

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΒΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΟΧΙ ΜΟΝΟ «ΜΕΜΟΝΩΜΕΝΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ»

AMNESTY
INTERNATIONAL

Η Διεθνής Αμνηστία είναι ένα παγκόσμιο κίνημα που αποτελείται από περισσότερους από 3 εκατομμύρια υποστηρικτές, μέλη και ακτιβιστές σε περισσότερες από 150 χώρες και εδαφικές επικράτειες, οι οποίοι αγωνίζονται για να δώσουν τέλος σε βαρύτερες καταπατήσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Το όραμά μας είναι κάθε άνθρωπος να απολαμβάνει όλα τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και σε άλλα διεθνή θεσμικά κείμενα για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Είμαστε ανεξάρτητοι από κάθε κυβέρνηση, πολιτική ιδεολογία, οικονομικό συμφέρον ή θρησκεία και χρηματοδοτούμαστε κυρίως από τα μέλη μας και από δωρεές από το κοινό.

AMNESTY
INTERNATIONAL

Πρώτη έκδοση το 2012 από την
Amnesty International Ltd
Peter Benenson House
1 Easton Street
London WC1X 0DW
United Kingdom

© Διεθνής Αμνηστία 2012

Index: EUR 25/005/2012 Greek
Γλώσσα πρωτοτύπου: English
Εκτυπώθηκε από τη Διεθνή Αμνηστία,
Διεθνής Γραμματεία, Ηνωμένο Βασίλειο

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. Αυτή η έκδοση υπόκειται σε πνευματικά δικαιώματα, αλλά επιτρέπεται να αναπαραχθεί με οποιαδήποτε μέθοδο χωρίς χρηματικό αντίτιμο για λόγους συνηγορίας, διεκδίκησης και διδασκαλίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όχι όμως για μεταπώληση. Οι κάτοχοι των πνευματικών δικαιωμάτων ζητούν να ενημερώνονται για κάθε τέτοια χρήση για λόγους εκτίμησης του αντικτύπου. Για δημιουργία αντιγράφων σε οποιεσδήποτε άλλες περιστάσεις, ή για επαναχρησιμοποίηση σε άλλες εκδόσεις, ή για μετάφραση ή απόδοση, πρέπει να εξασφαλιστεί προηγούμενη γραπτή άδεια από τους εκδότες και ενδέχεται να απαιτείται καταβολή χρηματικού αντιτίμου. Για να ζητήσετε άδεια, ή για οποιεσδήποτε άλλες πληροφορίες, παρακαλούμε επικοινωνήστε με τη διεύθυνση copyright@amnesty.org

Φωτογραφία εξωφύλλου: Αστυνομικός μονάδας αντιμετώπισης ταραχών κλοτσά διαδηλώτρια κατά τη διάρκεια συγκρούσεων στην πλατεία Συντάγματος στην Αθήνα, 15 Ιουνίου 2011.
Πνευματικά δικαιώματα: AP Photo/Lefteris Pitarakis

amnesty.org

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΛΩΣΣΑΡΙ.....	5
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
1.1 ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ.....	9
2. ΙΣΧΥΡΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΚΑΚΟΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ.....	11
2.1 ΑΣΤΥΝΟΜΕΥΣΗ ΔΙΑΔΗΛΩΣΕΩΝ.....	11
2.1.1 ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΗ ΧΡΗΣΗ ΒΙΑΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΙΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΔΙΑΔΗΛΩΣΕΩΝ.....	11
2.1.2 ΕΜΠΟΔΙΑ ΣΤΗΝ ΤΑΥΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΔΙΑΔΗΛΩΣΕΩΝ.....	14
2.2 ΚΑΚΟΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΤΟΜΩΝ ΠΟΥ ΣΥΝΕΛΗΦΘΗΣΑΝ ΩΣ ΥΠΟΠΤΟΙ ΔΙΑΠΡΑΞΗΣ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΑΔΙΚΗΜΑΤΩΝ.....	16
2.3 ΚΑΚΟΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΥΠΑΘΩΝ ΟΜΑΔΩΝ.....	18
2.3.1 ΚΑΚΟΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΚΑΙ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ.....	19
2.3.2 ΚΑΚΟΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΡΟΜΑ.....	22
2.4 Η ΠΑΡΑΛΕΙΨΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ ΝΑ ΑΠΟΤΡΕΨΟΥΝ Ή ΝΑ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΟΥΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΜΕ ΦΥΛΕΤΙΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ.....	23
2.5 Η ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΚΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ.....	26
2.5.1 Η ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ.....	26
2.5.2 Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ.....	28
2.5.3. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ.....	28
3. ΠΟΙΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ.....	30
3.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΟΙΝΙΚΟ ΚΩΔΙΚΑ.....	30
3.2 ΚΑΤΑΔΙΚΕΣ ΓΙΑ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ.....	31
4. ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ.....	34

4.1 ΑΝΑΓΚΗ ΣΥΣΤΑΣΗΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ	35
5. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΤΙΜΩΡΗΣΙΑΣ	38
5.1 ΛΟΓΟΙ ΓΙΑ ΤΗ ΜΗ ΥΠΟΒΟΛΗ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ	39
5.2 ΠΑΡΑΛΕΙΨΗ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΓΚΑΙΡΩΝ, ΔΙΕΞΟΔΙΚΩΝ, ΑΜΕΡΟΛΗΠΤΩΝ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ	40
5.2.1 ΕΛΛΕΙΨΗ ΕΓΚΑΙΡΟΤΗΤΑΣ.....	42
5.2.2 ΕΛΛΕΙΨΗ ΑΜΕΡΟΛΗΨΙΑΣ	44
5.2.3 ΕΛΛΕΙΨΗ ΔΙΕΞΟΔΙΚΟΤΗΤΑΣ	46
5.2.4 ΕΛΛΕΙΨΗ ΔΙΕΞΟΔΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ ΤΩΝ ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ	47
5.3 ΠΑΡΑΛΕΙΨΗ ΝΑ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΤΕΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΕ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟ ΕΝΔΙΚΟ ΜΕΣΟ	50
5.4 Η ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ ΓΙΑ ΜΕΛΗ ΤΩΝ ΣΩΜΑΤΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ	52
5.5 ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ	54
6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ	56
ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ	56

ΓΛΩΣΣΑΡΙ

ΓΑΔΑ	Γενική Αστυνομική Διεύθυνση Αττικής
ΕΔΑΔ	Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
ΕΕΔΑ	Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
ΕΠΣΕ	Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι
ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών
ΕΣΠ	Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες
ΗΕ	Ηνωμένα Έθνη
ΚΠΔ	Κώδικας Ποινικής Δικονομίας
ΜΚΟ	Μη κυβερνητική οργάνωση
ΠΔ	Προεδρικό Διάταγμα
ΠΚ	Ποινικός Κώδικας
Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων	Σύμβαση των ΗΕ κατά των Βασανιστηρίων και Άλλων Τρόπων Σκληρής, Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας
CAT	Επιτροπή των ΗΕ κατά των Βασανιστηρίων
CERD	Επιτροπή των ΗΕ για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων
CPT	Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας
ECRI	Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας
ICCPR	Διεθνές Σύμφωνο για τα Αστικά και Πολιτικά Δικαιώματα
ICERD	Διεθνής Σύμβαση για την Εξάλειψη Κάθε Μορφής Φυλετικών Διακρίσεων

OPCAT

Προαιρετικό Πρωτόκολλο της Σύμβασης κατά των
Βασανιστηρίων και Άλλων Τρόπων Σκληρής, Απάνθρωπης
ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας

UNHCR

Ύπατη Αρμοστεία των ΗΕ για τους Πρόσφυγες

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Μανώλης Κυπραίος, δημοσιογράφος, υπέστη ολική απώλεια ακοής ενώ κάλυπτε διαδήλωση στην Αθήνα στις 15 Ιουνίου 2011 όταν, σύμφωνα με τις καταγγελίες, αστυνομικός πέταξε εναντίον του χειροβομβίδα κρότου-λάμψης. Ο Γιάννης Καυκάς υπέστη παρ' ολίγον θανάσιμα τραύματα στο κεφάλι όταν χτυπήθηκε από αστυνομικούς μονάδας αποκατάστασης της τάξης κατά τη διάρκεια άλλης διαδήλωσης, στις 11 Μαΐου 2011. Συμμετείχε σε μια μεγάλη ομάδα ειρηνικών διαδηλωτών, εναντίον των οποίων, σύμφωνα με τις καταγγελίες, αστυνομικοί μονάδας αποκατάστασης της τάξης χρησιμοποίησαν υπερβολική βία εκείνη την ημέρα. Ο Αριβάν Οσμάν Αζίζ (Arivan Osman Aziz), Κούρδος μετανάστης, πέθανε από τα τραύματά του τον Ιούλιο του 2009 μετά τον ξυλοδαρμό του, σύμφωνα με τις καταγγελίες, από λιμενοφύλακα κατά τη σύλληψή του.

Αυτές είναι μόνο μερικές από τη μακρά σειρά ατομικών υποθέσεων που αφορούν καταπατήσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων από μέλη των σωμάτων ασφαλείας στην Ελλάδα. Η Διεθνής Αμνηστία έχει μακροχρόνιες ανησυχίες αναφορικά με παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων από μέλη των σωμάτων ασφαλείας. Περιλαμβάνουν βασανιστήρια και άλλες μορφές κακομεταχείρισης κατά τη διάρκεια της σύλληψης ή της κράτησης, κακή χρήση πυροβόλων όπλων, υπερβολική χρήση βίας και άλλες παραβιάσεις κατά την αστυνόμευση διαδηλώσεων.¹

Αν και οι ελληνικές αρχές παραδέχονται την ύπαρξη καταπατήσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων από μέλη των σωμάτων ασφαλείας, εντούτοις τις χαρακτηρίζουν «μεμονωμένα περιστατικά» και ως εκ τούτου δεν παραδέχονται την έκταση και το βάθος αυτού του συστημικού προβλήματος. Οι πολυάριθμοι ισχυρισμοί που λαμβάνει η Διεθνής Αμνηστία, καθώς και εκείνοι που δημοσιεύονται στα μέσα ενημέρωσης, δίνουν μια εντελώς διαφορετική εικόνα από εκείνη, στην οποία αναφέρονται οι ελληνικές αρχές σε εκθέσεις τους προς διεθνή όργανα και σε διάφορες δηλώσεις.²

Επιπρόσθετα, οι καταπατήσεις από μέλη των σωμάτων ασφαλείας συνεχίζονται, ενώ η ατιμωρησία για αυτά τα εγκλήματα παραμένει.

Από τον θάνατο του 15χρονου Αλέξη Γρηγορόπουλου από πυροβολισμό ειδικού φρουρού τον Δεκέμβριο του 2008, και τις διαδηλώσεις που ακολούθησαν, έχουν υπάρξει πολυάριθμοι ισχυρισμοί για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων από αστυνομικούς κατά τη διάρκεια διαδηλώσεων.³ Έχουν αυξηθεί ιδιαίτερος κατά το διάστημα που καλύπτει την επιβολή αυστηρών «μέτρων λιτότητας» από την κυβέρνηση στον απόηχο της χρηματοοικονομικής κρίσης που βαθαίνει όλο και περισσότερο (2010-2012). Πολλοί από αυτούς τους ισχυρισμούς έχουν υποστηριχθεί από πρωτοφανή όγκο βίντεο.

Άλλοι συχνοί ισχυρισμοί αναφέρονται σε κακομεταχείριση κατά τη σύλληψη ή/και την κράτηση. Τα μέλη ευπαθών ομάδων, όπως άτομα που τίθενται υπό κράτηση για λόγους μετανάστευσης από λιμενοφύλακες, αστυνομικούς ή συνοροφύλακες, διατρέχουν ιδιαίτερο κίνδυνο.

Κατά την τελευταία δεκαετία, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ) έχει διαπιστώσει ότι η Ελλάδα παραβίασε τα Άρθρα 2 (δικαίωμα στη ζωή) ή 3 (απαγόρευση βασανιστηρίων ή άλλων μορφών κακομεταχείρισης) σε 11 υποθέσεις που αφορούσαν παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων από μέλη των σωμάτων ασφαλείας. Σε δύο υποθέσεις που αφορούσαν κακομεταχείριση, η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών (HE) διαπίστωσε ότι η Ελλάδα παραβίασε διάφορες διατάξεις του Διεθνούς Συμφώνου για τα

Αστικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ICCPR).⁴

Η Διεθνής Αμνηστία αναγνωρίζει ότι οι περισσότεροι αστυνομικοί εκτελούν τα καθήκοντά τους, που συχνά είναι επικίνδυνα και δύσκολα, χωρίς να διαπράττουν καταπατήσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ωστόσο, εάν υπάρχουν ισχυρισμοί ή άλλες αξιόπιστες πληροφορίες ότι ενδέχεται να διαπράχθηκαν παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων από αστυνομικούς, οι αρχές είναι υποχρεωμένες να διεξάγουν έγκαιρες, διεξοδικές και αμερόληπτες έρευνες. Πρέπει να λαμβάνονται πειθαρχικά μέτρα όπως αρμόζει, ενώ οι αστυνομικοί που ευθύνονται για ποινικά κολάσιμη συμπεριφορά πρέπει να οδηγούνται στη δικαιοσύνη με ολοκληρωμένες και δίκαιες διαδικασίες. Επιπλέον, τα θύματα έχουν δικαίωμα σε αποτελεσματικά ένδικα μέσα και σε επανόρθωση.

Εξακολουθούν να υπάρχουν συστημικά προβλήματα στη διερεύνηση, την ποινική δίωξη και την τιμωρία των καταπατήσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Υπάρχουν παρατεταμένες καθυστερήσεις στις ποινικές διαδικασίες, καθυστερήσεις που μπορούν επίσης να οδηγήσουν σε ατιμωρησία εάν το αδίκημα τελικά παραγραφεί. Αστυνομία, εισαγγελείς και δικαστήρια συχνά παραλείπουν να διερευνήσουν διεξοδικά, να διώξουν ποινικά ή/και να τιμωρήσουν καταπατήσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις οποίες εμπλέκονται μέλη των σωμάτων ασφαλείας. Επιπλέον, ακόμη και αν τα θύματα κακομεταχείρισης ή κακής χρήσης πυροβόλων όπλων δικαιωθούν από διεθνή όργανα όπως το ΕΔΑΔ, αυτό δεν αντικατοπτρίζεται στο εθνικό επίπεδο λόγω καθυστερήσεων στην καταβολή αποζημίωσης στους προσφεύγοντες ή της παράλειψης να ανακινηθούν οι έρευνες για αυτές τις υποθέσεις.

Η παράλειψη των ελληνικών αρχών να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τα κρούσματα παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων από αστυνομικούς έχει κάνει τα θύματα τέτοιων παραβιάσεων απρόθυμα να τις καταγγείλουν.

Επιπροσθέτως, η τρέχουσα πολιτική, που υποχρεώνει τους αστυνομικούς των μονάδων αποκατάστασης της τάξης να αναγράφουν στο κράνος τους τον προσωπικό τους αριθμό αναγνώρισης, δεν έχει το σκοπούμενο αποτέλεσμα να καθιστά τον αριθμό ορατό, καθώς αυτοί οι αριθμοί αναγράφονται στο πίσω μέρος του κράνους και, σε συνθήκες υπερβολικής χρήσης βίας, δεν μπορούν γενικά να αναγνωριστούν από τα θύματα. Ούτως ή άλλως, οι αστυνομικοί των μονάδων αποκατάστασης της τάξης συχνά παραλείπουν να αναγράψουν στην εξάρτυσή τους αυτόν τον αριθμό, παράλειψη η οποία συμβάλλει επιπροσθέτως σε έλλειψη λογοδοσίας των αστυνομικών.

Αυτά και άλλα ελλείμματα στη λογοδοσία των αστυνομικών έχουν οδηγήσει σε επίμονη ατιμωρησία – έναν από τους κυριότερους παράγοντες που συμβάλλουν στην επανάληψη παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων από μέλη των σωμάτων ασφαλείας.

Μια σειρά συστάσεων προς τις ελληνικές αρχές, που θα αντιμετώπιζαν τα ελλείμματα λογοδοσίας και την ατιμωρησία, δεν έχουν υιοθετηθεί ή δεν έχουν γίνει πλήρως δεκτές. Για παράδειγμα, παρά τις επανειλημμένες εκκλήσεις για σύσταση ενός ανεξάρτητου μηχανισμού διερεύνησης καταγγελιών για μέλη των σωμάτων ασφαλείας, που έχουν απευθύνει η Διεθνής Αμνηστία, ο Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης, ο Ειδικός Εισηγητής των ΗΕ για τα βασανιστήρια και άλλες μορφές σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (CPT), οι ελληνικές αρχές ανταποκρίθηκαν με ένα πολύ αδύναμο μέτρο: τη σύσταση το 2011 Γραφείου

Αντιμετώπισης Περιστατικών Αυθαιρεσίας στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη. Η Διεθνής Αμνηστία έχει ανησυχίες για την ανεξαρτησία του Γραφείου και την αποτελεσματικότητα της τρέχουσας εντολής του.

Αντλώντας από ευρύ φάσμα υλικού, η Διεθνής Αμνηστία προβαίνει σε επείγουσες συστάσεις προς τις ελληνικές αρχές να βελτιώσουν τη νομοθεσία και την πρακτική τους. Σε αυτές περιλαμβάνονται να διασφαλίσουν ότι οι αστυνομικοί θα ασκούν αυτοσυγκράτηση και θα φέρουν σαφή στοιχεία αναγνωρισιμότητας κατά τη διάρκεια διαδηλώσεων, να βελτιώσουν τις εγγυήσεις για όσους βρίσκονται στα χέρια των αρχών και να δημιουργήσουν έναν αληθινά ανεξάρτητο και αποτελεσματικό μηχανισμό διερεύνησης καταγγελιών για μέλη των σωμάτων ασφαλείας.

1.1 ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ

Αυτή η έκθεση καλύπτει τις ανησυχίες της Διεθνούς Αμνηστίας για την αστυνόμευση στην Ελλάδα μέχρι τον Απρίλιο του 2012.

Ο κύριος όγκος της έρευνας της Διεθνούς Αμνηστίας σε αυτήν την έκθεση καλύπτει το χρονικό διάστημα μεταξύ 2008 και 2012, αν και στο Κεφάλαιο 5 ορισμένα στοιχεία για την ατιμωρησία ανατρέχουν σε περιστατικά από το 2001.

Η Διεθνής Αμνηστία πήρε συνέντευξη από ή/και επικοινωνήσε με 88 θύματα ή/και τους δικηγόρους και μέλη των οικογενειών των θυμάτων. Μερικοί από τους ερωτηθέντες ενεπλάκησαν στο ίδιο περιστατικό υπερβολικής χρήσης βίας σε διαδήλωση, άλλοι υπέστησαν κακομεταχείριση ενώ τελούσαν υπό κράτηση, και μερικοί υπέστησαν αυθαίρετη σύλληψη.

Εκτός αυτού, σε δύο υποθέσεις που αφορούν υπερβολική χρήση βίας από αστυνομικούς εναντίον ομάδας διαδηλωτών, η οργάνωση πήρε συνέντευξη από τους δικηγόρους ορισμένων από τα θύματα. Σε 17 άλλες υποθέσεις που αφορούν την κακομεταχείριση ενός ή περισσοτέρων ατόμων, η Διεθνής Αμνηστία πήρε συνέντευξη από μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ) που εκπροσώπησαν τα θύματα σε νομικές διαδικασίες ενώπιον εθνικών και διεθνών δικαστηρίων ή κατήγγειλαν παραβιάσεις.

Η οργάνωση επίσης παρακολούθησε πολλές άλλες υποθέσεις παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων από μέλη των σωμάτων ασφαλείας που δημοσιεύτηκαν στα εγχώρια και διεθνή μέσα ενημέρωσης και εξέτασε εκτεταμένο οπτικοακουστικό υλικό σχετικό με υπερβολική χρήση βίας, περιλαμβανομένης της χρήσης χημικών ερεθιστικών ουσιών, στην αστυνόμευση διαδηλώσεων.

Ερευνητές της Διεθνούς Αμνηστίας πήραν συνέντευξη από τον τότε Προϊστάμενο της Εισαγγελίας Πρωτοδικών τον Ιούνιο του 2009 και από την τρέχουσα Προϊσταμένη τον Ιανουάριο του 2012, καθώς και από Εισαγγελείς που ερευνούσαν υποθέσεις κακομεταχείρισης. Σε δύο διαφορετικές επισκέψεις στη χώρα τον Ιούνιο του 2009 και τον Μάιο του 2011, οι απεσταλμένοι πήραν συνέντευξη από διάφορους εκπροσώπους της Ελληνικής Αστυνομίας, περιλαμβανομένων ανώτερων αξιωματούχων και διοικητικού προσωπικού σε διάφορα αστυνομικά τμήματα της Αθήνας. Συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν επίσης με εκπροσώπους της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Αστυνομικών Υπαλλήλων και με εκπροσώπους των Ενώσεων Ελλήνων Φωτορεπόρτερ και δημοσιογράφων.

Η Διεθνής Αμνηστία πήρε συνέντευξη από εκπροσώπους της Εθνικής Επιτροπής για τα

Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) τον Μάιο του 2011, και από εκπροσώπους του Συνηγόρου του Πολίτη τον Ιούνιο του 2009 και τον Μάιο του 2011. Συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν επίσης με εκπροσώπους διαφόρων ΜΚΟ, στις οποίες περιλαμβάνονται το Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι (ΕΠΣΕ), η I-Red, το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, η Ομάδα Δικηγόρων για τα Δικαιώματα Προσφύγων και Μεταναστών, το Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων, η Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και η ΑΡΣΙΣ. Ερευνητές της Διεθνούς Αμνηστίας πήραν επίσης συνεντεύξεις από εκπροσώπους της σομαλικής κοινότητας και της αφγανικής προσφυγικής κοινότητας τον Μάιο του 2011, και από εκπροσώπους της πακιστανικής κοινότητας τον Ιούνιο του 2009.

2. ΙΣΧΥΡΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΚΑΚΟΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ

2.1 ΑΣΤΥΝΟΜΕΥΣΗ ΔΙΑΔΗΛΩΣΕΩΝ

Η οικονομία της Ελλάδας βρίσκεται σε κρίση επί αρκετά χρόνια, με υψηλά ποσοστά ανεργίας και απώλειες θέσεων εργασίας, φαινόμενα που οξύνονται από μια σειρά μέτρων λιτότητας που επέβαλαν/θέσπισαν διαδοχικές κυβερνήσεις. Η αντίθεση του κοινού έχει αυξηθεί μετά την επιβολή αυτών των μέτρων.

Πολλές από τις διαδηλώσεις κατά της λιτότητας που πραγματοποιήθηκαν τα τελευταία χρόνια ήταν ειρηνικές, όπως οι καθιστικές διαμαρτυρίες που πραγματοποίησε το «κίνημα των Αγανακτισμένων» στις κεντρικές πλατείες της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης μεταξύ Μαΐου και Αυγούστου 2011. Σε άλλες περιπτώσεις, μεταξύ των οποίων αρκετές φορές τον Ιούνιο του 2011, οι κατά τα άλλα ειρηνικές διαδηλώσεις έγιναν βίαιες όταν μια μειονότητα ταραχοποιών συγκρούστηκε με αστυνομικούς. Ορισμένες από τις διαδηλώσεις είχαν σοβαρότερες συνέπειες. Στις 5 Μαΐου 2010, τρεις τραπεζικοί υπάλληλοι έχασαν τη ζωή τους κατά τη διάρκεια διαδήλωσης στην Αθήνα κατά των μέτρων λιτότητας όταν ορισμένοι ταραχοποιοί πέταξαν στην τράπεζα βόμβα βενζίνης. Στις 10 Φεβρουαρίου 2012, η σε μεγάλο βαθμό ειρηνική διαδήλωση, που πραγματοποιούταν ενώ η Βουλή ψήφιζε μια δεύτερη δανειακή συμφωνία, μετατράπηκε σε ταραχές, που είχαν ως αποτέλεσμα εκτεταμένες ζημιές από φωτιά σε πολλά κτίρια, περιλαμβανομένων τραπεζών και καταστημάτων. Η αστυνομία ανέφερε επίσης μεγάλο αριθμό τραυματισμών αστυνομικών σε ορισμένες από αυτές τις διαδηλώσεις ή εκδηλώσεις διαμαρτυρίας.

2.1.1 ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΗ ΧΡΗΣΗ ΒΙΑΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΙΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΔΙΑΔΗΛΩΣΕΩΝ

Μετά τον θάνατο του Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου στην Αθήνα από πυροβολισμό στις 6 Δεκεμβρίου 2008, υπήρξαν πολλοί ισχυρισμοί για μη απαραίτητη ή υπερβολική χρήση βίας και άλλες μορφές κακομεταχείρισης από αστυνομικούς εναντίον ειρηνικών διαδηλωτών κατά τη διάρκεια των διαδηλώσεων που ξέσπασαν μετά τον πυροβολισμό. Οι ισχυρισμοί αυτοί πιστοποιήθηκαν από λήψεις βίντεο που μεταδόθηκαν από διεθνή και εθνικά μέσα ενημέρωσης. Ελήφθησαν επίσης καταγγελίες από την Αθήνα και άλλες περιοχές της Ελλάδας για αυθαίρετες συλλήψεις, κακομεταχείριση των κρατουμένων και στέρηση έγκαιρης πρόσβασης σε νομική βοήθεια.

Μεταξύ του 2009 και των πρώτων μηνών του 2012, έχουν ληφθεί πολυάριθμοι ισχυρισμοί για υπερβολική χρήση βίας, περιλαμβανομένης της χρήσης χημικών ερεθιστικών ουσιών εναντίον ειρηνικών ή κατά κύριο λόγο ειρηνικών διαδηλωτών, και για τη χρήση χειροβομβίδων κρότου-λάμψης με τρόπο που παραβιάζει τα διεθνή θεσμικά κείμενα. Για παράδειγμα, βίντεο, φωτογραφίες, δημοσιεύματα και καταθέσεις αυτοπτών μαρτύρων επισημαίνουν την επανειλημμένη χρήση υπερβολικής βίας από αστυνομικούς στις διαδηλώσεις που διοργανώθηκαν κατά των μέτρων λιτότητας στις 15, 28 και 29 Ιουνίου 2011, περιλαμβανομένης της υπερβολικής χρήσης χημικών ερεθιστικών ουσιών εναντίον κατά κύριο λόγο ειρηνικών διαδηλωτών.⁵

Φωτογράφοι και δημοσιογράφοι, που κάλυπταν τις διαδηλώσεις, δεν έμειναν αλώβητοι από την αστυνομική βία. Ο αριθμός των καταγγεληθέντων κρουσμάτων αυξήθηκε από τον Ιούνιο του 2011

που πραγματοποιήθηκαν μεγάλες διαδηλώσεις κατά των μέτρων λιτότητας.⁶

Η Διεθνής Αμνηστία έχει επίσης λάβει ισχυρισμούς ότι αστυνομικοί παρεμπόδισαν την πρόσβαση τραυματισμένων διαδηλωτών σε ιατρική βοήθεια. Η οργάνωση συνέχισε να λαμβάνει αναφορές ότι ορισμένοι διαδηλωτές και άλλα άτομα συνελήφθησαν αυθαίρετα από αστυνομικούς κατά τη διάρκεια διαδηλώσεων και κατηγορήθηκαν ψευδώς ότι επιτέθηκαν σε αστυνομικούς ή ότι σχεδίαζαν να το πράξουν. Τέτοιες περιπτώσεις έχουν δημοσιευτεί εκτενώς στην Ελλάδα. Υπάρχουν επίσης ανησυχίες για την πρακτική της αστυνομίας να προσάγει διαδηλωτές σε αστυνομικά τμήματα χωρίς κανένα στοιχείο ότι διέπραξαν οποιοδήποτε αδίκημα και να τους αφήνει ελεύθερους μερικές ώρες αργότερα χωρίς την απαγγελία οποιασδήποτε κατηγορίας.⁷

Οι Βασικές Αρχές των ΗΕ για τη Χρήση Βίας και Πυροβόλων Όπλων από Μέλη των Σωμάτων Ασφαλείας αναφέρουν ρητά ότι οι αστυνομικοί πρέπει, όσο είναι δυνατόν, να εφαρμόζουν μη βίαια μέσα πριν καταφύγουν στη χρήση βίας, την οποία μπορούν να χρησιμοποιήσουν στον ελάχιστο απαραίτητο βαθμό και μόνο εάν τα άλλα μέσα παραμένουν αναποτελεσματικά ή δεν παρέχουν καμία προοπτική για την επίτευξη του σκοπούμενου αποτελέσματος. Αν η σύνομη χρήση βίας είναι αναπόφευκτη, οι αστυνομικοί πρέπει να ασκούν αυτοσυγκράτηση στη χρήση της και να ενεργούν με τρόπο ανάλογο προς τον θεμιτό σκοπό που πρέπει να επιτευχθεί, να ελαχιστοποιούν τις ζημιές και τις σωματικές βλάβες, και να διασφαλίζουν ότι παρέχονται βοήθεια και ιατρική φροντίδα σε κάθε τυχόν τραυματισμένο ή πληγέν άτομο όσο το δυνατόν νωρίτερα. Οι Αρχές ορίζουν επίσης πως οι κυβερνήσεις θα διασφαλίζουν ότι η αυθαίρετη ή καταχρηστική χρήση βίας και πυροβόλων όλων από μέλη των σωμάτων ασφαλείας τιμωρείται ως ποινικό αδίκημα από το εθνικό τους δίκαιο.

Οι ακόλουθες υποθέσεις είναι χαρακτηριστικά παραδείγματα των ανησυχιών που προαναφέρθηκαν:

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΚΟΥΤΣΟΥΜΠΟΥ 2009

Στις 6 Δεκεμβρίου 2009, η Αγγελική Κουτσουμπού, καθηγήτρια μαθηματικών και πολιτική ακτιβίστρια, ηλικίας 61 ετών τότε, συμμετείχε με τον σύζυγό της και άλλα μέλη του Εργατικού Επαναστατικού Κόμματος στη διαδήλωση στην Αθήνα για την πρώτη επέτειο του θανάτου του Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου. Υπέστη σοβαρά τραύματα στο κεφάλι, απώλεια ακοής στο αριστερό αυτί, κατάγματα στην αριστερή κλείδα και σε τέσσερα πλευρά, αφού χτυπήθηκε από αστυνομικό της ομάδας ΔΕΛΤΑ που οδηγούσε μοτοσικλέτα. Παρέμεινε επί αρκετές ημέρες στο νοσοκομείο σε σοβαρή κατάσταση. Σύμφωνα με μαρτυρίες που έλαβε η Διεθνής Αμνηστία, ο οδηγός της αστυνομικής μοτοσικλέτας που τραυμάτισε την Αγγελική Κουτσουμπού, μαζί με μερικούς άλλους αστυνομικούς μοτοσικλετιστές, διεμβόλισαν εσκεμμένα την ομάδα ειρηνικών διαδηλωτών με τους οποίους εκείνη διαδήλωνε.

Ο Δημήτρης Γεωργίου, διαδηλωτής και γιατρός, ο οποίος βρισκόταν με την Αγγελική Κουτσουμπού, είπε στη Διεθνή Αμνηστία τον Μάρτιο του 2012: «Προσπάθησα να βοηθήσω την Αγγελική και να τη σηκώσω όρθια, αλλά οι αστυνομικοί στη μοτοσικλέτα, μαζί με άλλους αστυνομικούς, με χτύπησαν, παρ' όλο που τους είπα ότι είμαι γιατρός. Με χτύπησαν με κλομπ στο κεφάλι και, όταν σήκωσα το δεξί μου χέρι για να προφυλαχτώ, με χτύπησαν στον καρπό». ⁸ Ένας άλλος αστυνομικός, που επέβαινε στη μοτοσικλέτα, φέρεται επίσης να χτύπησε την Αγγελική Κουτσουμπού ενώ κειτόταν αναισθητη στο έδαφος και αιμορραγούσε από το αυτί. Η Αγγελική Κουτσουμπού έμεινε στο έδαφος επί μισή ώρα και ένας άλλος

γιατρός από την ομάδα της ανέφερε ότι, όταν ζήτησε από τους αστυνομικούς να καλέσουν ασθενοφόρο, τον εξύβρισαν και είπαν: «Γιατί να καλέσουμε ασθενοφόρο, για να το κάψετε;»

Τον Μάρτιο του 2012, ο εισαγγελέας στον οποίο είχε ανατεθεί η υπόθεση αποφάσισε να απορρίψει τη μήνυση της Αγγελικής Κουτσουμπού κατά της αστυνομίας. Σε σύντομο σκεπτικό και χωρίς λεπτομερή αιτιολόγηση, ο εισαγγελέας απέρριψε τον ισχυρισμό ότι ο αστυνομικός έπεσε εσκεμμένα πάνω στην Αγγελική Κουτσουμπού και την τραυμάτισε. Οι νομικοί εκπρόσωποι της Αγγελικής Κουτσουμπού εξέφρασαν τις ανησυχίες τους για την έκβαση και επισήμαναν ότι οι εισαγγελικές αρχές δεν έκαναν ορθή αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων, περιλαμβανομένων των πολυάριθμων καταθέσεων αυτοπτών μαρτύρων για το περιστατικό. Κατατέθηκε προσφυγή κατά της απόφασης του εισαγγελέα.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΥΚΑΣ 2011

Ο Γιάννης Καυκάς, άνεργος ψυχολόγος και μεταπτυχιακός φοιτητής φωτογραφίας, υπέστη παρ' ολίγον θανατηφόρα τραύματα στο κεφάλι όταν χτυπήθηκε από αστυνομικούς μονάδας αποκατάστασης της τάξης κατά τη διάρκεια διαδήλωσης κατά της λιτότητας στην Αθήνα στις 11 Μαΐου 2011. Συμμετείχε σε μια μεγάλη ομάδα ειρηνικών διαδηλωτών που, σύμφωνα με τις καταγγελίες, υποβλήθηκαν σε υπερβολική χρήση βίας από αστυνομικούς μονάδων αποκατάστασης της τάξης.⁹ Σύμφωνα με την δικηγόρο του και με τον ίδιο, τον χτύπησαν με έναν από τους πυροσβεστήρες που φέρουν επάνω τους ορισμένοι αστυνομικοί μονάδων αποκατάστασης της τάξης. Ο Γιάννης Καυκάς παρέμεινε στο νοσοκομείο επί 20 ημέρες, δέκα από τις οποίες στη μονάδα εντατικής θεραπείας, μετά από επείγουσα εγχείρηση στην οποία υποβλήθηκε.

Ο Γιάννης Καυκάς αφηγήθηκε: «Την ώρα της επίθεσης είχαμε μόλις περάσει την οδό Βουκουρεστίου (κοντά στην πλατεία Συντάγματος). Άκουσα τις εκρήξεις χειροβομβίδων κρότου-λάμψης 100 έως 200 μέτρα πίσω μου. Το ένα δευτερόλεπτο ένιωσα πίεση πίσω μου από άλλους διαδηλωτές που έσπρωχναν προς τα εμπρός. Το επόμενο μας περικύκλωσαν αστυνομικοί των ΜΑΤ από παντού, από αριστερά, από δεξιά... Ήταν πραγματικά τρομακτικό... Όταν σε περικυκλώνουν, σε χτυπούν, σε ψεκάζουν με χημικά και σου πετάνε χειροβομβίδες κρότου-λάμψης, μπορεί να είναι θανατηφόρο. Οι διαδηλωτές ποδοπατούσαν ο ένας τον άλλο επειδή είχαν πανικοβληθεί και δεν είχαν από πού να φύγουν. [Οι αστυνομικοί] μας χτύπησαν με τέτοια αγριότητα! Με χτύπησαν στο σώμα και στο κεφάλι με τα κλομπ τους αλλά ένιωσα επίσης ότι δύο από τα χτυπήματα στο κεφάλι μου ήταν από κάτι εντελώς διαφορετικό, βαρύ και μεταλλικό. Προσπάθησα να μείνω όρθιος και να παραμείνω ζωντανός... Όταν συνήλθα στο νοσοκομείο δεν είχα καθόλου έλεγχο στο σώμα μου. Μια-δυο μέρες αφού συνήλθα από το κώμα έγραψα σε ένα κομμάτι χαρτί μπροστά στη μητέρα μου και σε μια νοσοκόμα ότι με είχαν χτυπήσει με πυροσβεστήρα.»¹⁰

Μερικοί άλλοι διαδηλωτές που τραυματίστηκαν εκείνη τη μέρα, καθώς και αυτόπτες μάρτυρες, περιέγραψαν με παρόμοιους όρους τα συμβάντα.¹¹ Ο Χ., διαδηλωτής που βρισκόταν στην ίδια ομάδα με τον Γιάννη Καυκά, είπε: «Αισθάνομαι πολύ τυχερός που βγήκα ζωντανός από εκεί.»¹²

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΥΠΡΑΙΟΣ 2011

Στις 15 Ιουνίου 2011, ο Μανώλης Κυπραίος, δημοσιογράφος, κάλυπτε εκδηλώσεις διαμαρτυρίας κατά των νέων μέτρων λιτότητας στην Πλατεία Συντάγματος, στην Αθήνα. Ένας αστυνομικός, σύμφωνα με τις καταγγελίες, πέταξε εναντίον του χειροβομβίδα κρότου-λάμψης, αντίθετα με τις οδηγίες του κατασκευαστή και με τις διαδικασίες προφύλαξης. Ο Μανώλης Κυπραίος υπέστη ολική απώλεια ακοής και στα δύο αυτιά. Τον Αύγουστο του 2011, ο Μανώλης Κυπραίος υποβλήθηκε σε εγχείρηση για την εγκατάσταση κοχλιακού εμφυτεύματος. Ανέκτησε ένα μέρος της ακοής του στο ένα αυτί αλλά με πολύ μεγάλους περιορισμούς, και εξακολουθεί να δυσκολεύεται να περπατήσει λόγω της έλλειψης ισορροπίας. Εξαιτίας της σωματικής του αναπηρίας και του ψυχολογικού τραυματισμού του, η δημοσιογραφική του σταδιοδρομία πρακτικά τελείωσε. Ο Μανώλης Κυπραίος είπε:

«Ήταν γύρω στις 2.30 μ.μ. και υπήρχε ένταση ανάμεσα στην αστυνομία και στους διαδηλωτές. Η εμπειρία μου μου έλεγε ότι σύντομα μπορεί να ξεσπούσε βία, έτσι αποφάσισα να μετακινηθώ για να προφυλαχτώ. Λίγα μέτρα πιο πέρα υπήρχε μια αστυνομική διμοιρία που άρχισε να οπισθοχωρεί προς την Πλατεία Συντάγματος. Ο διοικητής της διμοιρίας με ρώτησε γιατί τραβούσα φωτογραφίες. Τους έδειξα ότι είμαι δημοσιογράφος και μέλος της Ένωσης Συντακτών. Αφού με έβρισε, ο επικεφαλής της ομάδας διέταξε έναν άλλο αστυνομικό να μου ρίξει χειροβομβίδα κρότου-λάμψης. Κυριολεκτικά τινάχτηκα στον αέρα και έπεσα πίσω. Νόμιζα ότι πέθανα. Μετά από μερικά λεπτά μια ομάδα πολιτών άρχισαν να με συνεφέρουν, ρίχνοντάς μου νερό στο κεφάλι. Και τότε συνειδητοποίησα ότι κάτι δεν πήγαινε καλά, γιατί δεν άκουγα.»

Τον Νοέμβριο του 2011, το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών επιδίκασε στον Μανώλη Κυπραίο προσωρινή καταβολή αποζημίωσης σε σχέση με την αγωγή που είχε καταθέσει εναντίον των ελληνικών αρχών τον Αύγουστο. Στο τέλος του 2011, ο Εισαγγελέας Πρωτοδικών Αθηνών απήγγειλε κατηγορίες σε βάρος αγνώστων μέχρι στιγμής αστυνομικών για εσκεμμένη πρόκληση σοβαρής σωματικής βλάβης στον δημοσιογράφο.¹³

2.1.2 ΕΜΠΟΔΙΑ ΣΤΗΝ ΤΑΥΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΔΙΑΔΗΛΩΣΕΩΝ

Τα θύματα υπερβολικής χρήσης βίας κατά τη διάρκεια διαδηλώσεων και άλλων μορφών διαμαρτυρίας έχουν μιλήσει για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στην αναγνώριση των μελών των μονάδων αποκατάστασης της τάξης που τους επιτέθηκαν. Ο τρόπος των επιθέσεων, όπως χτυπήματα στο κεφάλι με κλομπ ή άλλα όργανα, ή ψεκασμός με διάφορες χημικές ερεθιστικές ουσίες, είχαν ως αποτέλεσμα να χάσουν οι διαδηλωτές τις αισθήσεις τους ή να έχουν αίσθημα σύγχυσης, και αύξησαν τις δυσκολίες τους. Τα θύματα δεν ήταν σε θέση να δουν τον ατομικό αριθμό αναγνώρισης του αστυνομικού της μονάδας αποκατάστασης της τάξης επειδή αναγράφεται σε θέση που δεν τους ήταν ορατή: στο πίσω μέρος του κράνους του αστυνομικού. Άλλοι ισχυρίστηκαν ότι οι αστυνομικοί της μονάδας αποκατάστασης της τάξης δεν έφεραν καθόλου ατομικό αριθμό αναγνώρισης.

Τα διεθνή θεσμικά κείμενα, όπως ο Ευρωπαϊκός Κώδικας Αστυνομικής Δεοντολογίας, ορίζουν ότι το αστυνομικό προσωπικό, κατά τη διάρκεια επέμβασης, πρέπει κανονικά να είναι σε θέση να εμφανίζει την αστυνομική του ιδιότητα και ταυτότητα.

Οι κανονισμοί που αφορούν τον τύπο στολής και τα διακριτικά που απαιτούνται για το αστυνομικό προσωπικό περιλαμβάνονται στην Υπουργική Απόφαση 7012/6/103 του Ιουλίου 2009. Δικηγόροι

εξέφρασαν ανησυχίες για τους κανονισμούς διότι εξαιρούσαν ορισμένους αστυνομικούς, όπως τους αστυνομικούς των μονάδων αποκατάστασης της τάξης – «MAT», από την υποχρέωση να φέρουν στη στολή τους τον προσωπικό τους αριθμό αναγνώρισης. Οι κανονισμοί στη συνέχεια τροποποιήθηκαν με Υπουργική Απόφαση τον Ιανουάριο του 2010.¹⁴ Οι τροποποιημένοι κανονισμοί ορίζουν ότι οι ένστολοι αστυνομικοί πρέπει να φέρουν τον προσωπικό τους αριθμό αναγνώρισης στο κάτω μέρος των επωμίδων της στολής τους, ενώ οι αστυνομικοί που ανήκουν στην Υποδιεύθυνση Αποκατάστασης της Τάξης (μονάδες αποκατάστασης της τάξης) θα φέρουν τον αριθμό της μονάδας τους και τον ατομικό αριθμό στα προστατευτικά κράνη τους. Ο δεδηλωμένος σκοπός αυτών των τροποποιήσεων ήταν να διασφαλίσει τη σαφή αναγνώριση των αστυνομικών των μονάδων αποκατάστασης της τάξης.

Επιπροσθέτως, η υποχρέωση να φέρουν προσωπικούς αριθμούς αναγνώρισης ισχύει για τις στολές αστυνομικών με βαθμό αρχιφύλακα και υπαρχιφύλακα. Ανησυχία προκαλεί στην οργάνωση το γεγονός ότι οι στολές των ανώτερων και μέσων αξιωματικών της αστυνομίας απαιτείται να φέρουν τα διακριτικά του σώματος, της μονάδας και του βαθμού τους, όχι όμως προσωπικούς αριθμούς αναγνώρισης.

Επιπροσθέτως, η οργάνωση ανησυχεί σοβαρά επειδή η υποχρέωση να φέρουν οι αστυνομικοί των μονάδων αποκατάστασης της τάξης προσωπικούς αριθμούς αναγνώρισης στα κράνη τους δεν εφαρμόζεται στην πράξη. Συγκεκριμένα, μετά τις διαδηλώσεις του Ιουνίου 2011 και τα πολυάριθμα βίντεο, φωτογραφίες και μαρτυρίες που σχετίζονται με την υπερβολική χρήση βίας εναντίον διαδηλωτών, εθνικές ΜΚΟ όπως η Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου εξέφρασαν την ανησυχία τους ότι η υποχρέωση να φέρουν οι αστυνομικοί διακριτικά δεν εφαρμόζοταν και ότι οι αστυνομικοί εξακολουθούσαν να αρνούνται να συμμορφωθούν με τις υποχρεώσεις τους. Η Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου επισήμανε επίσης ότι η διερεύνηση των ισχυρισμών για υπερβολική χρήση βίας από αστυνομικούς κατά τη διάρκεια διαδηλώσεων ήταν ατελής, καθώς οι αστυνομικοί των μονάδων αποκατάστασης της τάξης είχαν το πρόσωπο καλυμμένο με κράνη ή/και μάσκες αερίων και δεν φορούσαν προσωπικούς αριθμούς αναγνώρισης.

Η Διεθνής Αμνηστία έχει επίσης πληροφορηθεί περιπτώσεις όπου αστυνομικοί που εμπλέκονται σε υποθέσεις κακομεταχείρισης δεν έδωσαν τα στοιχεία αναγνώρισής τους ή αρνήθηκαν να δώσουν τα στοιχεία αναγνώρισής τους στα θύματα ή σε άλλα πρόσωπα όταν τους ζητήθηκε. Οι Νάσος Ηλιόπουλος και Λεωνίδας Καπουτζίδης, εκπρόσωποι της νεολαίας του κόμματος ΣΥ.ΡΙΖ.Α. που τραυματίστηκαν από αστυνομικούς στις 7 Δεκεμβρίου 2010 στο προαύλιο του Πρωτοδικείου Αθηνών, ανέφεραν ότι μετά τον τραυματισμό τους βουλευτίνα του ΣΥ.ΡΙΖ.Α. ζήτησε από τον επικεφαλής της μονάδας αποκατάστασης της τάξης που ενεπλάκη στην επίθεση τα στοιχεία αναγνώρισής του και εκείνος αρνήθηκε να της τα δώσει.

Η Ζωή Κωνσταντοπούλου, δικηγόρος που εκπροσωπεί αρκετά θύματα παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων από αστυνομικούς, μίλησε στη Διεθνή Αμνηστία για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στην αναγνώριση των δραστών ακόμη και όταν οι δικηγόροι παρέχουν στους εισαγγελείς τον αριθμό της μονάδας αποκατάστασης της τάξης που ήταν παρούσα στον τόπο και τον χρόνο όπου συνέβη το περιστατικό. Είπε ότι, όταν οι δικηγόροι ζητούν από τις δικαστικές αρχές να διατάξουν την αστυνομία να χορηγήσει τις ηχογραφήσεις των επικοινωνιών μεταξύ του κέντρου επιχειρήσεων και της μονάδας αποκατάστασης της τάξης κατά τον χρόνο του περιστατικού προκειμένου να συμβάλουν στην αναγνώριση των δραστών, οι αστυνομικές αρχές δεν χορηγούν αυτές τις ηχογραφήσεις.

Τέτοιου είδους απόπειρες αστυνομικών, να συνεχίσουν να εμποδίζουν την αναγνώριση των δραστών, παραβιάζουν τόσο το εσωτερικό όσο και το διεθνές δίκαιο.

2.2 ΚΑΚΟΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΤΟΜΩΝ ΠΟΥ ΣΥΝΕΛΗΦΘΗΣΑΝ ΩΣ ΥΠΟΠΤΟΙ ΔΙΑΠΡΑΞΗΣ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΑΔΙΚΗΜΑΤΩΝ

Η Διεθνής Αμνηστία έχει λάβει ισχυρισμούς για κακομεταχείριση ανθρώπων κατά τη σύλληψη ή/και την κράτηση. Άτομα που συνελήφθησαν και κατηγορήθηκαν για συμμετοχή σε εγχώριες ένοπλες ομάδες και για διάπραξη αδικημάτων τρομοκρατίας έχουν γράψει στα εθνικά μέσα ενημέρωσης ισχυριζόμενα ότι υπέστησαν κακομεταχείριση κατά τη σύλληψη και την ανάκρισή τους από την αστυνομία ή στη φυλακή ενώ αρνούνταν να υποβληθούν σε εσωτερικό σωματικό έλεγχο.

Τα ακόλουθα είναι χαρακτηριστικά παραδείγματα:

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΟΥΛΟΥΒΑΚΟΣ-ΑΘΑΝΑΤΟΣ 2008

Ο Παναγιώτης Κουλουβάκος-Αθάνατος, μαθητής λυκείου, ηλικίας τότε 17 ετών, σύμφωνα με τις καταγγελίες υπέστη κακομεταχείριση από αστυνομικούς στην Πάτρα στις 10 Μαρτίου 2008 κατά τη σύλληψη και κράτησή του.

Είπε στη Διεθνή Αμνηστία ότι ήταν έξω με τέσσερις φίλους του όταν, στις 5.30 π.μ., τρεις αστυνομικοί της μονάδας που είναι γνωστή ως «Ζ» τους πλησίασαν και αποπειράθηκαν να τον συλλάβουν και να του βάλουν χειροπέδες. Υποστήριξε ότι, παρ' όλο που ο ίδιος και οι φίλοι του δεν είχαν εμπλακεί σε οποιαδήποτε παράνομη συμπεριφορά, ένας από τους αστυνομικούς τον χτύπησε όταν αντιστάθηκε στη σύλληψη. Και ότι, ακόμη και αφού είχε σταματήσει να αντιστέκεται, οι αστυνομικοί συνέχισαν να τον χτυπούν με κλομπ. Ένας τέταρτος αστυνομικός της μονάδας φέρεται να παρακολούθησε το περιστατικό χωρίς να αντιδράσει.

Ο Παναγιώτης Κουλουβάκος-Αθάνατος και δύο από τους φίλους του οδηγήθηκαν στη συνέχεια στο αστυνομικό τμήμα. Ο μαθητής αφηγήθηκε: «Στο αστυνομικό τμήμα οι αστυνομικοί μας έβριζαν και μας κορόιδευαν. Ένας από τους αστυνομικούς που μας συνέλαβαν ... με πήγε στο διπλανό δωμάτιο, ενώ φορούσα ακόμη χειροπέδες, και με χτύπησε με το κλομπ του, και με γροθιές και κλωτσιές ... Κάποια στιγμή με χτύπησε με το κλομπ στο κεφάλι και τον σβέγκο. Ένιωσα να ζαλίζομαι και έπεσα στο έδαφος. Τότε με έβαλε σε μια καρέκλα και συνέχισε να με χτυπά με το κλομπ και τις γροθιές του...»

Αργότερα το ίδιο πρωί, ο Παναγιώτης και οι δύο φίλοι του οδηγήθηκαν ενώπιον των τοπικών δικαστικών αρχών. Τους απαγγέθηκαν κατηγορίες για διάφορα αδικήματα, μεταξύ των οποίων απειλές και ύβρεις εναντίον αστυνομικών και απόπειρα πρόκλησης σωματικής βλάβης σε αστυνομικούς πετώντας τους μπουκάλια όταν τους πλησίασαν. Ο Παναγιώτης στη συνέχεια μεταφέρθηκε στο τοπικό νοσοκομείο όπου του παρασχέθηκε ιατρική περίθαλψη. Εξετάστηκε επίσης από ιατροδικαστή στην Πάτρα την επομένη. Σύμφωνα με την ιατροδικαστική έκθεση, υπέστη, μεταξύ άλλων τραυμάτων, εκχυμώσεις στο αριστερό και το δεξί αυτί, πολλαπλές εκδορές στην περιοχή του τραχήλου και της κεφαλής, οίδημα στο δεξί μάγουλο και εκδορές στον αριστερό καρπό. Η έκθεση συμπέρανε ότι τα περισσότερα από τα τραύματα που είχε υποστεί ο μαθητής ήταν αποτέλεσμα άμεσων πληγμάτων. Ο ανεξάρτητος ιατρικός εμπειρογνώμων που τον εξέτασε στις 14 Μαρτίου 2008 συμπέρανε ότι

ο τύπος των εκχυμώσεων που είχε υποστεί ο μαθητής έδειχνε χτυπήματα με αστυνομικό κλομπ. Ο ανεξάρτητος ιατρικός εμπειρογνώμων, συμπέρανε επίσης ότι τα τραύματα ενέπιπταν στην κατηγορία της «σοβαρής σωματικής βλάβης» λόγω του οργάνου που χρησιμοποίησαν για να τον χτυπήσουν (κλομπ) και των περιοχών όπου υπέστη τα περισσότερα χτυπήματα (τράχηλο και κεφαλή). Σύμφωνα με τον ανεξάρτητο ιατρικό εμπειρογνώμονα, τα παραπάνω στοιχεία θα μπορούσαν να είχαν θέσει σε κίνδυνο τη ζωή του μαθητή ή να του είχαν προκαλέσει σοβαρή σωματική βλάβη.

Μετά από μηνύσεις που υπέβαλε ο μαθητής, ξεκίνησε ποινική έρευνα και πειθαρχική έρευνα. Τον Μάρτιο του 2012, η Διεθνής Αμνηστία πληροφορήθηκε ότι ο αστυνομικός που φέρεται να χτύπησε τον Παναγιώτη στο αστυνομικό τμήμα παραπέμφθηκε σε δίκη για το αδίκημα των «άλλων παραβιάσεων της ανθρώπινης αξιοπρέπειας» που καθίσταται αξιόποιο με τη διάταξη περί βασανιστηρίων. Στον ίδιο αστυνομικό και δύο άλλους απαγγέλθηκε η κατηγορία της επικίνδυνης σωματικής βλάβης για την κακομεταχείριση που διαπράχθηκε κατά τη σύλληψη του μαθητή. Στους τρεις αστυνομικούς και έναν τέταρτο αστυνομικό απαγγέλθηκαν επίσης κατηγορίες για λεκτική εξύβριση και απειλές.¹⁵

Ο Παναγιώτης Κουλουβάκος-Αθάνατος αμφισβήτησε έντονα τις κατηγορίες που απαγγέλθηκαν εναντίον του ίδιου και των δύο φίλων του, επισημαίνοντας την αστυνομική πρακτική να χαλκεύουν κατηγορίες σε βάρος θυμάτων κακομεταχείρισης.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΠΑΠΑΔΑΤΟΣ- ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ 2011

Στις 14 Ιανουαρίου 2011, ο Δημοσθένης Παπαδάτος-Αναγνωστόπουλος, μεταπτυχιακός φοιτητής και δημοσιογράφος, κατήγγειλε ότι την προηγούμενη τον συνέλαβαν αυθαίρετα και τον χτύπησαν αστυνομικοί της Αντιτρομοκρατικής Μονάδας και ζήτησε να διερευνηθεί το περιστατικό. Ο Δημοσθένης Παπαδάτος-Αναγνωστόπουλος είπε ότι το βράδυ της 13ης Ιανουαρίου 2011, ενώ κατευθυνόταν πεζός στην κατοικία του, μεταξύ 10 και 15 αστυνομικοί με πολιτικά και χωρίς κανένα διακριτικό εμφανίστηκαν, τον έβρισαν επανειλημμένα, του έβαλαν χειροπέδες και τον χτύπησαν. Ισχυρίστηκε επίσης ότι οι αστυνομικοί τον χτύπησαν ξανά πριν τον μεταφέρουν στη Γενική Αστυνομική Διεύθυνση Αττικής (ΓΑΔΑ) και ότι ενόσω παρέμεινε στη ΓΑΔΑ για διάστημα μερικών ωρών δέχτηκε ύβρεις, απειλές και τη διαταγή να γδυθεί.

Ο Δημοσθένης Παπαδάτος-Αναγνωστόπουλος αφηγήθηκε ότι αναγκάστηκε να παραμείνει γυμνός σε ένα σκοτεινό δωμάτιο στη ΓΑΔΑ μπροστά σε αρκετούς αστυνομικούς με κουκούλες επί περίπου 20 λεπτά. Παρέμεινε τρεις ώρες στην αστυνομική διεύθυνση μέχρι που οι αστυνομικές αρχές δήλωσαν ότι τον είχαν περάσει για κάποιο άλλο άτομο που καταζητούνταν για αδικήματα σχετικά με τρομοκρατία και τον άφησαν ελεύθερο. Αργότερα αρνήθηκαν ότι είχε διαπραχθεί οποιαδήποτε κακομεταχείριση κατά τη σύλληψη και την κράτησή του. Τον Φεβρουάριο του 2011, ο Δημοσθένης Παπαδάτος-Αναγνωστόπουλος υπέβαλε μήνυση για τη μεταχείριση που υπέστη. Σύμφωνα με την δικηγόρο του Δημοσθένη, 14 μήνες μετά την υποβολή της μήνυσης, η υπόθεση ακόμη δεν είχε ανατεθεί σε εισαγγελέα για διερεύνηση.

2.3 ΚΑΚΟΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΥΠΑΘΩΝ ΟΜΑΔΩΝ

«Μπήκαν στο γραφείο, με χτύπησαν, σταμάτησαν, και μετά με ξαναχτύπησαν...»

Πέδρο Ν., Χιλιανός πολίτης που υπέστη κακομεταχείριση στο αστυνομικό τμήμα Ακρόπολης την παραμονή της Πρωτοχρονιάς 2009

Η Διεθνής Αμνηστία συχνά λαμβάνει ισχυρισμούς για βασανιστήρια και άλλες μορφές κακομεταχείρισης από μέλη των σωμάτων ασφαλείας στην Ελλάδα εναντίον μελών ευπαθών ομάδων όπως Ρομά, μεταναστών και αιτούντων άσυλο.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΣ 2007

Το 2008, η οικογένεια του Χρήστου Χρονόπουλου, ο οποίος υπέφερε από προβλήματα ψυχικής υγείας, κατήγγειλε ότι ο Χρήστος είχε υποστεί σοβαρά τραύματα ως αποτέλεσμα αστυνομικής κακομεταχείρισης ενόσω βρισκόταν υπό κράτηση. Ο Χρήστος Χρονόπουλος συνελήφθη από δύο αστυνομικούς επειδή προκάλεσε ενόχληση σε καφετέρια και μεταφέρθηκε μετά τις 11 μ.μ. στις 22 Μαΐου 2007 στο αστυνομικό τμήμα Καλλιθέας στην Αθήνα, όπου τέθηκε υπό κράτηση. Γύρω στις 1.45 π.μ. της 23^{ης} Μαΐου 2007, μεταφέρθηκε σε νοσοκομείο με ασθενοφόρο. Σύμφωνα με δήλωση που εξέδωσε η Γενική Αστυνομική Διεύθυνση Αττικής στις 10 Ιουνίου 2007, αυτό έγινε επειδή «ένιωσε αδιαθεσία».

Οι γιατροί στο νοσοκομείο διαπίστωσαν ότι ο Χρήστος είχε υποστεί βαριά κρανιοεγκεφαλική κάκωση, υποσκληρίδιο αιμάτωμα, εγκεφαλικό οίδημα και πολλαπλές εκχυμώσεις στο στέρνο και τον έναν καρπό. Ιατροδικαστικά έγγραφα που είδε η Διεθνής Αμνηστία τεκμηριώναν επίσης το κρανιοεγκεφαλικό τραύμα και τις πολλαπλές εκχυμώσεις και εκδορές σε όλο του το σώμα. Ο Χρήστος χειρουργήθηκε τις πρώτες πρωινές ώρες της 23^{ης} Μαΐου 2007 και παρέμεινε επί δύο μήνες σε εντατική θεραπεία, επί μερικές εβδομάδες σε κώμα, επί τρεις μήνες σε νευροχειρουργική πτέρυγα και επί άλλους έξι μήνες σε κέντρο αποκατάστασης. Ως αποτέλεσμα του κρανιοεγκεφαλικού του τραύματος, ο Χρήστος Χρονόπουλος υποφέρει από ακράτεια, μετατραυματική αμνησία, επιληψία, διαταραχές όρασης και σημαντική δυσχέρεια βάδισης. Δεν είναι πλέον σε θέση να αυτοεξυπηρετείται και τον φροντίζουν οι συγγενείς του.

Μετά από έρευνα η εισαγγελέας συνέστησε να παραπεμφθούν σε δίκη τέσσερις αστυνομικοί για πρόκληση σωματικής βλάβης από κοινού στον Χρήστο Χρονόπουλο κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Εντούτοις, στις 26 Ιανουαρίου 2011, το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών Αθηνών αποφάσισε να μην απαγγείλει κατηγορίες στους τέσσερις αστυνομικούς με το σκεπτικό ότι δεν προέκυπταν επαρκείς ενδείξεις ενοχής. Το Συμβούλιο αποφάνθηκε ότι τα κρανιοεγκεφαλικά τραύματα του Χρήστου προκλήθηκαν από τον ίδιο κατά τον χρόνο σύλληψής του χτυπώντας το κεφάλι του στον πάγκο της καφετέριας. Προσφυγή κατά αυτής της απόφασης άσκησε ο εισαγγελέας Εφετών. Ο εισαγγελέας σημείωνε ότι υπήρχαν επαρκείς ενδείξεις που στήριζαν τις κατηγορίες σε βάρος των τεσσάρων αστυνομικών και ότι μπορούσε κανείς να καταλήξει στο εύλογο συμπέρασμα ότι ο Χρήστος υπέστη κακομεταχείριση ενώ κρατούταν στο αστυνομικό τμήμα.

Ο εισαγγελέας σημείωνε ότι δεν μπορούσε να εξηγηθεί γιατί ο αστυνομικός Γ., που πραγματοποίησε σωματική έρευνα στον Χρήστο μόλις αυτός μεταφέρθηκε στο τμήμα, δεν κατέγραψε την κράτησή του αμέσως αλλά τέσσερις ώρες αργότερα. Η προσφυγή σημείωνε επίσης ότι η απόφαση του Δικαστικού Συμβουλίου έκανε ατελή μνεία των ιατροδικαστικών

πορισμάτων κατά την εξαγωγή των συμπερασμάτων της. Ειδικότερα, η απόφαση του Συμβουλίου δεν αναφέρθηκε στις πολλαπλές εκδορές και εκχυμώσεις στο υπόλοιπο σώμα του Χρήστου, ούτε στην κατάθεση του ιατροδικαστή ότι το κρανιοεγκεφαλικό τραύμα μπορεί επίσης να προκλήθηκε από σωματική βία. Η απόφαση του Συμβουλίου επικεντρώθηκε επίσης σε ένα εδάφιο της έκθεσης του ανεξάρτητου ιατρικού εμπειρογνώμονα που εξηγούσε ότι η επιφάνεια στην οποία χτύπησε το κεφάλι του ο Χρήστος μπορεί να ήταν η επιφάνεια ενός τραπέζιου, αλλά παρέλειψε να λάβει υπόψη την υπόλοιπη έκθεση που συμπεραίνει ότι το κρανιοεγκεφαλικό τραύμα μπορεί να προκλήθηκε από σφιγμένη γροθιά και ότι το είδος των τραυμάτων έδειχνε ότι προκλήθηκαν από περισσότερα από ένα πρόσωπα.

Η προσφυγή απορρίφθηκε από το Συμβούλιο Εφετών για διαδικαστικούς λόγους. Στη συνέχεια, κατατέθηκε έφεση στον Άρειο Πάγο, ο οποίος αποφάσισε να διαβιβάσει την υπόθεση στο Συμβούλιο Εφετών για εκ νέου εξέταση. Τον Απρίλιο του 2012, το Συμβούλιο παρέπεμψε τους τέσσερις αστυνομικούς σε δίκη από Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο για κακουργηματική μορφή «άλλων προσβολών της ανθρώπινης αξιοπρέπειας» σύμφωνα με τη διάταξη περί βασανιστηρίων – Άρθρα 137Α (1) (3) και 137Β του Ποινικού Κώδικα.

2.3.1 ΚΑΚΟΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΚΑΙ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ

Η Ελλάδα, όπως και άλλες χώρες στα νότια σύνορα της Ευρώπης, αντιμετωπίζει μεγάλες και ανάμικτες ροές παράτυπων μεταναστών και αιτούντων άσυλο. Τα τελευταία χρόνια έχει γίνει το κύριο σημείο εισόδου στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) παράτυπων μεταναστών και αιτούντων άσυλο. Ο μεγάλος αριθμός αφίξεων και η παράλληλη παράλειψη των ελληνικών αρχών να θέσουν σε ισχύ τις συστάσεις που επί χρόνια διατυπώνουν διεθνή όργανα για τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν ως αποτέλεσμα διαδικασίες προσδιορισμού της προσφυγικής ιδιότητας και συνθήκες υποδοχής και κράτησης που παραβιάζουν το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα και το διεθνές προσφυγικό δίκαιο.¹⁶

Ενάμισι χρόνο μετά την απόφαση-ορόσημο στην υπόθεση *MSS κατά Βελγίου και Ελλάδας*, με την οποία το ΕΔΑΔ αποφάνθηκε ότι η Ελλάδα δεν διαθέτει αποτελεσματικό σύστημα ασύλου, και παρά την κάποια πρόοδο από πλευράς νομοθετικών μεταρρυθμίσεων και βελτιώσεων στον δεύτερο βαθμό των διαδικασιών προσδιορισμού της προσφυγικής ιδιότητας, οι μετανάστες και οι αιτούντες άσυλο εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν μια σειρά από προκλήσεις. Σε αυτές περιλαμβάνονται σοβαρά εμπόδια στην πρόσβασή τους στο άσυλο, περιπτώσεις επαναπροώθησης (*refoulement*) και συνθήκες κράτησης που σε πολλές περιπτώσεις ισοδυναμούν με απάνθρωπη ή/και ταπεινωτική μεταχείριση.¹⁷

Πολλοί από τους ισχυρισμούς που ελήφθησαν τα τελευταία χρόνια αφορούσαν βασανιστήρια και άλλες μορφές κακομεταχείρισης μεταναστών και αιτούντων άσυλο, και ιδίως όσων κρατούνταν για λόγους μετανάστευσης. Πολλοί από τους μετανάστες και τους αιτούντες άσυλο ανέφεραν ότι η κακομεταχείρισή τους διαπράχθηκε αφού ζήτησαν πρόσβαση σε γιατρό ή σε τηλέφωνο ή διαμαρτυρήθηκαν για τη διάρκεια ή/και τις συνθήκες της κράτησής τους. Έχουν επίσης ληφθεί ισχυρισμοί που αφορούν περιπτώσεις κακομεταχείρισης από λιμενοφύλακες εναντίον μεταναστών και αιτούντων άσυλο που συνελήφθησαν και μεταφέρονταν με σκάφη του λιμενικού, ή μεταναστών και αιτούντων άσυλο που αποπειράθηκαν να επιβιβαστούν παράνομα σε πλοίο από την Ελλάδα προς την Ιταλία στα λιμάνια της Πάτρας και της Ηγουμενίτσας.¹⁸

Η Διεθνής Αμνηστία έχει επίσης τεκμηριώσει ορισμένες περιπτώσεις ατόμων που στάθηκαν μάρτυρες και προσέτρεξαν σε βοήθεια μεταναστών που κακοποιούνταν από μέλη των σωμάτων

ασφαλείας, τα οποία άτομα στη συνέχεια, όπως ισχυρίζονται, υπέστησαν λεκτική εξύβριση και κακομεταχείριση ή/και κατηγορήθηκαν ότι έβρισαν αστυνομικούς. Σε μία περίπτωση, η εκπρόσωπος μιας ΜΚΟ ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατήγγειλε ότι υπέστη εκφοβισμό από τον ανώτερο αξιωματικό αστυνομικού τμήματος όταν διατύπωσε τις ανησυχίες της για την κακομεταχείριση ενός αιτούντα άσυλο ο οποίος φέρεται να κακοποιήθηκε από μερικούς από τους φρουρούς του ενώ η νομική εκπρόσωπος της ίδιας ΜΚΟ βρισκόταν στο διπλανό δωμάτιο.

Τα ακόλουθα είναι χαρακτηριστικά παραδείγματα των ανησυχιών της οργάνωσης:

ΑΡΙΒΑΝ ΟΣΜΑΝ ΑΖΙΖ (ARIVAN OSMAN AZIZ) 2009

Στις 3 Απριλίου 2009, ο Αριβάν Οσμάν Αζίζ, Κούρδος Ιρακινός μετανάστης, σύμφωνα με τις καταγγελίες χτυπήθηκε σοβαρά από λιμενοφύλακα στο λιμάνι της Ηγουμένισας. Ο Αριβάν πέθανε από τα τραύματά του στις 27 Ιουλίου 2009. Η ιατροδικαστική έκθεση που παραγγέλθηκε στο πλαίσιο της ποινικής έρευνας συμπέρανε ότι ο Αριβάν υπέστη σοβαρά τραύματα στο κεφάλι που προκλήθηκαν από βία, είτε επειδή έπεσε με το πρόσωπο στο έδαφος, ή επειδή του χτύπησαν το κεφάλι πάνω σε αμβλεία επιφάνεια. Η νεκροψία έδειξε ότι ο θάνατος του Αριβάν προκλήθηκε από σοβαρό κρανιοεγκεφαλικό τραύμα και από την επιδείνωση της υγείας του κατά την τετράμηνη παραμονή του στη μονάδα εντατικής θεραπείας.

Η Διεθνής Αμνηστία έλαβε από τη δικηγόρο του την εξής κατάθεση αυτόπτη μάρτυρα: Ο Αριβάν, ο μάρτυρας και δύο άλλοι μετανάστες ήταν κρυμμένοι σε ένα φορτηγό που ήταν έτοιμο να επιβιβαστεί σε οχηματαγωγό προς την Ιταλία. Όταν τέσσερις λιμενοφύλακες ερεύνησαν το φορτηγό, συνέλαβαν τους τέσσερις άνδρες, τους χτύπησαν και στη συνέχεια τους έβαλαν χειροπέδες. Όμως οι χειροπέδες του Αριβάν και ενός άλλου άνδρα, αφανικής καταγωγής, δεν ήταν καλά κλεισμένες και προσπάθησαν να αποδράσουν. Δύο λιμενοφύλακες τους καταδίωξαν ενώ οι άλλοι δύο λιμενοφύλακες κρατούσαν τον αυτόπτη μάρτυρα και τον τέταρτο άνδρα. Ένας από τους λιμενοφύλακες ακινητοποίησε τον Αριβάν και άρχισε να τον χτυπά. Στη διάρκεια αυτής της επίθεσης ο Αριβάν έπεσε στο έδαφος. Ο λιμενοφύλακας χτύπησε το κεφάλι του Αριβάν στο έδαφος και τον χτύπησε επίσης στο κεφάλι επανειλημμένα με κλομπ. Ο Αριβάν αναφέρεται ότι άρχισε να αιμορραγεί από τη μύτη και έχασε τις αισθήσεις του.

Η δικηγόρος της οικογένειας αμφισβήτησε την εκδοχή των λιμενοφυλάκων, ότι ο Αριβάν υπέφερε από επιληψία και ότι κατά τη διάρκεια του περιστατικού εκδήλωσε κρίση επιληψίας και χτύπησε με δύναμη το κεφάλι του στο οδόστρωμα, καθώς και τους ισχυρισμούς τους ότι είχαν βρει στις τσέπες του χάπια για την επιληψία. Η δικηγόρος ανέφερε ότι ο πατέρας του Αριβάν, που είχε μεταβεί στην Ελλάδα για να δει τον γιο του στην μονάδα εντατικής θεραπείας είχε καταθέσει ότι ο γιος του ήταν απολύτως υγιής και ότι δεν είχε υποφέρει ποτέ από επιληψία. Η Διεθνής Αμνηστία πληροφορήθηκε ότι η ποινική έρευνα για την υπόθεση συνεχίζεται ακόμη και ότι η ένορκη διοικητική εξέταση έχει αναβληθεί όσο εκκρεμούν τα αποτελέσματα της ποινικής έρευνας.¹⁹

ΙΣΧΥΡΙΣΜΟΙ ΠΟΥ ΛΗΦΘΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΝ ΣΕ ΚΕΝΤΡΑ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΚΑΙ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

Κατά την επίσκεψή της στο κέντρο κράτησης για λόγους μετανάστευσης για άρρενα ασυνόδευτα παιδιά στην Αμυγδαλέζα (Αθήνα) τον Ιούνιο του 2010 και κατά τη διάρκεια συνεντεύξεων με ορισμένους από τους κρατούμενους εκεί, η Διεθνής Αμνηστία έλαβε πληροφορίες που αφορούν την φερόμενη ως κακομεταχείριση τεσσάρων κρατουμένων από τους φρουρούς της εγκατάστασης λίγες ημέρες πριν την επίσκεψη. Σύμφωνα με αυτές τις περιγραφές, χώρισαν αυτούς τους κρατούμενους ανά δύο, και έδεσαν τα μέλη κάθε ζεύγους με χειροπέδες μεταξύ τους. Φορούσαν μόνο τα εσώρουχά τους. Κάθε ζευγάρι στη συνέχεια υποχρεώθηκε να σταθεί δεξιά και αριστερά από τις δύο ανοιχτές πόρτες του γραφείου διεύθυνσης του κέντρου. Πέρασαν την αλυσίδα των χειροπεδών πάνω από την κορυφή της πόρτας, αναγκάζοντας τα δεμένα με τις χειροπέδες χέρια των κρατουμένων να σηκωθούν ψηλά. Τους κράτησαν έτσι για περίπου τριετήμιση ώρες. Τους έριξαν κρύο νερό και κράτησαν τη φλόγα αναπτήρων κοντά στα σώματά τους. Η Διεθνής Αμνηστία στη συνέχεια έθεσε αυτούς τους ισχυρισμούς υπ' όψη των κεντρικών αστυνομικών αρχών και της δηλώθηκε ότι θα πραγματοποιούσαν έρευνα. Αργότερα η οργάνωση πληροφορήθηκε από ανώτερο αξιωματικό της Αστυνομικής Διεύθυνσης Αλλοδαπών Αττικής ότι η αρχική πειθαρχική έρευνα που διενεργήθηκε για την υπόθεση δεν διαπίστωσε ευθύνη οποιουδήποτε αστυνομικού. Η οργάνωση πληροφορήθηκε ότι η υπόθεση θα μεταβιβαζόταν στο Αρχηγείο της Αστυνομίας για περαιτέρω έρευνα λόγω της σοβαρότητας των ισχυρισμών. Η Διεθνής Αμνηστία εξακολουθεί να περιμένει νεότερη ενημέρωση.

Τον Μάιο του 2011, απεσταλμένοι της Διεθνούς Αμνηστίας επισκέφθηκαν το κέντρο κράτησης Φυλακίου και τους σταθμούς συνοριακής φύλαξης Φερών, Σουφλίου και Τυχερού στην περιοχή του Έβρου (του χερσαίου συνόρου μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας) όπου κρατούνταν αιτούντες άσυλο και παράτυποι μετανάστες, μεταξύ των οποίων ασυνόδευτα παιδιά, για παρατεταμένα χρονικά διαστήματα σε συνθήκες που ισοδυναμούσαν με απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση. Η Διεθνής Αμνηστία επισκέφθηκε επίσης τα αστυνομικά τμήματα Ομοιοίας, Αγίου Παντελεήμονα και Εξαρχείων στην Αθήνα, όπου κρατούνταν για λόγους μετανάστευσης παράτυποι μετανάστες και αιτούντες άσυλο, μαζί με άτομα ύποπτα για ποινικά αδικήματα. Οι συνθήκες σε εκείνα τα κελιά ήταν πολύ κακές. Μερικοί κρατούμενοι, μεταξύ των οποίων ένας ασυνόδευτος ανήλικος, ισχυρίστηκαν ότι τους χτύπησαν ή/και τους έβρισαν αστυνομικοί ή συνοροφύλακες κατά τη διάρκεια της κράτησής τους. Όσοι ερωτήθηκαν δεν ήθελαν να καταγγεληθούν τα περιστατικά στους διοικητές των κέντρων ή των αστυνομικών τμημάτων διότι φοβούνταν αντίποινα.

Ο Χ., αιτών άσυλο που κρατούνταν στο αστυνομικό τμήμα Εξαρχείων στην Αθήνα, το οποίο επισκέφθηκε η Διεθνής Αμνηστία τον Μάιο του 2011, δήλωσε:

«Πριν τρεις μήνες, τρεις αστυνομικοί ντυμένοι με μαύρες στολές ήρθαν γύρω στις 2 π.μ., με πήραν από το κελί μου και με πήγαν στον τέταρτο όροφο του τμήματος. ... Με κλότσησαν και με χτύπησαν και μου έσπασαν τη μύτη και τα δόντια. Μετά από αυτό, με πήγαν στο νοσοκομείο, έπειτα με έφεραν ξανά στο αστυνομικό τμήμα, και τότε προσπάθησα να αυτοκτονήσω. Δέκα μέρες αργότερα με ξαναχτύπησαν. Τότε προσπάθησα ξανά να σκοτωθώ. Προσπάθησα να σκοτωθώ τρεις φορές γιατί πονούσα πολύ από το ξύλο...»

Τρεις άρρενες κρατούμενοι στο αστυνομικό τμήμα Ομοιοίας είπαν στη Διεθνή Αμνηστία ότι τους είχαν χτυπήσει σε χωριστά περιστατικά αστυνομικοί ενόσω κρατούνταν. Ένας από τους κρατούμενους είχε μελανιές στην πλάτη, πρησμένο μάτι και γρατζουνιές στα γόνατα. Ο δεύτερος κρατούμενος είχε μια μεγάλη μελανιά στην περιοχή των πλευρών και ισχυρίστηκε ότι οι αστυνομικοί είχαν επίσης χρησιμοποιήσει πάνω του συσκευή ηλεκτροσόκ. Δύο από τους τρεις είπαν στη Διεθνή Αμνηστία ότι ήταν κάτω των 18 ετών.

2.3.2 ΚΑΚΟΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΡΟΜΑ

Στην Ελλάδα ζει μειονότητα Ρομά αξιόλογη σε μέγεθος, που εκτιμάται μεταξύ 250.000 και 350.000. Οι Ρομά στην Ελλάδα αντιμετωπίζουν μια σειρά παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων όπως κακομεταχείριση από αστυνομικούς, διακρίσεις, φρικτές συνθήκες διαβίωσης σε διάφορους καταυλισμούς Ρομά και αναγκαστικές εξώσεις.²⁰

Μέλη της κοινότητας των Ρομά υπήρξαν τα θύματα σε αρκετές από τις υποθέσεις κακομεταχείρισης ή κακής χρήσης πυροβόλων όπλων στις οποίες διαπιστώθηκε ότι η Ελλάδα παραβίασε την ΕΣΔΑ ή το ICCPR. Για παράδειγμα, στην υπόθεση *Μπέκου και Κουτρόπουλου*, που αφορά την κακομεταχείριση δύο νεαρών ανδρών Ρομά στο Μεσολόγγι, το ΕΔΑΔ διαπίστωσε παραβίαση του Άρθρου 3 σε σχέση με την κακομεταχείριση των προσφευγόντων και την έλλειψη αποτελεσματικής έρευνας. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε επίσης ότι οι αρχές είχαν αποτύχει στο καθήκον τους να προβούν σε όλες τις ενέργειες για να ερευνήσουν κατά πόσον οι διακρίσεις ενδέχεται ή όχι να έπαιξαν ρόλο στην κακομεταχείριση και διαπίστωσε παραβίαση του Άρθρου 14 σε συνδυασμό με το Άρθρο 3.²¹

ΚΑΚΗ ΧΡΗΣΗ ΠΥΡΟΒΟΛΩΝ ΟΠΛΩΝ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΔΥΟ ΑΝΔΡΩΝ ΡΟΜΑ, ΓΕΡΑΚΑΣ, 2012

Η Διεθνή Αμνηστία έλαβε ισχυρισμούς για κακή χρήση πυροβόλων όπλων και κακομεταχείριση από αστυνομικούς κατά τη διάρκεια ελέγχου μετά από έρευνα από αστυνομικούς για ναρκωτικά τις πρώτες πρωινές ώρες της 3^{ης} Απριλίου 2012 στην περιοχή του Γέρακα κοντά στην Αθήνα. Δύο αστυνομικοί από το αστυνομικό τμήμα Γέρακα σταμάτησαν ένα αυτοκίνητο στο οποίο επέβαιναν τρεις άοπλοι άνδρες Ρομά. Δύο από τους άνδρες τραυματίστηκαν όταν ένας από τους αστυνομικούς πυροβόλησε, ρίχνοντας, όπως ισχυρίστηκαν αργότερα οι αρχές, προειδοποιητικές βολές. Σύμφωνα με τον δικηγόρο τους, οι δύο άνδρες υπέστησαν πολλαπλά τραύματα στα πόδια, ενώ ο ένας τραυματίστηκε επίσης στην κοιλιά, και χρειάστηκε να εισαχθούν σε νοσοκομείο.

Οι δύο άνδρες ισχυρίστηκαν ότι οι αστυνομικοί τους διέταξαν με megáφωνο να βγουν από το αυτοκίνητό τους και όταν το έκαναν βρήκαν να τους σημαδεύουν όπλα. Ισχυρίστηκαν ότι δεν σήκωσαν ψηλά τα χέρια όπως διατάχθηκαν, διότι δεν ήταν βέβαιοι ότι οι δύο ένοπλοι ήταν όντως αστυνομικοί (φορούσαν πολιτικά ρούχα και οδηγούσαν συμβατικό αυτοκίνητο), οπότε ζήτησαν από τον αστυνομικό που πραγματοποιούσε τον έλεγχο να τους δείξει την ταυτότητά του. Όμως ο αστυνομικός φέρεται να πυροβόλησε μία φορά με υποπολυβόλο κατευθείαν στα πόδια τους ενώ φώναζε «είμαι τρελός».

Οι δύο άνδρες ισχυρίστηκαν επίσης ότι ο αστυνομικός που πυροβόλησε συνέχισε να τους σημαδεύει με το όπλο του ακόμη και αφού έπεσαν τραυματισμένοι στο έδαφος, τους χτύπησε και απείλησε ότι θα τους σκότωνε αν δεν υπάκουαν στις διαταγές του. Τότε έφτασαν άλλοι αστυνομικοί και συνέχισαν να τους επιτίθενται.

Σύμφωνα με δήλωση που εξέδωσαν οι αρχές στις 3 Απριλίου 2012, οι τρεις επιβαίνοντες στο αυτοκίνητο δεν υπάκουσαν στη διαταγή των αστυνομικών να παραμείνουν στο αυτοκίνητο ενώ πραγματοποιούταν έλεγχος, αλλά αντιθέτως βγήκαν έξω και κινήθηκαν εναντίον των δύο αστυνομικών που είχαν επίσης βγει από το αυτοκίνητό τους. Υποστηρίζεται ότι οι τρεις άνδρες προσπάθησαν να αρπάξουν τα όπλα από τους δύο αστυνομικούς και ένας από τους αστυνομικούς έριξε προειδοποιητικές βολές για να τους σταματήσει.

Ωστόσο, ο δικηγόρος των θυμάτων ανέφερε διάφορες αντιφάσεις ανάμεσα στην επίσημη ανακοίνωση και στην κατάθεση του αστυνομικού, ο οποίος αναφέρεται ότι επιβεβαίωσε την εκδοχή των δυο ανδρών ότι τους είχε διατάξει να βγουν από το αυτοκίνητό τους. Η αστυνομία ξεκίνησε ποινική έρευνα για το περιστατικό ενώ τα θύματα υπέβαλαν επίσης χωριστή μήνυση. Κατά την αντίληψη της Διεθνούς Αμνηστίας δεν έχει μέχρι στιγμής υπάρξει ανακοίνωση κατά πόσον θα ξεκινήσει πειθαρχική έρευνα, όπως απαιτεί ο νόμος σε υποθέσεις που περιλαμβάνουν φερόμενη ως κακή χρήση πυροβόλων όπλων.

2.4 Η ΠΑΡΑΛΕΙΨΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ ΝΑ ΑΠΟΤΡΕΨΟΥΝ Ή ΝΑ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΟΥΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΜΕ ΦΥΛΕΤΙΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ

Από το 2010 μέχρι σήμερα, πολίτες τρίτων χωρών, μεταξύ των οποίων αιτούντες άσυλο, πρόσφυγες και παράτυποι μετανάστες, γίνονται όλο και περισσότερο στόχος επιθέσεων με φυλετικά κίνητρα, τις οποίες διαπράττουν μέλη ακροδεξιών ομάδων, μέλη των σωμάτων ασφαλείας και απλοί πολίτες. Οι επιθέσεις αυτού του είδους έχουν αποκτήσει ανησυχητικές διαστάσεις από τον Μάιο του 2011.²² Στόχος έχουν γίνει όχι μόνο μέλη μεταναστευτικών και προσφυγικών κοινοτήτων, αλλά και ανεπίσημα τζαμιά, καταστήματα και κοινοτικά εντευκτήρια που ανήκουν σε μέλη μεταναστευτικών κοινοτήτων.²³

ΜΚΟ που παρέχουν υποστήριξη και ιατρική βοήθεια σε μετανάστες και αιτούντες άσυλο αναφέρουν ότι πολλά θύματα επιθέσεων με φυλετικά κίνητρα, που ζητούν βοήθεια για τα τραύματά τους, επιλέγουν να μην καταγγείλουν το περιστατικό στις αρχές επειδή φοβούνται ότι θα συλληφθούν επειδή είναι παράτυποι.²⁴ Εκπρόσωποι της αφγανικής κοινότητας στην Αθήνα επιβεβαίωσαν αυτήν την τάση όταν μίλησαν στη Διεθνή Αμνηστία τον Μάιο του 2011.

Η γενική ατμόσφαιρα ατιμωρησίας για τους δράστες των επιθέσεων με φυλετικά κίνητρα αποθαρρύνει και αυτή τα θύματα από το να τις καταγγείλουν. Τον Ιούνιο του 2011, η Ύπατη Αρμοστεία των ΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) παρατήρησε:

«...σπανίως τα περιστατικά ρατσιστικής βίας διερευνώνται δίκαια και αποτελεσματικά. Συνήθως τα θύματα δεν τα καταγγέλλουν, είτε λόγω φόβου σύλληψής τους (στην περίπτωση που δεν έχουν νομιμοποιητικά έγγραφα), είτε επειδή το θεωρούν μάταιο λόγω του γενικού κλίματος ατιμωρησίας που επικρατεί. Οι ένοχοι των βίαιων επιθέσεων κατά αλλοδαπών παραμένουν, στη συντριπτική πλειοψηφία, ασύλληπτοι (αν και πολλές από τις εγκληματικές τους πράξεις διώκονται αυτεπάγγελτα), ενώ όταν προσαχθούν αφήνονται κατά κανόνα σύντομα ελεύθεροι. Η δικαιοσύνη δεν έχει επιβάλει μέχρι σήμερα καμία καταδίκη για εγκλήματα που συνδέονται με ρατσιστικά κίνητρα. Η ατιμωρησία εντείνει και διαιωνίζει τη βία, με ανησυχητικές προεκτάσεις.»²⁵

Αιτούντες άσυλο, μετανάστες και πρόσφυγες καταγγέλλουν επίσης μέλη των σωμάτων ασφαλείας ως δράστες αδικημάτων εναντίον τους με φυλετικά κίνητρα. Τον Μάρτιο του 2012, το Δίκτυο

Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας παρουσίασε τα προκαταρκτικά του συμπεράσματα με βάση μια τρίμηνη πιλοτική περίοδο καταγραφής πράξεων με φυλετικά κίνητρα. Το Δίκτυο συστάθηκε με πρωτοβουλία της ΕΕΔΑ και της UNHCR, με τη συμμετοχή 18 ΜΚΟ και φορέων, για τον σκοπό της καταγραφής εγκλημάτων με φυλετικά κίνητρα και τη διατύπωση σειράς προτάσεων για την πρόληψή τους, εν όψει της απουσίας επίσημου μηχανισμού για την καταγραφή επιθέσεων αυτού του είδους.²⁶

Το συμπέρασμα του Δικτύου ήταν ότι τα αποτελέσματα της πιλοτικής του έρευνας ήταν άκρως ανησυχητικά, σημειώνοντας ότι τα περιστατικά που καταγράφηκαν δεν αποτελούσαν καν την κορυφή του παγόβουνου.²⁷

Σύμφωνα με το Δίκτυο, από τα 63 καταγεγραμμένα σε διάστημα τριών μηνών περιστατικά εναντίον πολιτών τρίτων χωρών, περιλαμβανομένων μεταναστών, αιτούντων άσυλο και προσφύγων, τα 18 συνδέονταν με αστυνομική βία. Δέκα από τα καταγεγραμμένα περιστατικά, στα οποία η αστυνομική βία συνδεόταν με ρατσιστικά κίνητρα, συνέβησαν στην Αθήνα και οκτώ στην Πάτρα. Τα καταγεγραμμένα περιστατικά περιλάμβαναν τη χρήση βίας και άλλες παράνομες πράξεις κατά τη διάρκεια συνηθισμένων ελέγχων ταυτότητας, περιπτώσεις στις οποίες τα θύματα προσήχθησαν σε αστυνομικά τμήματα, κρατήθηκαν επί μερικές ώρες και υποβλήθηκαν εκεί σε κακομεταχείριση, και περιπτώσεις στις οποίες καταστράφηκαν έγγραφα όπως άδειες παραμονής πολιτών τρίτων χωρών.²⁸

Θύματα, ελληνικές ΜΚΟ, εκπρόσωποι κοινοτήτων μεταναστών, καθώς και πολυάριθμες δημοσιογραφικές πηγές, έχουν όλοι καταγγείλει περιπτώσεις όπου αστυνομικοί παρέλειψαν να λάβουν μέτρα για να προστατεύσουν πολίτες τρίτων χωρών από επιθέσεις με φυλετικά κίνητρα. Σε τέτοιες περιπτώσεις, για παράδειγμα, αστυνομικοί καθυστέρησαν πολύ να φτάσουν στη σκηνή της επίθεσης, παρά τα επανειλημμένα τηλεφωνήματα των θυμάτων· ή ήταν παρόντες στις επιθέσεις αλλά δεν έλαβαν κανένα μέτρο για να προστατεύσουν τα θύματα· ή δεν προχώρησαν στη σύλληψη των δραστών.²⁹ Σε μερικές περιπτώσεις αναφέρεται ότι αστυνομικοί προσήγαγαν το τραυματισμένο θύμα σε αστυνομικό τμήμα για να ελέγξουν αν ήταν εντάξει τα έγγραφα παραμονής του, αντί να το μεταφέρουν σε νοσοκομείο, ή αποθάρρυναν το θύμα προκειμένου να μην προβεί σε καταγγελία, ή παρέλειψαν να αντιμετωπίσουν την καταγγελία ως επίθεση με φυλετικό κίνητρο.

ΣΟΜΑΛΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ, ΑΘΗΝΑ 2011

Εκπρόσωποι της σομαλικής κοινότητας είπαν στη Διεθνή Αμνηστία ότι στις 9 Απριλίου 2011, το κοινοτικό εντευκτήριο των Σομαλών στην Ελλάδα δέχτηκε επίθεση από ακροδεξιά ομάδα 200-300 ατόμων που πραγματοποιούσε στην περιοχή διαδήλωση κατά της μετανάστευσης. Ήταν η τρίτη φορά που δέχτηκαν επίθεση τα γραφεία. Οι επιτιθέμενοι φέρονται να χρησιμοποίησαν δακρυγόνα αέρια και σιδηρολοστούς για να επιτεθούν σε περίπου 20 ανθρώπους που βρίσκονταν στο κτίριο. Επίσης έσπασαν παράθυρα και κατέστρεψαν έπιπλα και ηλεκτρικές συσκευές. Κατά τη διάρκεια της επίθεσης, οι επιτιθέμενοι φώναζαν ρατσιστικά συνθήματα και ζωγράφισαν ρατσιστικά σύμβολα στους τοίχους του κτιρίου. Εκπρόσωποι της κοινότητας καταγγέλλουν ότι είχαν τηλεφωνήσει στην αστυνομία την προηγούμενη και είχαν ζητήσει προστασία επειδή είχαν λάβει προειδοποίηση ότι πιθανόν να δέχονταν επίθεση κατά τη διάρκεια της διαδήλωσης. Την ώρα της επίθεσης, περισσότεροι από 100 αστυνομικοί ήταν παρόντες στην περιοχή και μπροστά στο κτίριο της κοινότητας αλλά, σύμφωνα με τις καταγγελίες, δεν επενέβησαν. Όταν ένας εκπρόσωπος και

άλλοι μετανάστες τους ζήτησαν να επέμβουν, εκείνοι τους είπαν απλώς να φύγουν από τον χώρο γιατί υπήρχε κίνδυνος για τη σωματική τους ασφάλεια. Κατά τη διάρκεια της επίθεσης αναφέρεται ότι τραυματίστηκαν 10 Σομαλοί, τρεις από τους οποίους αναζήτησαν ιατρική βοήθεια και εισήχθησαν σε νοσοκομείο. Σύμφωνα με μαρτυρίες που λήφθηκαν από τους εκπρόσωπους της κοινότητας, οι αστυνομικοί προσήγαγαν μερικούς από τους τραυματίες σε κοντινό αστυνομικό τμήμα και τους ανέκριναν πριν τους αφήσουν ελεύθερους.

Κατά τη διάρκεια επισκέψεων σε τέσσερα αστυνομικά τμήματα στην Αθήνα (Ομονοίας, Αγίου Παντελεήμονα, Ακρόπολης και Εξαρχείων) τον Μάιο του 2011, η Διεθνής Αμνηστία πληροφορήθηκε από αστυνομικούς ότι δεν υπήρχε κάποιο συγκεκριμένο έντυπο για να καταγράφουν καταγγελίες για επιθέσεις με φυλετικά κίνητρα. Στο αστυνομικό τμήμα Αγίου Παντελεήμονα, περιοχή όπου έχουν καταγγελλεί πολλές επιθέσεις με φυλετικά κίνητρα τα τελευταία χρόνια, μερικοί από τους αστυνομικούς φάνηκαν να μην αναγνωρίζουν ότι οι επιθέσεις εναντίον μεταναστών και αιτούντων άσυλο στην περιοχή είχαν πίσω τους φυλετικό κίνητρο και αντιθέτως τις αντιλαμβάνονταν ως αντίδραση των κατοίκων της περιοχής στα αυξημένα επίπεδα εγκληματικότητας.

ΕΠΙΘΕΣΗ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΚΑΙ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ ΣΤΗΝ ΚΟΡΙΝΘΟ, 2012

Δύο δημοσιογράφοι που κατέγραφαν τη ζωή των μεταναστών και των αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα περιέγραψαν μία επίθεση στην οποία στάθηκαν μάρτυρες οι ίδιοι και άλλοι δημοσιογράφοι, εναντίον μερικών μεταναστών και αιτούντων άσυλο σε έναν εγκαταλελειμμένο σιδηροδρομικό σταθμό στην Κόρινθο τον Φεβρουάριο του 2012. Η επίθεση, σύμφωνα με τις καταγγελίες, είχε ως αποτέλεσμα να υποστούν τραύματα τέσσερις μετανάστες και ένας από αυτούς να εισαχθεί σε νοσοκομείο.

Ένας από τους δημοσιογράφους, ο Αλεσάντρο Πένσο (Alessandro Penso), αφηγήθηκε: «... Τρέξαμε πίσω να δούμε τι συνέβαινε και βρήκαμε ανθρώπους να χτυπούν μερικούς από τους μετανάστες που είχαμε συναντήσει. Πάθαμε σοκ, δεν καταλαβαίναμε τι συμβαίνει ή γιατί. Σε κλάσματα δευτερολέπτου η κατάσταση εκτραχύνθηκε. Ένα αυτοκίνητο κατευθύνθηκε καταπάνω μας με ταχύτητα. Κατάφερα να βγω από τη μέση και να πηδήσω πάνω σε έναν τοίχο και να βγάλω φωτογραφία, όμως δυστυχώς το αυτοκίνητο χτύπησε τον Μ.Μ., Μαροκινό πολίτη ... [οι μετανάστες] μας είπαν ότι μερικές μέρες νωρίτερα κάποιος τους είχε πυροβολήσει με πλαστικές σφαίρες».

Οι δημοσιογράφοι είπαν ότι, όταν κατήγγειλαν το περιστατικό στην αστυνομία, ο αστυνομικός που μίλησε μαζί τους υποβάθμισε το περιστατικό ως αντίδραση αντιπαιών από Έλληνες πολίτες για μια ληστεία που είχε γίνει νωρίτερα στην αγορά, πριν ερευνηθεί την επίθεση. Σύμφωνα με καταγγελίες μιας τοπικής και μιας εθνικής αντιρατσιστικής ομάδας, στον οδηγό του αυτοκινήτου που τραυμάτισε τους μετανάστες απαγγέλθηκαν αργότερα κατηγορίες για πρόκληση σοβαρής σωματικής βλάβης στον Μ.Μ. Κανένα ρατσιστικό κίνητρο, σύμφωνα με τις καταγγελίες, δεν περιλήφθηκε στις κατηγορίες σε βάρος του οδηγού.³⁰

Ο Αντρέας Μουρένσα (Andres Mourenza), ο δεύτερος δημοσιογράφος, είπε στη Διεθνή Αμνηστία: «Τα άλλα μέλη της ομάδας που επιτέθηκε στους μετανάστες δεν διώχθηκαν ποινικά, καθώς δεν επέβαιναν στο αυτοκίνητο που χτύπησε τον Μ.Μ. αλλά απλώς

συμμετείχαν στην επίθεση. Για να διωχθούν ποινικά πρέπει να μηνυθούν από τα θύματα. Όταν θέσαμε αυτό το ζήτημα στον αστυνομικό –καταγγείλαμε την επίθεση ως μάρτυρες– μας είπε ότι αν είχαν έρθει μετανάστες στο αστυνομικό τμήμα θα τους είχε συλλάβει γιατί ζουν χωρίς χαρτιά και παράνομα επομένως ήταν ‘καθήκον’ του να τους συλλάβει».

Ως μέλος της Διεθνούς Σύμβασης για την Εξάλειψη Κάθε Μορφής Φυλετικών Διακρίσεων (ICERD), η Ελλάδα είναι υποχρεωμένη να «απαγορεύσει και να θέσει τέρμα, με κάθε κατάλληλο μέσο, περιλαμβανομένης της θέσπισης νόμων ... στις φυλετικές διακρίσεις από οποιαδήποτε πρόσωπα, ομάδα ή οργάνωση». Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, στην οποία μετέχει η Ελλάδα, οι ελληνικές αρχές έχουν υποχρέωση να σέβονται και να προστατεύουν χωρίς διάκριση μια σειρά δικαιώματα, μεταξύ των οποίων το δικαίωμα στη ζωή και το δικαίωμα να είναι κανείς ελεύθερος από βασανιστήρια και άλλες μορφές κακομεταχείρισης, για τους ανθρώπους που βρίσκονται στον χώρο δικαιοδοσίας τους.³¹ Οι αρχές απαιτείται επίσης να διασφαλίζουν τη διεξαγωγή έγκαιρων, ανεξάρτητων, αμερόληπτων και επαρκών ερευνών για τις υποθέσεις καταγγελλόμενων παραβιάσεων του δικαιώματος στη ζωή και του δικαιώματος να είναι κανείς ελεύθερος από βασανιστήρια ή άλλες μορφές κακομεταχείρισης, ανεξάρτητα αν οι φερόμενοι ως δράστες είναι κρατικοί ή μη κρατικοί παράγοντες.

Προκειμένου για εγκλήματα μίσους, οι ελληνικές αρχές έχουν καθήκον σύμφωνα με την ΕΣΔΑ να απαγορεύουν και να ερευνούν επιμελώς πιθανά περιστατικά βίας με φυλετικά κίνητρα και να οδηγούν τους υπαίτιους στη δικαιοσύνη.³² Επιπλέον, το ΕΔΑΔ έχει δηλώσει «ότι όταν ερευνούν βίαια περιστατικά, οι Κρατικές αρχές έχουν το πρόσθετο καθήκον να προβαίνουν σε κάθε εύλογη ενέργεια για να αποκαλύψουν κάθε τυχόν ρατσιστικό κίνητρο και να διαπιστώσουν κατά πόσον ενδέχεται να έχει παίξει ή όχι ρόλο στα γεγονότα εθνοτικό μίσος ή προκατάληψη...»³³

2.5 Η ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΚΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ

2.5.1 Η ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ

Αν και οι ελληνικές αρχές παραδέχονται την ύπαρξη καταπατήσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων από μέλη των σωμάτων ασφαλείας, τις χαρακτηρίζουν «μεμονωμένα περιστατικά» και ως εκ τούτου δεν παραδέχονται την έκταση και το βάθος αυτού του συστημικού προβλήματος. Για παράδειγμα, η θέση των αρχών σε σχέση με τους πολλούς ισχυρισμούς που αφορούν υπερβολική χρήση βίας και χημικών ουσιών στις διαδηλώσεις του 2011 ήταν να καταδικάσουν αυτές τις καταπατήσεις συνεχίζοντας παράλληλα να αγνοούν την έκτασή τους, χαρακτηρίζοντάς τις «μεμονωμένα περιστατικά».³⁴

Επιπλέον, μερικοί εκπρόσωποι των ελληνικών αρχών μοιάζει να παραβλέπουν τα περιστατικά υπερβολικής χρήσης βίας. Όταν ερωτήθηκε για την αστυνομική βία εναντίον δημοσιογράφων, ο Α. Κοκκαλάκης, εκπρόσωπος της Ελληνικής Αστυνομίας, δήλωσε σε συνέντευξη προς τη ΜΚΟ Δημοσιογράφοι Χωρίς Σύνορα: «Ο υπουργός [Προστασίας του Πολίτη] ... δεν θα μπορούσε σε καμία περίπτωση να εγγυηθεί ότι χίλιοι κινητοποιημένοι αστυνομικοί, οι οποίοι έχουν όλοι λάβει τις ίδιες διαταγές... θα αντιδράσουν όλοι με τον ίδιο τρόπο υπό την υψηλότερη ένταση. ... Ανταποκρίνονται σε μία υπερβολή με μία αναλογική αντίδραση... Θα υπάρξουν παρεξηγήσεις. Θα γίνουν λάθη. ... Όταν ένας αστυνομικός βλέπει έναν δημοσιογράφο μπροστά του, όχι συγκεκριμένα αυτόν που βρίσκεται εκεί, αλλά μόνη η παρουσία του δημοσιογράφου μπορεί να του θυμίσει συναισθηματικά καταστάσεις και περιπτώσεις όπου θεώρησε ότι έτυχε άδικης μεταχείρισης από τα Μέσα Ενημέρωσης.»³⁵

Οι αρχές ισχυρίζονται ότι η χρήση χημικών ερεθιστικών ουσιών κατά τη διάρκεια των διαδηλώσεων κατά της λιτότητας ήταν δικαιολογημένη. Τον Μάρτιο του 2012, λίγες ημέρες μετά την αποχώρησή του από τη θέση του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη, ο Χρήστος Παπουτσής υπερασπίστηκε τη χρήση τέτοιων χημικών ουσιών για τον έλεγχο της κατάστασης κατά τη διάρκεια των διαδηλώσεων κατά της λιτότητας, δηλώνοντας: «Τα χημικά είναι η πιο ήπια μορφή αντίδρασης σε όλη την Ευρώπη. Δεν είναι πλαστικές σφαίρες, δεν είναι νερά. Δέχθηκα κριτική επειδή δεν επέτρεψα αυτό για το οποίο με κατηγορούσαν: για αστυνομικό κράτος. Αν είχαμε αστυνομικό κράτος θα είχαμε νεκρούς στην Αθήνα.» Η Διεθνής Αμνηστία σημειώνει ότι, αν και είναι «λιγότερο θανατηφόροι» απ' ό,τι τα πυροβόλα όπλα, οι συνήθεις τύποι δακρυγόνων αερίων μπορούν επίσης να προκαλέσουν θάνατους και σοβαρούς τραυματισμούς αν χρησιμοποιηθούν με τρόπο εσφαλμένο και επομένως, για να διαφυλαχτούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο σύμφωνα με τα διεθνή θεσμικά κείμενα. Σε κάθε περίπτωση, δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται χημικές ερεθιστικές ουσίες εναντίον μη βίαιων διαδηλωτών εκτός αν οι ενέργειές τους προκαλούν κίνδυνο σοβαρού τραυματισμού ή θανάτου. Ο Υπουργός έπρεπε να είχε μνημονεύσει αυτές τις εγγυήσεις.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΧΗΜΙΚΕΣ ΟΥΣΙΕΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΧΕΙΡΟΒΟΜΒΙΔΕΣ ΚΡΟΤΟΥ-ΛΑΜΨΗΣ

Σύμφωνα με στοιχεία που συνέλεξε η Διεθνής Αμνηστία κατά τη διάρκεια των διαδηλώσεων του Ιουνίου 2011, οι χειροβομβίδες κρότου-λάμψης και τα βλήματα διασποράς δακρυγόνων που συλλέχτηκαν στην Πλατεία Συντάγματος την επομένη της διαδήλωσης της 29^{ης} Ιουνίου κατασκευάστηκαν στη Βραζιλία, τη Γερμανία, τη Βρετανία και τις ΗΠΑ.³⁶

Μεταξύ αυτών: η βομβίδα δακρυγόνου GL-311, κατασκευασμένη από την Condor Tecnologias Não Letais στη Βραζιλία· η χειροβομβίδα κρότου-λάμψης 2-Bang, κατασκευασμένη από την Γερμανική εταιρία Nico Pyrotechnik τον Οκτώβριο του 2001· η χειροβομβίδα κρότου-λάμψης N-591 Stun Grenade, κατασκευασμένη από την εταιρία Chemring με έδρα τη Βρετανία· οι χειροβομβίδες δακρυγόνου Tear Ball Multi Effect Grenade και 8230 Tactical Grenade, κατασκευασμένες και οι δύο από την εταιρία Combined Tactical Systems των ΗΠΑ· και η χειροβομβίδα δακρυγόνου 555 CS, κατασκευασμένη από την εταιρία Federal Laboratories των ΗΠΑ.

Δεν είναι γνωστό πότε μεταβιβάστηκαν στην Ελλάδα οι βομβίδες που χρησιμοποιήθηκαν από την αστυνομία τον Ιούνιο του 2011. Η βραζιλιάνικη βομβίδα GL-311 έφερε ημερομηνία κατασκευής Σεπτεμβρίου 2010, όμως η Βραζιλία δεν δημοσιεύει ετήσια έκθεση για τις εξαγωγές όπλων της.

Σύμφωνα με τις ετήσιες εκθέσεις της Ε.Ε. για τις εξαγωγές όπλων, η Γερμανία χορηγεί άδειες εξαγωγών πυρομαχικών προς την Ελλάδα κάθε χρόνο από το 2003 και τοξικών ουσιών αξίας 1.121.330 δολαρίων ΗΠΑ από το 2003 μέχρι το 2005, στις οποίες περιλαμβάνονταν ουσίες ελέγχου ταραχών όπως δακρυγόνα αέρια. Το 2010, σύμφωνα με κυβερνητικά στοιχεία, η Βρετανία ενέκρινε ανοικτή άδεια εξαγωγής, η οποία μπορεί να έχει διάρκεια μεταξύ δύο και πέντε ετών και επιτρέπει πολλαπλές αποστολές φορτίων ποικίλου εξοπλισμού αστυνόμευσης προς την Ελλάδα. Σε αυτόν περιλαμβάνονταν χειροβομβίδες αερίου CS, χειροβομβίδες κρότου-λάμψης, δακρυγόνα αέρια και άλλες ουσίες ελέγχου

ταραχών. Η Βρετανία χορήγησε επίσης άδεια για χειροβομβίδες κρότου-λάμψης προς την Ελλάδα το 2003, το 2005, το 2007 και το 2008. Από το 2000 και μετά, οι βρετανικές αρχές ενέκριναν κατά διαστήματα ανοικτές άδειες για μια εταιρία που πουλάει ποικίλα πυρομαχικά κρότου-λάμψης, καπνογόνων και δακρυγόνων αερίων.

Η εξαγωγή ουσιών ελέγχου ταραχών (περιλαμβανομένων δακρυγόνων αερίων) από τις ΗΠΑ προς την Ελλάδα αυξήθηκε σημαντικά μεταξύ των ετών 2000 και 2010.

2.5.2 Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ

Σε συνέντευξη με τη Διεθνή Αμνηστία, που πραγματοποιήθηκε τον Μάιο του 2011, εκπρόσωποι της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Αστυνομικών Υπαλλήλων (Π.Ο.Α.Σ.Υ.) καταδίκασαν κάθε μορφή βίας απ' όπου και αν προέρχεται, περιλαμβανομένων των κρουσμάτων βίας στο αστυνομικό σώμα.³⁷ Αν και υπογράμμισαν ότι τα περιστατικά αυτού του είδους δεν πρέπει να μένουν ατιμώρητα, παρέλειψαν να αναγνωρίσουν την έκτασή τους αναφερόμενοι σε «πολύ μικρό αριθμό».

Οι εκπρόσωποι εξέφρασαν επίσης τις ανησυχίες τους για τον αριθμό των αστυνομικών που τραυματίστηκαν κατά τη διάρκεια διαδηλώσεων και για τις δύσκολες συνθήκες κάτω από τις οποίες καλούνται να εργαστούν, που περιλαμβάνουν πολύ παρατεταμένο ωράριο εργασίας κατά τη διάρκεια διαδηλώσεων. Επιπλέον επέστησαν την προσοχή στην υποχρέωση των αρχών να εκπαιδεύουν τις μονάδες αποκατάστασης της τάξης σε ζητήματα που αφορούν τον έλεγχο του πλήθους και να τους παρέχουν τα μέσα για να προστατεύουν τη ζωή και την περιουσία του κοινού και τη δική τους ζωή και να αποτρέπουν τις αξιόποινες δραστηριότητες όσων υπονομεύουν ειρηνικές διαδηλώσεις. Μεταξύ των συστάσεών τους για την αποφυγή κρουσμάτων παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων από αστυνομικούς, οι εκπρόσωποι της Ομοσπονδίας πρότειναν ότι οι εκπαιδευόμενοι αστυνομικοί πρέπει να παρακολουθούν μαθήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων μαζί με τους φοιτητές στο πανεπιστήμιο και όχι στη σχολή αστυνομίας και υποστήριξαν τη δημιουργία του Γραφείου Αντιμετώπισης Περιστατικών Αυθαιρεσίας. Συνέστησαν επίσης ότι οι μονάδες αποκατάστασης της τάξης δεν πρέπει να στελεχώνονται με αστυνομικούς που μόλις αποφοίτησαν αλλά με πιο έμπειρο προσωπικό, και ότι οι αστυνομικοί δεν πρέπει να υπηρετούν σε μονάδες αποκατάστασης της τάξης για διάστημα μεγαλύτερο των επτά ετών.

Εκτός αυτού, οι εκπρόσωποι εξέφρασαν τις ανησυχίες τους ότι οι αστυνομικοί δεν χρησιμοποιούνται πρωταρχικά για τον σκοπό της αντιμετώπισης της εγκληματικότητας, αλλά επίσης για την καταστολή καταστάσεων κοινωνικής έντασης, τις οποίες οι αρχές δεν επέλυσαν σε προηγούμενο στάδιο, όπως ήταν οι συνεχείς διαμαρτυρίες κατοίκων στην πόλη της Κερατέας κατά της δημιουργίας χωματερής, οι οποίες διάρκεσαν από τον Δεκέμβριο του 2010 μέχρι τον Απρίλιο του 2011.³⁸

2.5.3. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Οι ελληνικές αρχές έχουν φανεί απρόθυμες να βελτιώσουν την τρέχουσα εκπαίδευση στα ανθρωπίνια δικαιώματα στις σχολές αστυνομίας. Σύμφωνα με εκπροσώπους της ΕΕΔΑ, η κυβέρνηση δεν ανταποκρίθηκε σε μια σειρά συστάσεων που έκανε η Επιτροπή για την υιοθέτηση ενός διαδραστικού προγράμματος εκπαίδευσης στα ανθρωπίνια δικαιώματα για μικρές ομάδες αστυνομικών. Συγκεκριμένα, το 2009 η ΕΕΔΑ είχε προτείνει στις ελληνικές αρχές την εκπόνηση και υλοποίηση ενός εκπαιδευτικού προγράμματος στα ανθρωπίνια δικαιώματα για τους αστυνομικούς.³⁹ Σύμφωνα με την ΕΕΔΑ, η πρόταση έγινε αρχικά δεκτή και συστάθηκε Ομάδα Εργασίας. Ωστόσο πραγματοποίησε μόνο δύο συνεδριάσεις. Επιπροσθέτως, η ΕΕΔΑ ανέφερε

ότι, παρά το αίτημά της προς τον Υφυπουργό Προστασίας του Πολίτη το 2010, δεν συμπεριλήφθηκε σε Ομάδα Εργασίας που συστάθηκε για την εκπαίδευση των αστυνομικών.⁴⁰

Η εκπαίδευση των αστυνομικών στα ανθρώπινα δικαιώματα περιορίζεται αυτή τη στιγμή σε διαλέξεις που κάνει στις σχολές αστυνομίας εξειδικευμένο προσωπικό, όπως ανώτεροι αξιωματικοί της αστυνομίας, εκπρόσωποι ΜΚΟ και δικαστές, καθώς και σε μαθήματα Συνταγματικού Δικαίου και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που διδάσκονται από πανεπιστημιακούς λέκτορες σε μεταπτυχιακό επίπεδο.

Τον Ιανουάριο του 2012, ο Υπουργός Προστασίας του Πολίτη ανακοίνωσε την εκπόνηση εκπαιδευτικού προγράμματος για τους αστυνομικούς για τη χρήση βίας, το οποίο θα διασφάλιζε τον σεβασμό των διεθνών θεσμικών κειμένων. Η Διεθνής Αμνηστία ελπίζει ότι οι συνεχείς συστάσεις της για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα και τη χρήση βίας (βλ. σελ. 60 παρακάτω) και οι συστάσεις της ΕΕΔΑ θα ενσωματωθούν σε αυτό και σε άλλα εκπαιδευτικά προγράμματα, και χωρίς άλλη καθυστέρηση.

3. ΠΟΙΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ

3.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΟΙΝΙΚΟ ΚΩΔΙΚΑ

Τα βασανιστήρια απαγορεύονται σε μια σειρά από διεθνείς και περιφερειακές συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα, στις οποίες συγκαταλέγονται το Άρθρο 7 του ICCPR και το Άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, η Σύμβαση των ΗΕ Κατά των Βασανιστηρίων και Άλλων Μορφών Σκληρής, Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (CAT) και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης και Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας.⁴¹

Η Ελλάδα μετέχει σε όλες τις παραπάνω συνθήκες και το ελληνικό Σύνταγμα απαγορεύει συγκεκριμένα τη χρήση βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακομεταχείρισης στο Άρθρο 7 (2). Από το 1984 και μετά, τα βασανιστήρια και η κακομεταχείριση έχουν επίσης κηρυχθεί εκτός νόμου στον ελληνικό Ποινικό Κώδικα (ΠΚ) με την προσθήκη του Άρθρου 137Α-137Δ που αφορά τα «Βασανιστήρια κι άλλες προσβολές της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας» σύμφωνα με τον Νόμο 1500/1984.

Η Διεθνής Αμνηστία εκφράζει την ανησυχία ότι ο ορισμός των βασανιστηρίων στο Άρθρο 137Α (1) και (2) ΠΚ είναι αξιολογικά πιο περιορισμένος από εκείνον που παρέχεται στο Άρθρο 1(1) της Σύμβασης κατά των Βασανιστηρίων. Συγκεκριμένα:

- Δεν καλύπτει περιπτώσεις όπου διαπράττονται βασανιστήρια με την υποκίνηση ή τη συγκατάθεση ή τη συναίνεση δημόσιου λειτουργού ή άλλου προσώπου που ενεργεί με επίσημη ιδιότητα,
- Δεν καλύπτει πράξεις που διαπράττονται «για κάθε άλλο λόγο που βασίζεται σε διάκριση οποιασδήποτε μορφής», κάτι που ενδέχεται, ιδίως, να αποκλείει από το πεδίο εφαρμογής του νόμου πράξεις που βασίζονται αποκλειστικά στο φύλο, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την εθνική εθνοτική ή θρησκευτική προέλευση,
- Περιέχει τον όρο «μεθοδευμένα», που ενδέχεται να σημαίνει τον αποκλεισμό μεμονωμένων ή πιο σποραδικών πράξεων βασανισμού.

Το Άρθρο 137Α (3) ΠΚ καλύπτει την πρόκληση λιγότερο σοβαρής βλάβης. Αναφέρει: «Σωματική κάκωση, βλάβη της υγείας, άσκηση παράνομης σωματικής ή ψυχολογικής βίας και κάθε άλλη σοβαρή προσβολή της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, που τελείται από τα πρόσωπα, υπό τις περιστάσεις και για τους σκοπούς που προβλέπει η παρ. 1 [του Άρθρου 137Α], ... τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον 3 ετών... Ως προσβολές της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας θεωρούνται ιδίως: α) η χρησιμοποίηση ανιχνευτή αλήθειας· β) η παρατεταμένη απομόνωση· γ) η σοβαρή προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας.»

Επιπλέον, το Άρθρο 137Α δεν περιλαμβάνει ρητά τον βιασμό και άλλες μορφές σεξουαλικής βίας ως μορφή βασανιστηρίων. Αντ' αυτού, το Άρθρο 137Α (3) αναφέρεται σε «σοβαρή προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας».⁴²

Νομικοί μελετητές που αναλύουν τη νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων έχουν επισημάνει την απροθυμία των εισαγγελικών και δικαστικών αρχών να ενεργοποιήσουν τη διάταξη περί βασανιστηρίων και την τάση τους να χρησιμοποιούν άλλες διατάξεις του ΠΚ όπως το Άρθρο 239, που αφορά «Κατάχρηση εξουσίας».⁴³ Ως συνέπειες της παράλειψης των εισαγγελικών ή δικαστικών αρχών να αναγνωρίσουν ένα αδίκημα ως βασανισμό που εμπίπτει στο Άρθρο 137, οι δράστες όχι μόνο αποφεύγουν αυστηρότερες ποινές φυλάκισης, αλλά και δεν στερούνται αυτομάτως τα πολιτικά τους δικαιώματα⁴⁴ και την όποια δημόσια θέση τυχόν κατέχουν.⁴⁵

Η Καθηγήτρια Ποινικού Δικαίου Ε. Συμεωνίδου-Καστανίδου παρατηρεί επίσης ότι η χρήση του όρου «μεθοδευμένη» «ευθύνεται σε μεγάλο βαθμό για την αχρησία του Άρθρου 137Α (1)». Επίσης επικρίνει τη θεωρία και τη νομολογία που ερμηνεύουν τον όρο «μεθοδευμένη» ως την πρόκληση σωματικού πόνου που επαναλαμβάνεται και έχει διάρκεια, και αποκλείουν έτσι από τον ορισμό των βασανιστηρίων πράξεις που προκαλούν στιγμιαίο πόνο ακόμη κι αν είναι έντονος».⁴⁶

3.2 ΚΑΤΑΔΙΚΕΣ ΓΙΑ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ

Η Διεθνής Αμνηστία γνωρίζει μόνο πολύ μικρό αριθμό υποθέσεων στις οποίες μέλη των σωμάτων ασφαλείας έχουν κατηγορηθεί και παραπεμφθεί σε δίκη για βασανιστήρια και άλλες προσβολές της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας μετά τη θέσπιση του Άρθρου 137Α το 1984. Μεταξύ των ετών 1988 και 2012, η οργάνωση έχει καταγράψει 12 υποθέσεις, στις οποίες μέλη των σωμάτων ασφαλείας έχουν διωχθεί ποινικά και παραπεμφθεί σε δίκη με βάση τα Άρθρα 137Α (1), (2) ή (3).

Για παράδειγμα, τον Απρίλιο του 2011 δικαστήριο των Αθηνών έκρινε γυναίκα αστυνομικό ένοχη για πρόκληση σωματικής βλάβης από πρόθεση σε πρόσωπο υπό την εξουσία της για τον σκοπό της απόσπασης ομολογίας σύμφωνα με το Άρθρο 137Α (3) και επέβαλε ποινή διετούς φυλάκισης με αναστολή σε σχέση με την κακομεταχείριση της Μολδαβής Κριστίνα Μ., από αστυνομικούς στη Γενική Αστυνομική Διεύθυνση Αττικής το 2007.

Μόνο μία από αυτές τις υποθέσεις είχε ως αποτέλεσμα μέλος των σωμάτων ασφαλείας να κριθεί ένοχο για τη χρήση βασανιστηρίων όπως διατυπώνονται στα Άρθρα 137Α (1) και (2): στις 13 Δεκεμβρίου 2011, το Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο Αθηνών καταδίκασε ομόφωνα τον αστυνομικό Χρήστο Ευθυμίου για κακουρηγηματικά βασανιστήρια με ηλεκτροσόκ κατά συρροή σε βάρος δύο νέων, του Ιωάννη Παπακώστα και του Γεώργιου Σιδηρόπουλου, στο αστυνομικό τμήμα Ασπροπύργου το 2002.⁴⁷ Το Δικαστήριο επέβαλε ποινή φυλάκισης έξι ετών συνοδευόμενη από δεκαετή στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων του και με ανασταλτικό χαρακτήρα για την έφεση, που υποβλήθηκε αμέσως και εξακολουθούσε να εκκρεμεί τον Μάιο του 2012 (για τις ανησυχίες σχετικά με τη διερεύνηση της υπόθεσης, βλ. σελ. 43 και 49 παρακάτω).

Η Διεθνής Αμνηστία διατηρεί ανησυχίες σε δύο ιδίως υποθέσεις για τον χαρακτηρισμό του αδικήματος από τα δικαστήρια ως «άλλων προσβολών της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας» και όχι ως βασανιστηρίων.

NETZATI ZONTOYLA (NECATI ZONTUL), ΚΡΗΤΗ, 2001

Στην υπόθεση Νετζάτι Ζοντούλ κατά Ελλάδα, που εκδικάστηκε από το ΕΔΑΔ, ο προσφεύγων, Τούρκος υπήκοος, υποστήριξε ότι υποβλήθηκε σε βασανιστήρια με το να κακοποιηθεί σεξουαλικά από λιμενοφύλακα στην Κρήτη τον Μάιο του 2001· ότι τα ελληνικά δικαστήρια επέβαλαν ανεπαρκή ποινή στους λιμενικούς που εμπλέκονταν στην κακοποίησή

του, καθώς ο βιασμός του με κλομπ χαρακτηρίστηκε όχι ως βασανιστήριο, αλλά ως το ελαφρύτερο αδίκημα των «άλλων προσβολών της ανθρώπινης αξιοπρέπειας»· και ότι οι αρχές δεν πραγματοποίησαν διεξοδική, δίκαιη και αμερόληπτη έρευνα για την υπόθεσή του.⁴⁸

Ο Νετζάτι Ζοντούλ βρισκόταν σε ένα πλοιάριο μαζί με άλλους 163 αιτούντες άσυλο και μετανάστες, το οποίο αναχαιτίστηκε από το ελληνικό λιμενικό σώμα στις 30 Μαΐου 2001 και ρυμουλκήθηκε ως την Κρήτη. Οι μετανάστες τοποθετήθηκαν σε εγκαταλελειμμένο στρατώνια. Πολλοί από τους μετανάστες υπέστησαν κακομεταχείριση και ο Νετζάτι Ζοντούλ κακοποιήθηκε σεξουαλικά από έναν από τους λιμενοφύλακες.⁴⁹ Τόσο το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, όσο και το εφετείο, αποφάνθηκαν ότι οι πράξεις που διέπραξε ο λιμενοφύλακας σε βάρος του προσφεύγοντος ενέπιπταν στις πράξεις που απαγορεύει το Άρθρο 137Α (3) (προσβολές της ανθρώπινης αξιοπρέπειας) αντί για βασανιστήρια (Άρθρο 137Α (2)). Το σκεπτικό των δικαστηρίων αναφορικά με τον χαρακτηρισμό του αδικήματος έμοιαζε να βασίζεται στην προϋπόθεση «μεθοδευμένη» του ορισμού των βασανιστηρίων στο Άρθρο 137Α (2).⁵⁰ Συγκεκριμένα, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο αποφάνθηκε ότι οι εν λόγω πράξεις «δεν ήταν αρκετά συχνές και δεν διήρκεσαν όσον χρόνο απαιτείται».

Σε απόφαση που εξέδωσε τον Ιανουάριο του 2012, το ΕΔΑΔ διαπίστωσε ομόφωνα παραβίαση του Άρθρου 3 λόγω της μεταχείρισης του προσφεύγοντος από τις αρχές και της άρνησής τους να του επιτρέψουν να συμμετάσχει στην ποινική διαδικασία ως πολιτική αγωγή. Το Δικαστήριο, υπενθυμίζοντας προηγούμενη νομολογία, δήλωσε «ότι ο βιασμός κρατούμενου από λειτουργό του Κράτους δέον να θεωρηθεί ιδιαίτερα βαριά και απαίσια μορφή κακομεταχείρισης» και αποφάνθηκε ότι η μεταχείριση στην οποία υποβλήθηκε ο Νετζάτι Ζοντούλ ισοδυναμούσε με βασανιστήρια (για τις ανησυχίες σχετικά με τη διερεύνηση και την έκβαση της υπόθεσης βλ. σελ. 49 και 50 παρακάτω).⁵¹

ΑΦΓΑΝΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ ΣΤΟΝ ΑΓΙΟ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΑ 2004

Αστυνομικοί κακοποίησαν, σύμφωνα με τις καταγγελίες, ομάδα Αφγανών πολιτών, περιλαμβανομένων και πολλών ανηλίκων, σε ξενώνα στον Άγιο Παντελεήμονα στις 14 και 15 Δεκεμβρίου 2004, κατά την πραγματοποίηση ανεπίσημης αστυνομικής έρευνας για Αφγανό πολίτη που είχε δραπετεύσει από τη φύλαξη των αρχών. Επιπλέον, δύο Αφγανοί πρόσφυγες καταγγέλθηκε ότι υποβλήθηκαν σε βασανιστήρια, μεταξύ των οποίων σε φάλαγγα (χτυπήματα στις πατούσες), στο αστυνομικό τμήμα Αγίου Παντελεήμονα. Τα θύματα κατήγγειλαν το περιστατικό σε ΜΚΟ, περιλαμβανομένης της Διεθνούς Αμνηστίας, και η υπόθεση έλαβε εκτεταμένη δημοσιότητα. Από τους διάφορους αστυνομικούς που αναμίχθηκαν σε αυτό το περιστατικό (σύμφωνα με τις μαρτυρίες των θυμάτων), μόνο δύο τελικά αναγνωρίστηκαν και παραπέμφθηκαν σε δίκη: ένας ειδικός φρουρός (που έχει έκτοτε αποστρατευθεί) και ένας αστυνομικός. Πολλά από τα θύματα δεν υπέβαλαν επίσημη καταγγελία, φοβούμενα απέλαση λόγω της παράτυπης κατάστασής τους.

Στους δύο αστυνομικούς απαγγέλθηκαν κατηγορίες για βασανισμό των δύο Αφγανών προσφύγων κατά τη διάρκεια της ανάκρισης στο αστυνομικό τμήμα. Στον έναν από τους

αστυνομικούς απαγγέλθηκαν επίσης κατηγορίες για χρήση φάλαγγα (κακουργηματικής μορφής βασανιστηρίων) εναντίον ενός από τους πρόσφυγες. Και στους δύο αστυνομικούς απαγγέλθηκε η κατηγορία της πρόκλησης βαριάς απρόκλητης σωματικής βλάβης σε 11 άλλους Αφγανούς πολίτες στον ξενώνα.

Τον Δεκέμβριο του 2011, το Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο Αθηνών έκρινε τους δύο αστυνομικούς ένοχους για πρόκληση σωματικών τραυμάτων και βλάβης, που συνιστούσαν «προσβολές της ανθρώπινης αξιοπρέπειας» κατά το Άρθρο 137Α (3), στους δύο Αφγανούς πρόσφυγες, και για πρόκληση απρόκλητης σωματικής βλάβης σε πέντε άλλους Αφγανούς πολίτες. Το δικαστήριο επέβαλε ποινή φυλάκισης πέντε ετών στον έναν αστυνομικό και πέντε ετών και πέντε μηνών στον δεύτερο. Επίσης επέβαλε στους αστυνομικούς πενταετή στέρηση των πολιτικών τους δικαιωμάτων και δεκαετή απαγόρευση κατοχής δημόσιας θέσης. Οι ποινές ήταν εξαγοράσιμες και αναστάληκαν όσο εκκρεμούσε η εκδίκαση της έφεσης.

Οι δικηγόροι των θυμάτων και αρκετές ΜΚΟ ανθρωπίνων δικαιωμάτων εξέφρασαν σοβαρές ανησυχίες για το γεγονός ότι το Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο Αθηνών έκανε δεκτή την πρόταση του Εισαγγελέα να μετατραπεί η κατηγορία των βασανιστηρίων (σε σχέση με την κακοποίηση που διαπράχθηκε στο αστυνομικό τμήμα) στο ελαφρύτερο αδίκημα των «άλλων προσβολών της ανθρώπινης αξιοπρέπειας».

Η δικαστική απόφαση δεν αμφισβήτησε ότι συνέβη η κακοποίηση των δύο Αφγανών προσφύγων στο αστυνομικό τμήμα. Έλαβε υπ' όψη τις ιατρικές βεβαιώσεις που πιστοποιούσαν στα τραύματα που υπέστησαν οι δύο άνδρες, και δέχτηκε ότι και τα δύο θύματα είχαν αναγνωρίσει, σε διαφορετικές χρονικές στιγμές, τους δύο κατηγορούμενους αστυνομικούς.⁵² Όμως, η περιοριστική ερμηνεία του όρου «μεθοδευμένη» οδήγησε το Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο να χαρακτηρίσει το αδίκημα όχι ως βασανιστήρια, αλλά ως «άλλες προσβολές της ανθρώπινης αξιοπρέπειας». Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η προϋπόθεση της «μεθοδευμένης» πράξης που προβλέπουν τα Άρθρα 137Α (1) και (2) δεν καλυπτόταν, καθώς οι δύο κατηγορούμενοι αστυνομικοί χρησιμοποίησαν τυχαίες μεθόδους όπως γροθιές, κλοτσιές, ένα ξύλο και μια πλαστική μάνικα για να κακοποιήσουν τους δύο άνδρες.

Οι ανησυχίες των δικηγόρων των θυμάτων και των ΜΚΟ αυξήθηκαν όταν, στις 22 Μαρτίου 2012, ένα Μικτό Ορκωτό Εφετείο στην Αθήνα, με το σκεπτικό των εύλογων αμφιβολιών, απάλλαξε τους δύο κατηγορούμενους για τον βασανισμό των δύο Αφγανών προσφύγων. Ο Εισαγγελέας είχε προτείνει την καταδίκη τους. Το Εφετείο επιβεβαίωσε την κρίση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου σε σχέση με την πρόκληση απρόκλητης σωματικής βλάβης σε πέντε άλλους Αφγανούς πολίτες στον ξενώνα. Στον έναν αστυνομικό επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης 20 μηνών και στον δεύτερο 25 μηνών. Και οι δύο ποινές αναστάληκαν και οι αστυνομικοί αφέθηκαν ελεύθεροι.

Οι δικηγόροι των θυμάτων επισήμαναν ότι οι συνήγοροι υπεράσπισης δεν αμφισβήτησαν ότι οι δύο Αφγανοί πρόσφυγες κακοποιήθηκαν και ότι υπέστησαν τα σοβαρότερα τραύματα από όλα τα θύματα. Όμως οι συνήγοροι υπεράσπισης ισχυρίστηκαν ότι τα τραύματά τους προκλήθηκαν στον ξενώνα και όχι στο αστυνομικό τμήμα του Αγίου Παντελεήμονα και δεν αποδέχτηκαν την ενοχή των πελατών τους (για περισσότερες ανησυχίες για την υπόθεση βλ. σελ. 45 παρακάτω).

4. ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ

Αρκετά θύματα βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακομεταχείρισης κατήγγειλαν ότι οι ελληνικές αρχές αγνόησαν τα αιτήματά τους να τους χορηγηθεί πρόσβαση στις οικογένειες ή τους δικηγόρους τους ενώ βρίσκονταν υπό κράτηση ή/και παρεμποδίστηκε η επικοινωνία τους με τον έξω κόσμο. Μερικά θύματα κατήγγειλαν επίσης ότι τους αρνήθηκαν την πρόσβαση σε έγκαιρη ιατρική βοήθεια μετά την κακομεταχείρισή τους, παρά τα τραύματά τους. Η Διεθνής Αμνηστία έχει επίσης λάβει πληροφορίες ότι σε ανθρώπους που συνελήφθησαν κατά τη διάρκεια διαδηλώσεων δεν επιτράπηκε η πρόσβαση σε ιατρική βοήθεια παρά τα τραύματά τους ή/και η πρόσβαση σε δικηγόρους παρά αρκετές ώρες αργότερα.

Επιπλέον, κατά τις επισκέψεις της σε διάφορους χώρους κράτησης για λόγους μετανάστευσης και αστυνομικά τμήματα στην Ελλάδα μεταξύ των ετών 2009 και 2012, η Διεθνής Αμνηστία έχει εντοπίσει μια σειρά παραβιάσεις που εμποδίζουν τα θύματα βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακομεταχείρισης να καταγγείλουν την κακοποίησή τους ενόσω κρατούνται. Οι παραβιάσεις αυτές περιλαμβάνουν προσκόμματα στην πρόσβαση των κρατουμένων σε νομική συμβουλή και στην επαφή τους με τον έξω κόσμο, καθώς και περιορισμένη ή ανύπαρκτη πρόσβαση σε διερμηνείς και ιατρική βοήθεια.

Τον Μάιο του 2011, εκπρόσωποι του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη είπαν στη Διεθνή Αμνηστία ότι η σύσταση της οργάνωσης αναφορικά με τη θέσπιση έντυπου καταγγελιών, όπου οι κρατούμενοι θα μπορούσαν να καταγγέλλουν την κακομεταχείρισή τους ή τις κακές συνθήκες κράτησης, εφαρμόστηκε.⁵³ Η έντυπη φόρμα επισυνάπτεται σε ένα πληροφοριακό έντυπο για τα δικαιώματα των κρατουμένων που εκδόθηκε σε 16 γλώσσες. Ωστόσο, αιτούντες άσυλο και παράτυποι μετανάστες με τους οποίους μίλησε η οργάνωση φαίνεται ότι δεν έχουν δει αυτήν την έντυπη φόρμα. Τα έγγραφα που τους είχαν δοθεί ήταν συνήθως διαταγές απέλασης ή αποφάσεις που απέρριπταν το αίτημα ασύλου τους, και ήταν στα ελληνικά. Τα φυλλάδια που αναγράφουν τα δικαιώματα των κρατουμένων, και οι συνημμένες έντυπες φόρμες καταγγελίας, ήταν αναρτημένα σε διάφορες γλώσσες στους πίνακες ανακοινώσεων στα αστυνομικά τμήματα, αλλά δεν ήταν προσιτά στους κρατουμένους, καθώς κανένας από τους πίνακες ανακοινώσεων δεν βρισκόταν στους χώρους των κελιών.

ΣΟΥΦΛΙ 2010

Τον Σεπτέμβριο του 2010, η Διεθνής Αμνηστία έλαβε μια καταγγελία από δικηγόρους ανθρωπίνων δικαιωμάτων ότι αρκετοί παράτυποι μετανάστες και αιτούντες άσυλο που κρατούνταν στον σταθμό συνοριακής φύλαξης Σουφλίου είχαν χτυπηθεί άγρια στις 16 Αυγούστου 2010 μετά από διαμαρτυρία για τις συνθήκες κράτησής τους. Την επομένη, οι κρατούμενοι πραγματοποίησαν απεργία πείνας σε ένδειξη διαμαρτυρίας. Στις 18 Αυγούστου

2010, τρεις από αυτούς χτυπήθηκαν άγρια. Σύμφωνα με τις καταγγελίες, ο Ε., Ιρακινός πολίτης, έχασε τις αισθήσεις του από αυτήν την κακοποίηση, όμως οι φρουροί τον μετέφεραν στο τοπικό κέντρο υγείας μόλις τρεις έως τέσσερις ώρες αργότερα και μόνο μετά από τις επανειλημμένες παρακλήσεις των συγκρατούμένων του. Εκτός αυτού, οι φρουροί δεν μετέφεραν στο νοσοκομείο τον Α., τον δεύτερο κρατούμενο που χτυπήθηκε σοβαρά. Την επομένη, ο Ε. ζήτησε να τον μεταφέρουν ξανά στο νοσοκομείο εξαιτίας έντονων πόνων. Αντί γι' αυτό, αστυνομικοί πήραν τον Ε. και τον Α., τους έβαλαν σε αστυνομικό όχημα και μετά από σύντομη διαδρομή τους επέστρεψαν στο αστυνομικό τμήμα και τους έκλεισαν σε χωριστό 'πειθαρχικό' κελί. Φαίνεται ότι οι δύο τραυματισμένοι άνδρες μεταφέρθηκαν στο πειθαρχικό κελί του αστυνομικού τμήματος λίγα λεπτά πριν την επίσκεψη εκπροσώπου της UNHCR. Σύμφωνα με αναφορές, οι επανειλημμένες ερωτήσεις της για το πού βρίσκονταν οι δύο κρατούμενοι δεν πήραν απάντηση από τους αστυνομικούς. Οι Α. και Ε. δεν είχαν πρόσβαση στον έξω κόσμο μέχρι ότου δικηγόροι ανθρωπίνων δικαιωμάτων επισκέφθηκαν το τμήμα και συναντήθηκαν μαζί τους στις 24 Αυγούστου 2010.⁵⁴

Οι άνθρωποι που έχουν στερηθεί την ελευθερία τους, μεταξύ αυτών και οι άνθρωποι εθνικότητας τρίτων χωρών που κρατούνται σε καθεστώς διοικητικής κράτησης, πρέπει να απολαμβάνουν μια σειρά εγγυήσεων που να μπορούν να διασφαλίσουν την προστασία τους από την κακομεταχείριση.

Σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο και το δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα, κάθε πρόσωπο που συλλαμβάνεται ή κρατείται έχει το δικαίωμα να πληροφορείται έγκαιρα τις εναντίον του κατηγορίες⁵⁵ και τα διεθνή θεσμικά κείμενα προβλέπουν ότι κάθε πρόσωπο που συλλαμβάνεται ή κρατείται έχει δικαίωμα στη συνδρομή νομικού παραστάτη.⁵⁶ Επιπλέον, ένας κρατούμενος πρέπει να έχει το δικαίωμα στην πρόσβαση στον έξω κόσμο, περιλαμβανομένου του δικαιώματος να επικοινωνεί και να δέχεται επισκέψεις, υποκείμενο μόνο σε εύλογους όρους και περιορισμούς, το δικαίωμα να πληροφορεί της οικογένειά του για τη σύλληψη και κράτηση και τον τόπο κράτησής του, και το δικαίωμα πρόσβασης σε γιατρούς.⁵⁷ Τα διεθνή θεσμικά κείμενα απαιτούν επίσης οι αστυνομικοί να καταγράφουν δεόντως τους λόγους σύλληψης, την ταυτότητα του συλληφθέντα, την ημερομηνία και ώρα σύλληψης, την ταυτότητα των μελών των σωμάτων ασφαλείας που πραγματοποίησαν τη σύλληψη και ακριβείς πληροφορίες για τον τόπο κράτησης.⁵⁸

4.1 ΑΝΑΓΚΗ ΣΥΣΤΑΣΗΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ

Επί πολλά χρόνια η Διεθνής Αμνηστία καλεί τις ελληνικές αρχές να υπογράψουν και επικυρώσουν το Προαιρετικό Πρωτόκολλο της Σύμβασης κατά των Βασανιστηρίων και Άλλων Μορφών Σκληρής Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (OPCAT). Η οργάνωση παρότρυνε επίσης τις αρχές να δημιουργήσουν ή να ορίσουν έναν Εθνικό Προληπτικό Μηχανισμό, σύμφωνα με τις διατάξεις του Πρωτοκόλλου, ο οποίος θα επισκέπτεται τακτικά τους χώρους κράτησης προκειμένου να προλαμβάνει τα βασανιστήρια και άλλες μορφές σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας. Η Διεθνής Αμνηστία θεωρεί ότι η σύσταση ενός τέτοιου Μηχανισμού έχει ύψιστη σημασία εν όψει των συνεχιζόμενων καταγγελιών που αφορούν την κακομεταχείριση κρατούμενων, περιλαμβανομένων παράτυπων μεταναστών και αιτούντων άσυλο σε διάφορους χώρους κράτησης για λόγους μετανάστευσης και αστυνομικά τμήματα.

Τον Μάρτιο του 2011, η Ελλάδα υπέγραψε το OPCAT και τον Μάρτιο του 2012 παρουσίασε για δημόσια διαβούλευση σχέδιο νόμου που προτείνει την επικύρωση του Πρωτοκόλλου και ορίζει

τον Συνήγορο του Πολίτη ως Εθνικό Προληπτικό Μηχανισμό για την πρόληψη των βασανιστηρίων και άλλων μορφών απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, σύμφωνα με τα Άρθρα 3 και 17 του OPCAT.

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Ο Συνήγορος του Πολίτη είναι μια συνταγματικά κατοχυρωμένη ανεξάρτητη αρχή που ξεκίνησε τις εργασίες της τον Οκτώβριο του 1998. Ένα από τα τέσσερα τμήματά του ασχολείται με ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η τρέχουσα εντολή του περιλαμβάνει τη διερεύνηση ατομικών καταγγελιών κατά κρατικών οργάνων, με την προϋπόθεση να μην εκκρεμεί για τις καταγγελίες ποινική ανάκριση και να υποβάλλονται μέσα σε ένα εξάμηνο από την καταγγελλόμενη παραβίαση. Σε αυτές τις καταγγελίες περιλαμβάνονται καταγγελίες για τη συμπεριφορά μελών των σωμάτων ασφαλείας, μεταξύ αυτών και καταγγελίες για βασανιστήρια ή άλλες μορφές κακομεταχείρισης. Στη συνέχεια, ο Συνήγορος του Πολίτη προβαίνει σε συστάσεις προς τις αρμόδιες αρχές για την επίλυση της καταγγελίας εφ' όσον διαπιστώσει ότι είναι δικαιολογημένη.

Ο Συνήγορος του Πολίτη επίσης δημοσιεύει ετήσια έκθεση και άλλες εκθέσεις για ζητήματα που εμπίπτουν στην εντολή του. Σε αυτές περιλαμβάνονται εκθέσεις για τις συνθήκες κράτησης στις φυλακές, τα κέντρα κράτησης για λόγους μετανάστευσης και τα αστυνομικά τμήματα με βάση την υπάρχουσα εντολή του να επισκέπτεται τέτοιους χώρους. Εντούτοις αυτές οι επισκέψεις προϋποθέτουν προηγούμενη ενημέρωση των αρχών τέτοιων εγκαταστάσεων. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον Σωφρονιστικό Κώδικα, όπως τροποποιήθηκε με τον Νόμο 3772/2009, ο Συνήγορος του Πολίτη και η Διακομματική Επιτροπή της Βουλής επιτρέπεται να πραγματοποιούν επισκέψεις αφού ενημερώσουν τον διοικητή του σωφρονιστικού καταστήματος.

Η Διεθνής Αμνηστία αντιλαμβάνεται ότι οι επισκέψεις του Συνηγόρου του Πολίτη επί του παρόντος δεν έχουν τακτικό χαρακτήρα, λόγω της ευρείας εντολής του και της έλλειψης αντίστοιχων πόρων. Από την ίδρυσή του και μετά, ο Συνήγορος του Πολίτη έχει πραγματοποιήσει σειρά επισκέψεων σε διάφορους χώρους κράτησης για λόγους μετανάστευσης και φυλακές και έχει εκπονήσει σειρά εκθέσεων με συστάσεις προς τις αρχές αναφορικά με τη βελτίωση της νομοθεσίας και των συνθηκών κράτησης.⁵⁹

Ο Συνήγορος του Πολίτη μπορεί επίσης να διατάξει την πραγματοποίηση επίσκεψης σε έναν χώρο κράτησης από εξωτερικό εμπειρογνώμονα αν το θεωρήσει απολύτως απαραίτητο λόγω της φύσης της υπόθεσης, ή αν οι αρχές δεν έχουν πραγματοποιήσει έρευνα και δεν υπάρχει η δυνατότητα έρευνας από το εξειδικευμένο προσωπικό του Συνηγόρου του Πολίτη.⁶⁰

Η Διεθνής Αμνηστία θεωρεί ότι τα σχέδια για την επικύρωση του OPCAT και τον ορισμό του Συνηγόρου του Πολίτη ως Εθνικού Προληπτικού Μηχανισμού σε σχέδιο νόμου που παρουσιάστηκε για δημόσια διαβούλευση τον Μάρτιο του 2012 αποτελούν θετικό βήμα προς τη διασφάλιση των εγγυήσεων για την πρόληψη των βασανιστηρίων.

Εντούτοις, η οργάνωση ανησυχεί για το γεγονός ότι η εντολή του Μηχανισμού, όπως προβλέπεται στο σχέδιο νόμου, δεν αντικατοπτρίζει ρητά όλες τις εξουσίες που προβλέπουν οι αντίστοιχες διατάξεις του OPCAT.

Το Άρθρο 4 (1) του σχεδίου νόμου προβλέπει ότι ο Συνήγορος του Πολίτη μπορεί, κατά την άσκηση των καθηκόντων του, να πραγματοποιεί επισκέψεις σε όλους τους χώρους στέρησης της ελευθερίας, με ή χωρίς την προηγούμενη ενημέρωση των αρμόδιων διευθυντών αυτών των χώρων. Όμως το σχέδιο νόμου θέτει ορισμένους περιορισμούς στις επισκέψεις αυτού του είδους καθώς προβλέπει ότι οι διευθυντές μπορούν να φέρουν αντίρρηση στην επίσκεψη εάν υφίστανται επείγοντες και πιεστικοί λόγοι όπως ζητήματα εθνικής ασφάλειας και δημόσιας τάξης, φυσικές καταστροφές ή σοβαρή αναταραχή στον χώρο, που αποτρέπουν προσωρινά την επίσκεψη.

Η Διεθνής Αμνηστία ανησυχεί για τους παραπάνω περιορισμούς που τίθενται στις επισκέψεις του Συνηγόρου του Πολίτη καθώς δεν υπάρχει αντίστοιχη διάταξη στο Προαιρετικό Πρωτόκολλο που να περιορίζει την εντολή ενός Εθνικού Προληπτικού Μηχανισμού. Ανάλογοι περιορισμοί με εκείνους του σχεδίου νόμου υφίστανται μόνο στο Άρθρο 14 (2) του OPCAT σε σχέση με επισκέψεις που πραγματοποιεί η Υποεπιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων. Η Διεθνής Αμνηστία πιστεύει ότι η απουσία διάταξης στο Προαιρετικό Πρωτόκολλο που να περιορίζει κατά παρόμοιο τρόπο την εντολή ενός Εθνικού Προληπτικού Μηχανισμού παρέχει έγκυρους λόγους κατά της επέκτασης των περιορισμών του Άρθρου 14 (2) σε έναν Εθνικό Προληπτικό Μηχανισμό. Η απουσία περιορισμών βρίσκει επίσης υποστήριξη στις Κατευθυντήριες Οδηγίες για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων, της Υποεπιτροπής, όταν μιλούν για «το δικαίωμα πραγματοποίησης απροειδοποίητων επισκέψεων οποιαδήποτε χρονική στιγμή σε οποιονδήποτε χώρο στέρησης της ελευθερίας, σύμφωνα με τις διατάξεις του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου».

Η Διεθνής Αμνηστία πιστεύει ότι στη φράση «επισκέψεις σε όλους τους χώρους στέρησης της ελευθερίας» πρέπει να προταχθεί η λέξη «τακτικές» προκειμένου να ευθυγραμμιστεί περισσότερο με το Άρθρο 19 (α) του OPCAT. Οι λέξεις «πραγματικούς ή δυνητικούς» θα μπορούσε επίσης να προστεθεί στη φράση «όλους τους χώρους στέρησης της ελευθερίας», καθώς αυτό θα αντικατόπτριζε καλύτερα την απόχρωση που περιέχεται στο Άρθρο 4 (1) του OPCAT.

Επιπλέον, ενώ η Αιτιολογική Έκθεση του σχεδίου νόμου αναφέρεται στη σύσταση Μηχανισμού με την εξουσία να πραγματοποιεί συστάσεις προς τις αρμόδιες αρχές με στόχο τη βελτίωση της μεταχείρισης και των συνθηκών των προσώπων που έχουν στερηθεί την ελευθερία τους, καθώς επίσης και να συντάσσει εκθέσεις και να υποβάλει προτάσεις και παρατηρήσεις αναφορικά με την υπάρχουσα ή σχεδιαζόμενη νομοθεσία, οι εξουσίες αυτές δεν προβλέπονται ρητά στη σχετική διάταξη του σχεδίου νόμου. Συγκεκριμένα, το Άρθρο 5 του προτεινόμενου νόμου προβλέπει ότι ο Συνήγορος του Πολίτη με την ιδιότητά του ως Εθνικού Προληπτικού Μηχανισμού πραγματοποιεί έρευνα και δημοσιεύει εκθέσεις σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου. Η Διεθνής Αμνηστία πιστεύει ότι οι εξουσίες όπως περιγράφονται στην Αιτιολογική Έκθεση πρέπει επίσης να διατυπώνονται ρητά στις σχετικές διατάξεις.

5. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΤΙΜΩΡΗΣΙΑΣ

«Βγαίνω να μιλήσω γιατί μερικοί άνθρωποι (αστυνομικοί) ξέρουν ότι μπορούν να κάνουν ότι θέλουν χωρίς καμία τιμωρία. Το γεγονός ότι η έρευνα ανατέθηκε στην αστυνομική δύναμη που οι εκπρόσωποί της προσπάθησαν να με σκοτώσουν είναι απαράδεκτο».

Γιάννης Καυκάς, διαδηλωτής που τραυματίστηκε τον Μάιο του 2011

«Θα ήθελα να δω να τιμωρούνται οι αστυνομικοί που ευθύνονται για την επίθεση, αν και δεν πιστεύω ότι θα απονεμηθεί δικαιοσύνη».

Αγγελική Κουτσουμπού, διαδηλώτρια που τραυματίστηκε από αστυνομικό της δύναμης ΔΕΛΤΑ τον Δεκέμβριο του 2009

Η Διεθνής Αμνηστία έχει εντοπίσει μια σειρά από συστημικά προβλήματα που έχουν ως αποτέλεσμα τη διαιώνιση της ατιμωρησίας για καταπατήσεις από μέλη των σωμάτων ασφαλείας. Σε αυτά περιλαμβάνονται: η απροθυμία των θυμάτων να υποβάλουν καταγγελία στην αρμόδια αρχή λόγω της έλλειψης εμπιστοσύνης στο σύστημα απονομής δικαιοσύνης ή επειδή φοβούνται αντίποινα (υποκεφάλαιο 5.1)· παραλείψεις διεξαγωγής έγκαιρων, διεξοδικών, αμερόληπτων και αποτελεσματικών ποινικών και πειθαρχικών ερευνών· παρατεταμένες καθυστερήσεις των ποινικών ανακρίσεων που μπορούν να οδηγήσουν σε ατιμωρησία αν το αδίκημα τελικά παραγραφεί (υποκεφάλαιο 5.2)· και έλλειψη ανεξάρτητου και αποτελεσματικού μηχανισμού διερεύνησης καταγγελιών για μέλη των σωμάτων ασφαλείας (υποκεφάλαιο 5.4).

Τα διεθνή θεσμικά κείμενα για τα ανθρώπινα δικαιώματα προβλέπουν ότι όλοι είναι ίσοι ενώπιον του νόμου.⁶¹ Τα μέλη των σωμάτων ασφαλείας δεν είναι υπεράνω του νόμου: υπόκεινται σε αυτόν. Αυτό σημαίνει ότι οι αστυνομικοί πρέπει να είναι υπόλογοι στον νόμο, στο κράτος και στο κοινό. Η αστυνομία ως θεσμός πρέπει να είναι δημοσίως υπόλογη, να επιβλέπεται από ανεξάρτητες υπηρεσίες που να έχουν ιδρυθεί με νόμο και να είναι ανοικτή σε λεπτομερή έλεγχο, μεταξύ άλλων από κοινοβουλευτικά ή άλλα εκλεγμένα ή αντιπροσωπευτικά όργανα. Εκπαίδευση, επίβλεψη και πειθαρχικές διαδικασίες πρέπει να είναι διαθέσιμες για όλους τους αστυνομικούς για να διασφαλιστεί ότι οι αστυνομικοί και οι αστυνομικές επιχειρήσεις συμμορφώνονται με τον νόμο, με τις σχετικές πολιτικές και κώδικες, και με την υποχρέωση να σέβονται και να προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Όταν υπάρχουν καταγγελίες ή άλλοι βάσιμοι λόγοι να πιστεύεται ότι έχουν συμβεί βασανιστήρια ή άλλου είδους κακομεταχείριση, ή ότι ένα κράτος έχει παραβεί τις υποχρεώσεις του να σέβεται και να προστατεύει το δικαίωμα στη ζωή, το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα απαιτεί οι αρχές να ξεκινήσουν έγκαιρη, ανεξάρτητη, αμερόληπτη και διεξοδική έρευνα. Πρέπει να λαμβάνονται πειθαρχικά μέτρα όπου αρμόζει, και οι αστυνομικοί που ευθύνονται για αξιόποινη συμπεριφορά πρέπει να οδηγούνται στη δικαιοσύνη σε πλήρη και δίκαιη δίκη. Επιπλέον, οι αρχές πρέπει να διασφαλίσουν ότι τα θύματα των παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχουν

πρόσβαση σε αποτελεσματικά ένδικα μέσα και ότι λαμβάνουν επαρκή επανόρθωση, περιλαμβανομένων αποζημίωσης, αποκατάστασης, επανένταξης, ικανοποίησης και εγγυήσεων μη επανάληψης.

5.1 ΛΟΓΟΙ ΓΙΑ ΤΗ ΜΗ ΥΠΟΒΟΛΗ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑΣ

«Ο Ειδικός Εισηγητής παρατήρησε επίσης υψηλό βαθμό φόβου για αντίποινα, τον οποίο εξέφρασαν κρατούμενοι στα χέρια της αστυνομίας, μερικές φορές ευθέως, ενώ άλλες φορές τον υποδήλωνε η συμπεριφορά τους, φόβου ο οποίος, σε συνδυασμό με το δυσλειτουργικό δικαστικό σύστημα, ενδέχεται να διαιωνίζει ένα σύστημα ατιμωρησίας για την αστυνομική βία».

Πορίσματα του Ειδικού Εισηγητή των ΗΕ για τα βασανιστήρια και άλλες μορφές σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας μετά την επίσκεψή του στην Ελλάδα τον Οκτώβριο του 2010⁶²

Η Διεθνής Αμνηστία θεωρεί ότι, ως αποτέλεσμα της συστημικής παράλειψης των ελληνικών αρχών να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τα κρούσματα παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων από μέλη των σωμάτων ασφαλείας, τα θύματα είναι συχνά απρόθυμα να καταγγείλουν τέτοιες παραβιάσεις. Αυτή η έλλειψη εμπιστοσύνης στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης συμβάλλει με τη σειρά της στην περιορισμένη λογοδοσία και μερικές φορές στην ατιμωρησία που απολαμβάνουν οι αστυνομικοί.

Μεταξύ των θυμάτων κακομεταχείρισης που ανέφεραν αυτήν την αντίληψη ήταν ο Α., γεννημένος στο Καζακστάν, ο ένας από τους δύο νεαρούς που εμφανίζονταν σε ένα απόσπασμα βίντεο που εμφανίστηκε στο YouTube τον Ιούνιο του 2007. Το βίντεο έδειχνε ένα περιστατικό που είχε συμβεί στις 24 Ιουνίου 2006. Σε αυτό, μερικοί αστυνομικοί στο αστυνομικό τμήμα Ομονοίας στην Αθήνα παρακολουθούν έναν αστυνομικό να χαστουκίζει, να κλοτσά και να χτυπά επανειλημμένα τον Α. και τον άλλο νεαρό με ένα ξύλο, και να αναγκάζει τους δύο νεαρούς να χαστουκίσουν επανειλημμένα ο ένας τον άλλο.⁶³ Μία εβδομάδα μετά τη δημοσίευση του βίντεο, εμφανίστηκαν στο YouTube άλλα δύο βίντεο από διαφορετικά περιστατικά. Το πρώτο έδειχνε τον ίδιο αστυνομικό και έναν άλλο αστυνομικό να κακομεταχειρίζονται έναν άνδρα ασιατικής καταγωγής στο αστυνομικό τμήμα Ομονοίας.⁶⁴ Το δεύτερο βίντεο έδειχνε τη σεξουαλική κακοποίηση δύο γυναικών, που είχαν συλληφθεί για πορνεία, στο αστυνομικό τμήμα Νέου Κόσμου τον Δεκέμβριο του 2006.

Σύμφωνα με την περιγραφή του Α. για τη μεταχείρισή του, αυτό συνεχίστηκε επί περίπου 15 λεπτά. Αν οι δύο νεαροί δεν χαστούκιζαν ο ένας τον άλλο αρκετά δυνατά, ο αστυνομικός τους χαστούκισε ο ίδιος. Ο Α. είπε στη Διεθνή Αμνηστία ότι αρκετοί αστυνομικοί τους είχαν κακομεταχειριστεί κατά τη σύλληψή τους και στον διάδρομο του αστυνομικού τμήματος Ομονοίας. Οι δύο νεαροί τέθηκαν υπό κράτηση στο αστυνομικό τμήμα μέχρι τις 26 Ιουνίου 2006, οπότε οδηγήθηκαν ενώπιον δικαστή. Ο Α. είπε στη Διεθνή Αμνηστία ότι επέλεξε να μην αναφέρει στο δικαστήριο την κακομεταχείριση γιατί δεν είχε κανένα στοιχείο και κανείς δεν θα τον πίστευε.⁶⁵

Η Διεθνής Αμνηστία μίλησε με μεγάλο αριθμό παράτυπων μεταναστών και αιτούντων άσυλο που αφηγήθηκαν κακομεταχείρισή τους από μέλη των σωμάτων ασφαλείας. Η συντριπτική πλειονότητα που ήταν κρατούμενοι δεν επιθυμούσαν να υποβάλουν καταγγελία όσο βρίσκονταν υπό κράτηση, ούτε επιθυμούσαν να θέσει η Διεθνής Αμνηστία τις ανησυχίες τους υπ' όψη των διοικητών των εν λόγω αστυνομικών τμημάτων ή κέντρων κράτησης για λόγους μετανάστευσης.

Ο φόβος αντεκδίκησης, όπως νέα κακομεταχείριση, ήταν η σταθερή εξήγηση που έδωσαν οι εν λόγω μετανάστες και αιτούντες άσυλο για το γιατί δεν υπέβαλαν καταγγελία. Ένας άλλος παράγοντας που αποτρέπει τους παράτυπους μετανάστες και αιτούντες άσυλο που δεν έχουν κατορθώσει να υποβάλουν αίτηση ασύλου, από το να καταγγείλουν τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που υπέστησαν, είναι η παράτυπη κατάστασή τους και ο φόβος ότι, μόλις καταγγείλουν το ζήτημα, ενδέχεται να τεθούν υπό κράτηση και να απελαθούν. Η έλλειψη πρόσβασης ή η περιορισμένη πρόσβαση σε νομική βοήθεια ενόσω κρατούνται, μαζί με την έλλειψη οικονομικών μέσων ώστε να προσλάβουν δικηγόρο, ήταν άλλοι αποτρεπτικοί παράγοντες για όσους επιθυμούσαν να υποβάλουν καταγγελία.

Αρκετά από τα άτομα που υποβλήθηκαν σε φερόμενες ως καταπατήσεις κατά την αστυνόμευση των διαδηλώσεων, από τα οποία πήρε συνέντευξη η Διεθνής Αμνηστία, αποφάσισαν να μην υποβάλουν μήνυση. Αυτό έγινε εν μέρει επειδή ένιωθαν φόβο ότι αν έκαναν μήνυση εναντίον των αστυνομικών θα γίνονταν στόχος, και εν μέρει επειδή δεν πίστευαν ότι οι δράστες θα τιμωρούνταν επειδή σπανίζουν οι καταδικές αστυνομικών σε υποθέσεις που σχετίζονται με τις διαδηλώσεις. Ακόμη και άτομα που όντως υπέβαλαν μήνυση και κατόρθωσαν να αναγνωρίσουν τον φερόμενο ως δράστη ανησυχούσαν ότι δεν θα απονεμόταν δικαιοσύνη.

Η αστυνομική αλληλεγγύη είναι άλλος ένας λόγος για τον οποίο δεν υποβάλλονται καταγγελίες. Μερικά από τα θύματα βασανιστηρίων ή/και κακομεταχείρισης μίλησαν για μέλη των σωμάτων ασφαλείας που είδαν ή γνώριζαν τι τους συνέβη αλλά δεν κατήγγειλαν το περιστατικό.

5.2 ΠΑΡΑΛΕΙΨΗ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΓΚΑΙΡΩΝ, ΔΙΕΞΟΔΙΚΩΝ, ΑΜΕΡΟΛΗΠΤΩΝ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Από το 2001, το ΕΔΑΔ έχει εκδώσει καταδικαστικές αποφάσεις κατά της Ελλάδας σε επτά υποθέσεις κακομεταχείρισης από αστυνομικούς και σε τέσσερις υποθέσεις που αφορούν κακή χρήση πυροβόλων όπλων από αστυνομικούς.⁶⁶ Η Ελλάδα διαπιστώθηκε επίσης ότι παραβίασε το Διεθνές Σύμφωνο για τα Αστικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ICCPR) σε δύο υποθέσεις που σχετίζονται με κακομεταχείριση από αστυνομικούς.⁶⁷ Στις περισσότερες από αυτές τις υποθέσεις, οι ποινικές ή πειθαρχικές έρευνες θεωρήθηκαν ανεπαρκείς.⁶⁸

Τα ελαττώματα του τρέχοντος συστήματος διερεύνησης καταγγελιών για κακομεταχείριση από μέλη των σωμάτων ασφαλείας έχουν επισημανθεί από την CPT σε διάφορες εκθέσεις μετά από επισκέψεις της στην Ελλάδα.⁶⁹ Η CPT ανέφερε την έλλειψη ταχείας έναρξης και διεκπεραίωσης των ερευνών, την κακή ποιότητα των ιατροδικαστικών εξετάσεων, τον παθητικό ρόλο των εισαγγελικών ή δικαστικών αρχών προκειμένου να κινήσουν έρευνα για καταγγελίες κακομεταχείρισης και την έλλειψη ανεξαρτησίας των ανακριτικών αρχών. Μετά από μία επίσκεψη στην Ελλάδα τον Σεπτέμβριο του 2009, η CPT επανέλαβε τα προηγούμενα πορίσματά της όπου είχε αναφερθεί σε «ατμόσφαιρα ατιμωρησίας μέσα στα σώματα ασφαλείας» και σημείωσε ότι οι πληροφορίες που συνέλεξε κατά την επίσκεψή της το 2009 υποδείκνυαν ότι η κατάσταση δεν είχε βελτιωθεί.⁷⁰

ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, ένας εισαγγελέας που λαμβάνει αναφορά, μήνυση ή οποιαδήποτε άλλη πληροφόρηση ότι διαπράχθηκε αξιόποινη πράξη, είναι υποχρεωμένος να κινήσει ποινική δίωξη παραπέμποντας την υπόθεση για διερεύνηση. Μέχρι πρόσφατα,

εάν η μήνυση ή αναφορά αφορούσε κακούργημα ή πλημμέλημα που επισύρει τουλάχιστον τριμηνή φυλάκιση, ο εισαγγελέας ήταν υποχρεωμένος να διατάξει πρώτα προκαταρκτική εξέταση προκειμένου να διαπιστώσει κατά πόσον υπήρχαν επαρκή στοιχεία για την έναρξη ποινικής δίωξης.

Πρόσφατη τροποποίηση που θεσπίστηκε τον Μάρτιο του 2012 περιορίζει το είδος των αδικημάτων, όπου απαιτείται προκαταρκτική εξέταση, σε κακούργηματα και σοβαρά είδη πλημμελημάτων. Επομένως ο εισαγγελέας ασκεί ποινική δίωξη για αδικήματα τέτοιου τύπου μόνο αφού έχει πραγματοποιηθεί προκαταρκτική εξέταση και μόνο εφ' όσον έχουν βρεθεί επαρκή στοιχεία. Ο εισαγγελέας μπορεί να κλείσει την υπόθεση μόνο εάν συμπεράνει ότι η μήνυση δεν έχει νομική βάση ή ότι είναι καταφανώς ψευδής. Ο μηνυτής δικαιούνται να προσφύγει εναντίον μιας τέτοιας απόφασης.

Εάν ο εισαγγελέας διαπιστώσει ότι υπάρχουν επαρκή στοιχεία, μπορεί να ασκήσει ποινική δίωξη διατάζοντας «προανάκριση» που πραγματοποιείται υπό την επίβλεψή του από δικαστή ή αστυνομικό.⁷¹ «Προανάκριση» μπορεί επίσης να πραγματοποιηθεί από αστυνομικό προσωπικό με δική τους πρωτοβουλία αν η καθυστέρηση διερεύνησης ενός αδικήματος προκαλεί άμεσο κίνδυνο απώλειας αποδεικτικών στοιχείων ή αν ο παραβάτης συνελήφθη επ' αυτοφώρω. Εναλλακτικά, ο εισαγγελέας μπορεί να διατάξει τακτική ανάκριση. Σε υποθέσεις όπου τα γεγονότα είναι σαφώς αποδεδειγμένα ή ο παραβάτης συλλαμβάνεται επ' αυτοφώρω, ο εισαγγελέας μπορεί να παραπέμψει απευθείας τον ύποπτο σε δίκη.

Από το 1999, οι προκαταρκτικές εξετάσεις και οι προανακρίσεις καταγγελιών για βασανιστήρια ή άλλες μορφές κακομεταχείρισης από αστυνομικούς μπορούν επίσης να ανατεθούν στη Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων της Ελληνικής Αστυνομίας. Η Διεύθυνση έχει εντολή να ανιχνεύει και να πραγματοποιεί τις αρχικές έρευνες για ποινικά αδικήματα που αφορούν διαφθορά και κατάχρηση εξουσίας από αστυνομικούς. Οι έρευνες της επιβλέπονται από τον Εισαγγελέα Εφετών της Αθήνας ή της Θεσσαλονίκης. Οι υποθέσεις φόνου και ανθρωποκτονίας δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της Διεύθυνσης.

«Τακτική ανάκριση» διατάσσεται από τον εισαγγελέα και πραγματοποιείται μόνο από ανακριτή δικαστή. Η εισαγγελική εντολή πρέπει να εξειδικεύει τις κατηγορίες κατά του κατηγορουμένου και τις αντίστοιχες διατάξεις του Ποινικού Κώδικα. Μετά την εντολή, ο ανακριτής δικαστής στον οποίο ανατίθεται η υπόθεση είναι υποχρεωμένος να πραγματοποιήσει όλες τις ανακριτικές πράξεις που θεωρεί απαραίτητες για να εξιχνιαστεί το έγκλημα και να εντοπιστούν οι υπαίτιοι. Μετά την ολοκλήρωση όλων απαραίτητων ανακριτικών πράξεων της τακτικής ανάκρισης σε υποθέσεις που αφορούν κακούργηματα ή σοβαρά πλημμελήματα, η δικογραφία διαβιβάζεται στον εισαγγελέα που μελετά τα στοιχεία που συλλέχθηκαν κατά την ανάκριση και είναι υποχρεωμένος να υποβάλει την πρότασή του για το κατά πόσον ο κατηγορούμενος πρέπει να παραπεμφθεί σε δίκη η σε Δικαστικό Συμβούλιο.

Το Δικαστικό Συμβούλιο, που αποτελείται από τρεις δικαστές, είναι προδικαστική επιτροπή που συνεδριάζει κεκλεισμένων των θυρών και αποφαινεται κατά πόσον να παραπέμψει τον κατηγορούμενο σε δίκη, να απορρίψει τις κατηγορίες, ή να ζητήσει συμπληρωματική ανάκριση.

5.2.1 ΕΛΛΕΙΨΗ ΕΓΚΑΙΡΟΤΗΤΑΣ

Σε πολλές υποθέσεις καταγγελιών για βασανιστήρια ή κακομεταχείριση από μέλη των σωμάτων ασφαλείας, η πρόοδος των ποινικών ανακρίσεων ήταν αργή. Οι παρατεταμένες ποινικές ανακρίσεις ενδέχεται σε ορισμένες περιπτώσεις να ενέχουν τον κίνδυνο παραγραφής αδικημάτων. Οι μεγάλες καθυστερήσεις και επανειλημμένες αναβολές στις δίκες αστυνομικών που κατηγορούνται για κακομεταχείριση ενδέχεται να ενέχουν επίσης τέτοιο κίνδυνο.

Σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο, το όριο παραγραφής για υποθέσεις πλημμελημάτων είναι οκτώ χρόνια αν επιδοθεί κλήτευση σε δίκη εντός πενταετίας, ειδάλως είναι πέντε χρόνια. Για κακουργήματα, το όριο παραγραφής είναι είκοσι χρόνια αν επιδοθεί κλήτευση σε δίκη εντός δεκαπενταετίας, ειδάλως είναι δεκαπέντε χρόνια.

Όταν ρωτήθηκαν για τις καθυστερήσεις, η Ελένη Ράικου, Προϊσταμένη της Εισαγγελίας Πρωτοδικών Αθηνών, και ο Γιώργος Καλούδης, Αντεισαγγελέας στον οποίο έχει ανατεθεί η διερεύνηση πολλών υποθέσεων κακομεταχείρισης από αστυνομικούς, είπαν στην οργάνωση ότι η έλλειψη πόρων και οι πολυπλοκότητες του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης συνέβαλλαν στο να είναι τόσο παρατεταμένες οι ανακρίσεις. Είπαν στη Διεθνή Αμνηστία ότι η Εισαγγελία Αθηνών δέχεται περίπου 320.000 μηνύσεις τον χρόνο και ότι υπάρχουν εκατό εισαγγελείς και ανακριτές για να αντιμετωπίσουν αυτές τις καταγγελίες.⁷² Πρέπει να σημειωθεί ότι, από το 1997, η Ελλάδα έχει διαπιστωθεί ότι παραβίασε την ΕΣΔΑ σε 360 υποθέσεις που αφορούσαν παρατεταμένες ποινικές, αστικές ή διοικητικές δίκες.⁷³ Ως εκ τούτου, τον Μάρτιο του 2012 η Βουλή υιοθέτησε νόμο που τροποποιεί διάφορες διατάξεις του ποινικού, του αστικού και του διοικητικού κώδικα και των αντίστοιχων κωδίκων δικονομίας με στόχο την επίσπευση αυτών των διαδικασιών.

Ο Άρης Μεσσήνης, φωτοδημοσιογράφος που, σύμφωνα με τις καταγγελίες, δέχτηκε επίθεση από αστυνομικό της ομάδας ΔΕΛΤΑ στις 17 Νοεμβρίου 2010 ενώ κάλυπτε διαδήλωση, είπε στη Διεθνή Αμνηστία ότι την επομένη της επίθεσης πήγε στο αστυνομικό τμήμα με όλα τα στοιχεία που διέθετε και κατέθεσε μήνυση.⁷⁴ Περίμενε ότι, αφού πήγε στο αστυνομικό τμήμα μέσα σε 24 ώρες και διέθετε την περιγραφή του αστυνομικού που του επιτέθηκε, τον αριθμό κυκλοφορίας της μοτοσικλέτας που οδηγούσε ο αστυνομικός και φωτογραφίες του περιστατικού, ο δράστης θα συλλαμβανόταν και θα οδηγούταν στο δικαστήριο με τη διαδικασία του αυτοφώρου. Αυτή η διαδικασία προβλέπει την άμεση παραπομπή, στον εισαγγελέα και στη συνέχεια στο δικαστήριο, ενός προσώπου που συνελήφθη κατά τη διάπραξη αδικήματος ή μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά το αδίκημα. Όμως, προς έκπληξη του δημοσιογράφου, δεν έγινε καμία ενέργεια, Είπε ότι, αφού κατέθεσε τη μήνυσή του, πέρασε ένας χρόνος μέχρι να τον καλέσουν να καταθέσει στην υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων της Αστυνομίας. Επίσης τον κάλεσαν δύο μήνες μετά το περιστατικό να καταθέσει στο πλαίσιο πειθαρχικής έρευνας. Από τότε δεν έχει ενημερωθεί για οποιαδήποτε εξέλιξη στην υπόθεσή του.

ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΔΙΑΔΗΛΩΣΗ 2007

Σοβαρές καθυστερήσεις υπήρξαν στην πρόοδο της ποινικής έρευνας σε μια υπόθεση που αφορά την υπερβολική χρήση βίας εναντίον μεγάλου αριθμού φοιτητών από αστυνομικούς μονάδας αποκατάστασης της τάξης στις 8 Μαρτίου 2007 στην Αθήνα, με αποτέλεσμα να τραυματιστούν πολλοί από αυτούς. Οι καταγγελίες για την κακομεταχείριση των διαδηλωτών και άλλο σχετικό υλικό διαβιβάστηκαν για ποινική έρευνα στον αρμόδιο εισαγγελέα από δικαστήριο της Αθήνας που είχε δικάσει και αθώωσε ομόφωνα 49 διαδηλωτές που βρίσκονταν στην ομάδα που δέχτηκε, σύμφωνα με τις καταγγελίες, επίθεση από τη μονάδα αποκατάστασης της τάξης. Οι διαδηλωτές είχαν κατηγορηθεί, μεταξύ άλλων, ότι επιτέθηκαν

εναντίον αστυνομικών μονάδας αποκατάστασης της τάξης πετώντας πέτρες και μάρμαρα εναντίον τους.

Η Αντωνία Λεγάκη, δικηγόρος που εκπροσωπεί ορισμένους από τους διαδηλωτές, είπε στη Διεθνή Αμνηστία ότι το 2008 μερικοί από αυτούς κλήθηκαν να καταθέσουν για την υπόθεση σε εισαγγελέα των Αθηνών στο πλαίσιο προκαταρκτικής εξέτασης. Όμως από το 2008 και μετά οι φοιτητές δεν είχαν ενημερωθεί για την πρόοδο της υπόθεσης ή για το αν απαγγέλλονταν οποιεσδήποτε κατηγορίες σε βάρος οποιωνδήποτε αστυνομικών. Αν απαγγέλλονταν κατηγορίες εντός πενταετίας, το όριο παραγραφής μπορούσε να παραταθεί επί τρία επιπλέον χρόνια, όμως σύμφωνα με τη δικηγόρο δεν φαίνεται να έχει υπάρξει οποιαδήποτε πρόοδος. Ο Χάρης Λαδής, άλλος δικηγόρος που εκπροσωπεί ορισμένους από τους διαδηλωτές, είπε στη Διεθνή Αμνηστία ότι τον Μάρτιο του 2012 τα αδικήματα παραγράφηκαν και έτσι οι δράστες θα παραμείνουν άγνωστοι και ατιμώρητοι.

Οι μεγάλες καθυστερήσεις μπορούν επίσης να επηρεάσουν την παρουσία κρίσιμων μαρτύρων, περιλαμβανομένων των ίδιων των θυμάτων, και την ποιότητα των αποδεικτικών στοιχείων που θα κατατεθούν.

Για παράδειγμα, στην υπόθεση του 2004 στον Άγιος Παντελεήμονα που αφορά τον βασανισμό και την κακομεταχείριση Αφγανών ανδρών και αγοριών (βλ. σελ. 32 παραπάνω), η δίκη σε πρώτο βαθμό ενός πρώην αστυνομικού και ενός ειδικού φρουρού πραγματοποιήθηκε τελικά τον Νοέμβριο και Δεκέμβριο του 2011 μετά από επανειλημμένες αναβολές. Η απόφαση του Δικαστικού Συμβουλίου που παρέπεμπε τους δύο αστυνομικούς σε δίκη είχε εκδοθεί το 2007. ΜΚΟ και δικηγόροι που εκπροσώπησαν στο δικαστήριο τα θύματα υπέδειξαν επίσης ότι, εξαιτίας των επανειλημμένων καθυστερήσεων, στη δίκη κατέθεσαν μόνο πέντε από τους 13 Αφγανούς που υπέβαλαν μήνυση. Οι υπόλοιποι είχαν μετακινηθεί σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες όπου είχαν αναζητήσει διεθνή προστασία.⁷⁵

Εκτός αυτού, ανησυχίες για καθυστερήσεις σε ποινικές έρευνες και για παρατεταμένες δικαστικές διαδικασίες έχει εκφράσει στη Διεθνή Αμνηστία το ΕΠΣΕ στην υπόθεση δύο ανδρών που βασανίστηκαν από αστυνομικό τον Αύγουστο του 2002 στο αστυνομικό τμήμα Ασπροπύργου (βλ. σελ. 31 παραπάνω). Η σύσταση του εισαγγελέα να απαγγελθεί στον αστυνομικό κατηγορία για βασανιστήρια και να παραπεμφθεί σε δίκη το 2004 επικυρώθηκε από τις αποφάσεις τριών Δικαστικών Συμβουλίων και η οριστική απόφαση εκδόθηκε το 2007. Η δίκη ορίστηκε για τον Ιανουάριο του 2008 ενώπιον του Μικτού Ορκωτού Δικαστηρίου Αθηνών αλλά αναβλήθηκε δύο φορές λόγω της απουσίας των συνηγόρων του κατηγορουμένου. Τρεις πλήρεις ακροαματικές διαδικασίες πραγματοποιήθηκαν τον Νοέμβριο του 2009, τον Δεκέμβριο του 2009 και τον Φεβρουάριο του 2010. Τον Μάιο του 2010 η δίκη αναβλήθηκε ξανά για τον Φεβρουάριο του 2011 και ξανά για τον Νοέμβριο του 2011. Η δίκη ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο του 2011, εννιάμισι χρόνια μετά το περιστατικό. Τα θύματα κατέθεσαν αίτηση στο ΕΔΑΔ υποστηρίζοντας ότι παραβιάστηκε η ΕΣΔΑ λόγω της παρατεταμένης δίκης.

Επιπλέον, η Διεθνή Αμνηστία ανησυχεί ότι η υιοθέτηση του Άρθρου 19 του Νόμου 4058/2012, που εγκρίθηκε από τη Βουλή τον Μάρτιο, θα θέσει σε ακόμη πιο μειονεκτική θέση τα θύματα αστυνομικής βίας εάν κατηγορηθούν ότι επιτέθηκαν σε αστυνομικό και θα συμβάλει σε ελλείμματα στην αστυνομική λογοδοσία.

Το Άρθρο 19 προβλέπει ότι οι διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας που αφορούν την άμεση

σύλληψη και παραπομπή στις δικαστικές αρχές προσώπου που συνελήφθη ενώ διέπραττε αδίκημα ή λίγο μετά τη διάπραξη του αδικήματος δεν ισχύουν για αδικήματα που διώκονται κατ' έγκληση και που διαπράχθηκαν από μέλη των σωμάτων ασφαλείας κατά την άσκηση των καθηκόντων τους και εξαιτίας αυτών.

Σύμφωνα με τις νέες διατάξεις, ένας αστυνομικός μονάδας αποκατάστασης της τάξης ο οποίος, για παράδειγμα, χαστουκίζει ή κακοποιεί λεκτικά έναν διαδηλωτή θα εξαιρείται από την παραπομπή σε αυτόφωρη δίκη ακόμη και αν το θύμα καταθέσει μήνυση αμέσως και ο αστυνομικός συλληφθεί λίγο μετά τη φερόμενη ως διάπραξη του αδικήματος. Από την άλλη πλευρά, εάν ο ίδιος αστυνομικός κατηγορήσει τον ίδιο διαδηλωτή για αντίσταση ή πρόκληση σωματικής βλάβης κατά το ίδιο περιστατικό, το θύμα πιθανότατα θα αντιμετωπίσει αυτόφωρη δίκη στην οποία ο αστυνομικός της μονάδας αποκατάστασης της τάξης θα είναι μάρτυρας ή ίσως πολιτική αγωγή. Πριν θεσπιστούν οι τροποποιήσεις, τόσο ο διαδηλωτής όσο και ο αστυνομικός της μονάδας αποκατάστασης της τάξης θα μπορούσαν να είναι συγχρόνως κατηγορούμενοι και μάρτυρες κατηγορίας ο ένας εναντίον του άλλου σε κοινή αυτόφωρη δίκη.

Εκτός αυτού, εν όψει των παρατεταμένων ποινικών διαδικασιών στην Ελλάδα, οι καθυστερήσεις στην ποινική δίωξη ή/και τη δίκη μελών των σωμάτων ασφαλείας που εξαιρούνται από αυτόφωρη δίκη πιθανότατα θα οδηγήσει σε έλλειψη καταθέσεων αυτοπτών μαρτύρων ή άλλων λεπτομερέστερων καταθέσεων, και επομένως σε πιθανή ατιμωρησία.

5.2.2 ΕΛΛΕΙΨΗ ΑΜΕΡΟΛΗΨΙΑΣ

Σε ορισμένες από τις υποθέσεις σε αυτήν την έκθεση, δικηγόροι ή/και τα θύματα έχουν εγείρει ανησυχίες όχι μόνο για τον έγκαιρο χαρακτήρα των ποινικών ερευνών, αλλά και για την ανεξαρτησία τους. Πολλά από τα θύματα που ερωτήθηκαν, ή οι δικηγόροι τους, έχουν εκφράσει ανησυχίες ότι τα πρώτα στάδια της ποινικής έρευνας (προκαταρκτική εξέταση και προανάκριση) πραγματοποιήθηκαν από αστυνομικούς, τη στιγμή που υπαίτιοι για τις παραβιάσεις εναντίον τους ήταν ακριβώς αστυνομικοί. Σε μερικές υποθέσεις ανέκυψαν ανησυχίες διότι τα πρώτα στάδια της έρευνας πραγματοποιήθηκαν από αστυνομικούς της τοπικής αστυνομικής διεύθυνσης που συνδέονταν με ένα κέντρο κράτησης για λόγους μετανάστευσης όπου είχαν διαπραχθεί οι φερόμενες ως καταπατήσεις.

ΝΙΚΟΣ ΓΚΑΛΕΓΚΟΣ 2005

Ανησυχίες έχουν διατυπωθεί και εκφραστεί προς τις ελληνικές αρχές για την εγκαιρότητα, διεξοδικότητα και αμεροληψία της έρευνας για τον θάνατο του 24χρονου Νίκου Γκαλέγκου μετά από αναφορές που έλαβε η οικογένειά του. Σύμφωνα με αυτές τις αναφορές, ο Νίκος Γκαλέγκος πέθανε στις 10 Απριλίου 2005 από σοβαρό τραύμα στο κεφάλι μετά από αστυνομική καταδίωξη των μοτοσικλετών που οδηγούσαν ο Νίκος Γκαλέγκος και οι φίλοι του, με βάση την εσφαλμένη υπόθεση ότι η ομάδα συμμετείχε σε συγκέντρωση αναρχικών. Η επιβάτιδα της μοτοσικλέτας υπέστη και αυτή τραύματα στο κεφάλι. Κατέθεσε ότι κατά τη διάρκεια της καταδίωξης ένας μοτοσικλετιστής της αστυνομίας πλησίασε τη μοτοσικλέτα τους και προσπάθησε να τους κλοτσήσει ώστε να πέσουν. Στη συνέχεια, ένα συμβατικό αυτοκίνητο και ένα περιπολικό βρέθηκαν μπροστά τους και, όταν ο Νίκος Γκαλέγκος προσπάθησε να επιβραδύνει, ένα περιπολικό που τους καταδίωκε έπεσε επάνω τους και τους χτύπησε. Ο Νίκος Γκαλέγκος και η επιβάτιδα εκτινάχτηκαν από τη μοτοσικλέτα και υπέστησαν σοβαρά τραύματα στο κεφάλι. Η αστυνομία, ωστόσο, παρουσίασε το περιστατικό ως δυστύχημα που συνέβη επειδή ο Νίκος Γκαλέγκος έχασε τον έλεγχο της

μοτοσικλέτας του. Οι αστυνομικοί που οδηγούσαν το αυτοκίνητο πίσω από τον Νίκος Γκαλέγκο δήλωσαν ότι είχαν χάσει την οπτική επαφή με τις μοτοσικλέτες όταν συνέβη το ατύχημα και ότι έφτασαν στον τόπο του δυστυχήματος μερικά λεπτά αργότερα.

Η οικογένεια και οι δικηγόροι του Νίκου Γκαλέγκου ισχυρίστηκαν ότι η αστυνομία αλλοίωσε τα στοιχεία στον τόπο του δυστυχήματος μετά τη σύγκρουση και ότι υπήρξε σημαντική καθυστέρηση μέχρι να κληθεί ασθενοφόρο.

Τον Μάιο του 2005, η μητέρα του Νίκου Γκαλέγκου κατέθεσε μήνυση εναντίον κάθε αστυνομικού που είχε ανάμιξη στον θάνατο του γιου της. Στη μήνυσή της εξέφραζε ανησυχίες ότι η υπόθεση χαρακτηρίστηκε τροχαίο δυστύχημα και ότι υπήρξε αλλοίωση των αποδεικτικών στοιχείων· ζητούσε από τον εισαγγελέα να αφαιρέσει τη δίωξη από την τροχαία που πραγματοποιούσε τότε την έρευνα και να την αναθέσει σε ανακριτή. Μέχρι το τέλος του 2006, είχε καταθέσει διάφορες αιτήσεις στις εισαγγελικές αρχές να επιταχύνουν τη διαδικασία, να αφαιρέσουν τα αποδεικτικά στοιχεία από την κατοχή της αστυνομίας και να αναθέσουν την υπόθεση σε ανακριτή. Σε αυτό το χρονικό διάστημα, η οικογένεια ανέφερε ότι δεν είχε λάβει καμία απάντηση από τις δικαστικές αρχές στα αιτήματά της. Τον Δεκέμβριο του 2006, εισαγγελέας της Αθήνας απέρριψε τη μήνυση της οικογένειας με το σκεπτικό ότι η έρευνα δεν έδειξε επαρκή στοιχεία ότι ο Νίκος Γκαλέγκος φονεύθηκε από αστυνομικούς και ότι οι αρχές συγκάλυψαν την υπόθεση. Στην απόφαση δεν υπήρχε καμία εξήγηση γιατί η υπόθεση δεν αφαιρέθηκε από την τροχαία Καισαριανής.

Τον Ιανουάριο του 2007, η οικογένεια κατέθεσε στην Εισαγγελία Εφετών Αθηνών προσφυγή κατά της πρωτοβάθμιας εισαγγελικής απόφασης. Ένα από τα σκεπτικά με τα οποία η οικογένεια αμφισβήτησε την απόφαση ήταν ότι δεν είχε δώσει αρκετή βαρύτητα στις καταθέσεις των αυτοπτών μαρτύρων αλλά αντιθέτως αποδέχτηκε αναντίρρητα την περιγραφή ενός οδηγού ταξί, ο οποίος προσήλθε 13 ημέρες μετά το περιστατικό, και τη μαρτυρία των αστυνομικών που βρίσκονταν στο αυτοκίνητο πίσω από τον Νίκο Γκαλέγκο. Ο οδηγός ταξί κατέθεσε ότι ο θάνατος του Νίκου Γκαλέγκου ήταν ατύχημα, ότι ο Νίκος Γκαλέγκος έχασε τον έλεγχο της μοτοσικλέτας του και ότι δεν υπήρχε αυτοκίνητο επί τόπου όταν αυτό συνέβη. Η οικογένεια επισήμανε ότι η αστυνομία δεν αναζήτησε ούτε πήρε καταθέσεις από αυτόπτες μάρτυρες που ήταν παρόντες στο περιστατικό.

Ο Εισαγγελέας Εφετών στη συνέχεια διέταξε τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης στην οποία θα ακούγονταν περισσότερες μαρτυρίες. Όμως η προκαταρκτική εξέταση ανατέθηκε στην ίδια εισαγγελέα που είχε εξετάσει και απορρίψει την αρχική μήνυση της οικογένειας. Τον Δεκέμβριο του 2008, η οικογένεια κατέθεσε προσφυγή και ζήτησε να ανατεθεί η υπόθεση σε άλλον εισαγγελέα και να επισπευσθεί η έρευνα, όμως η αίτησή της απορρίφθηκε. Τον Ιανουάριο του 2009, ο Εισαγγελέας Εφετών απέρριψε και αυτός τη μήνυση της οικογένειας με το σκεπτικό ότι η συμπληρωματική ανάκριση δεν βρήκε επαρκή στοιχεία που να αποδεικνύουν την ενοχή των εμπλεκόμενων αστυνομικών. Ως εκ τούτου η δικογραφία τέθηκε στο αρχείο.

Ο Αλέξης Αναγνωστάκης, ο δικηγόρος της οικογένειας, είπε στη Διεθνή Αμνηστία: «Η οικογένεια διατηρεί, μεταξύ άλλων, δικαιολογημένους φόβους ότι το δικαίωμά της σε αποτελεσματική ποινική ανάκριση για τις συνθήκες θανάτου του Νίκου Γκαλέγκου παραβιάστηκε από το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης.»

ΚΑΚΟΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ, ΠΑΓΑΝΗ 2009

Στα τέλη Οκτωβρίου 2009, η Διεθνής Αμνηστία έλαβε ισχυρισμούς για τον ξυλοδαρμό αρκετών μεταναστών, μεταξύ αυτών και του Η., 17 ετών, από μερικούς από τους φρουρούς στο κέντρο κράτησης Παγανής Λέσβου, που έχει πλέον κλείσει, στις 22 Οκτωβρίου 2009. Σύμφωνα με τις καταγγελίες, ο Η. μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο εξαιτίας των τραυμάτων του αφού έχασε τις αισθήσεις του. Τρεις άλλοι μετανάστες μεταφέρθηκαν επίσης στο νοσοκομείο την επομένη με τραύματα και το χέρι του ενός μπήκε στον γύψο. Αν και η ένορκη διοικητική εξέταση πραγματοποιήθηκε από την Αστυνομική Διεύθυνση Χίου, τα προκαταρκτικά στάδια της ποινικής έρευνας διενεργήθηκαν από αστυνομικούς της Αστυνομικής Διεύθυνσης Λέσβου με εντολή του τοπικού Εισαγγελέα. Αυτή η Διεύθυνση είχε επίσης την ευθύνη επίβλεψης του κέντρου Παγανής.

Εκτός αυτού, η οργάνωση έλαβε αναφορές ότι κατά τη διάρκεια της ποινικής έρευνας οι κρατούμενοι που κλήθηκαν να καταθέσουν υποβλήθηκαν σε εκφοβισμό. Συγκεκριμένα, τέσσερις κρατούμενοι ισχυρίστηκαν ότι, κατά τις συνεντεύξεις τους από την Αστυνομική Διεύθυνση Λέσβου στις 24 Οκτωβρίου 2009, ο διερμηνέας που είχε προσλάβει η αστυνομία τους παρότρυνε να μην πουν την αλήθεια για την κακομεταχείρισή τους και για εκείνη του Χ. και τους προειδοποίησε ότι αν το έκαναν θα κρατούνταν για μεγαλύτερο διάστημα στην Παγανή και θα απελαύνονταν στις χώρες τους. Αυτοί οι ισχυρισμοί περιέχονται σε αντίγραφο γραπτής δήλωσης των τεσσάρων κρατουμένων, το οποίο είδε η οργάνωση.

Σύμφωνα με τις ελληνικές αρχές, η πειθαρχική έρευνα συμπέρανε ότι οι ισχυρισμοί δεν επιβεβαιώθηκαν.⁷⁶ Η δικογραφία της υπόθεσης τέθηκε στο αρχείο γιατί δεν αναγνωρίστηκε κανείς από τους δράστες.⁷⁷

Εν όψει των πληροφοριών που έλαβε η Διεθνής Αμνηστία (αντίγραφα γραπτών καταθέσεων κρατουμένων για την κακοποίησή τους, αφηγήσεις ορισμένων από αυτούς στα μέσα ενημέρωσης περιγράφοντας το περιστατικό και αντίγραφο επιστολής που ανέφερε τον εκφοβισμό των μαρτύρων), παραμένουν σοβαρές ανησυχίες για την ανεξαρτησία και τη διεξοδικότητα της έρευνας.

5.2.3 ΕΛΛΕΙΨΗ ΔΙΕΞΟΔΙΚΟΤΗΤΑΣ

Σε ορισμένες από τις υποθέσεις που καταγγέθηκαν στην οργάνωση, τα θύματα ή/και οι δικηγόροι τους εξέφρασαν τις ανησυχίες τους ότι οι εισαγγελικές αρχές δεν εντόπισαν τους δράστες ή εντόπισαν μόνο μερικούς από αυτούς ή/και ότι οι έρευνες δεν ήταν διεξοδικές.

ΚΑΚΟΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΙΑΔΗΛΩΤΩΝ, ΠΑΡΝΗΘΑ 2007

Η Μαρίνα Δαλιάνη, δικηγόρος που ενεργεί για λογαριασμό διαφόρων διαδηλωτών που, σύμφωνα με τις καταγγελίες, χτυπήθηκαν από αστυνομικούς στο βουνό της Πάρνηθας κοντά στην Αθήνα το 2007, μίλησε για τις ανησυχίες της για την έλλειψη διεξοδικότητας στην ποινική έρευνα. Τέσσερις από τους διαδηλωτές, σύμφωνα με τις καταγγελίες, υπέστησαν τραύματα συμπεριλαμβανόμενης και μιας διαδηλώτριας που υπέστη κάταγμα στη λεκάνη

από τα χτυπήματα. Αρχικά κατατέθηκε μήνυση κατ' αγνώστων αστυνομικών. Όμως κατά τη διάρκεια της δίκης των διαδηλωτών, που κατηγορήθηκαν για διάφορα αδικήματα, τέσσερις αστυνομικοί που κλήθηκαν να καταθέσουν ως μάρτυρες αναγνωρίστηκαν ως κάποιοι από τους δράστες. Όλοι οι διαδηλωτές απαλλάχθηκαν ομόφωνα από τις εναντίον τους κατηγορίες.

Οι τέσσερις αστυνομικοί παραπέμφθηκαν σε δίκη για πρόκληση απλής σωματικής βλάβης, απειλές και εξύβριση. Η Μαρίνα Δαλιάνη είπε στη Διεθνή Αμνηστία ότι, παρ' όλο που έδωσε τον αριθμό της εν λόγω μονάδας αποκατάστασης της τάξης στις εισαγγελικές αρχές και τους ζήτησε να κλητεύσουν τα μέλη της μονάδας ώστε να μπορέσουν να τους δουν οι διαδηλωτές και να αναγνωρίσουν περισσότερα από τα άτομα που τους χτύπησαν, οι δικαστικές αρχές δεν προχώρησαν σε καμία ενέργεια. Η δικηγόρος εξέφρασε επίσης τις ανησυχίες της ότι, παρ' όλο που μία από τους διαδηλωτές υπέστη σοβαρό τραυματισμό, στους αστυνομικούς που αναγνωρίστηκαν απαγγέλθηκε η κατηγορία της απλής σωματικής βλάβης, όχι της σοβαρής σωματικής βλάβης ή του βασανισμού όπως είχαν ζητήσει στη μήνυσή τους οι δικηγόροι.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι δικηγόροι των θυμάτων ανέφεραν ότι οι ανακριτές, στους οποίους ανατέθηκε να ανακρίνουν τα θύματα για τις ποινικές κατηγορίες που τους απαγγέθηκαν μετά τη σύλληψή τους, δεν προχώρησαν σε ενέργειες για τους ισχυρισμούς για κακομεταχείριση ή αγνόησαν το αίτημα του θύματος να διατάξουν διορισμό ιατροδικαστή για να εξετάσει το θύμα όταν τέθηκε υπ' όψη τους το ζήτημα της κακομεταχείρισης.⁷⁸ Μετά από επίσκεψη στην Ελλάδα τον Ιανουάριο του 2011, η CPT παρατήρησε: «... δικηγόροι, από τους οποίους πήρε συνέντευξη η αντιπροσωπεία, ισχυρίστηκαν ότι οι εισαγγελείς στους οποίους γνωστοποιούνται ισχυρισμοί για αστυνομική κακομεταχείριση σπανίως προχωρούν σε οποιοσδήποτε σχετικές ενέργειες. Ειπώθηκε επίσης ότι οι δικαστές έχουν την τάση να απορρίπτουν οποιοσδήποτε ισχυρισμούς για κακομεταχείριση χωρίς να εξετάζουν την ουσία του ισχυρισμού.»⁷⁹

5.2.4 ΕΛΛΕΙΨΗ ΔΙΕΞΟΔΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ ΤΩΝ ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Οι αστυνομικοί που βαρύνονται με τον ισχυρισμό ότι ευθύνονται για βασανιστήρια ή κακομεταχείριση, ή στους οποίους απαγγέλλονται κατηγορίες για άλλα σοβαρά αδικήματα (όπως παράνομο φόνο), ενδέχεται να υποβληθούν σε μια μορφή εσωτερικής αστυνομικής έρευνας, καθώς και σε ποινική έρευνα. Αν και οι δύο διαδικασίες είναι χωριστές, τα γεγονότα που διαπιστώνονται σε τελεσίδικη δικαστική απόφαση δεσμεύουν την πειθαρχική αρχή, ενώ τα συμπεράσματα της πειθαρχικής έρευνας δεν δεσμεύουν την ποινική έρευνα. Ποινική έρευνα μπορεί να διεξαχθεί παράλληλα με την πειθαρχική έρευνα.⁸⁰

Υπάρχουν σήμερα δύο τύποι πειθαρχικών ερευνών που πραγματοποιούνται για ισχυρισμούς για διάπραξη αδικημάτων από αστυνομικούς. Ο πρώτος είναι η λεγόμενη «προκαταρκτική διοικητική εξέταση».⁸¹ Το Άρθρο 24 του Πειθαρχικού Κώδικα του 2008 προβλέπει ότι διατάσσεται προκαταρκτική διοικητική εξέταση από τον προϊστάμενο του εν λόγω αστυνομικού όταν υπάρχει πιθανότητα να έχει τελεστεί το καταγγελλόμενο αδικήμα. Η προκαταρκτική διοικητική εξέταση πραγματοποιείται είτε από τον προϊστάμενο αξιωματικό ή ανατίθεται σε άλλον αξιωματικό. Η προκαταρκτική διοικητική εξέταση δεν ισοδυναμεί με πειθαρχική δίωξη του εξεταζόμενου αστυνομικού.

Πειθαρχική δίωξη γίνεται με τον δεύτερο τύπο διοικητικής έρευνας, που φέρει τον τίτλο «ένορκη διοικητική εξέταση». Ο Κώδικας προβλέπει ότι διατάζεται πειθαρχική δίωξη με τη μορφή ένορκης διοικητικής εξέτασης όταν τα υπάρχοντα στοιχεία δείχνουν σαφώς ότι διαπράχθηκε πειθαρχικό αδίκημα. Τα αδικήματα για να οποία μπορεί να διαταχθεί ένορκη διοικητική εξέταση είναι εκείνα που επισύρουν τις βαρύτερες πειθαρχικές κυρώσεις,⁸² και περιλαμβάνουν τα βασανιστήρια και άλλες προσβολές της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας με την έννοια των σχετικών διατάξεων του Ποινικού Κώδικα.

Στην περίπτωση ένορκης διοικητικής εξέτασης για ισχυρισμούς για βασανιστήρια και άλλες προσβολές της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, ο Πειθαρχικός Κώδικας προβλέπει την υποχρεωτική ανάθεση της ανάκρισης σε αξιωματικό μιας Διεύθυνσης που δεν έχει διοικητική δικαιοδοσία πάνω στον ύποπτο αστυνομικό. Όμως τέτοιου είδους ανάθεση παραμένει στη διακριτική ευχέρεια των αρχών προκειμένου για άλλα πειθαρχικά αδικήματα, όπως για «βίαιη συμπεριφορά εναντίον πολιτών», που δεν εμπίπτουν στον ορισμό του Άρθρου 137Α του Ποινικού Κώδικα, ή για «παράνομη βία» με την έννοια του Άρθρου 330.⁸³ Έτσι, η ένορκη διοικητική εξέταση για τέτοια αδικήματα μπορεί επίσης να πραγματοποιηθεί από αξιωματικούς της Διεύθυνσης που έχει δικαιοδοσία πάνω στον ύποπτο αστυνομικό.⁸⁴

Ο σημερινός Πειθαρχικός Κώδικας δεν αντιμετωπίζει την παλαιότερη σύσταση της Διεθνούς Αμνηστίας ότι οι αστυνομικοί που υποβάλλονται σε έρευνα για βασανιστήρια ή παράνομο φόνο πρέπει να τίθενται σε διαθεσιμότητα όσο εκκρεμεί η έκβαση των σε βάρος τους πειθαρχικών ή δικαστικών διαδικασιών. Προβλέπει υποχρεωτική διαθεσιμότητα αστυνομικών μόνο για όσους εκτίουν ποινές φυλάκισης, όσους έχουν προφυλακιστεί, ή όσους έχουν αφεθεί ελεύθεροι με περιοριστικούς όρους.⁸⁵

Επιπροσθέτως, ο Κώδικας εξακολουθεί να περιέχει εγγυήσεις μόνο για τον αστυνομικό που υποβάλλεται σε έρευνα και όχι για τον καταγγέλλοντα. Ο καταγγέλλων δεν έχει δικαίωμα πρόσβασης στις πειθαρχικές ακροαματικές διαδικασίες, και δεν μπορεί να προσφύγει κατά του πορίσματος της έρευνας.⁸⁶ Ο καταγγέλλων έχει μόνο το δικαίωμα να πληροφορηθεί την έκβαση της καταγγελίας του αν καταθέσει σχετική αίτηση.

Δικηγόροι ή ΜΚΟ που εκπροσωπούν θύματα έχουν αναφέρει ελαττώματα στην αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων κατά τις πειθαρχικές έρευνες που συμπέραναν ότι ο εν λόγω αστυνομικός ή αστυνομικοί δεν πρέπει να παραπεμφθούν σε πειθαρχική δίκη και στις αποφάσεις πειθαρχικών συμβουλίων που απαλλάσσουν αστυνομικούς. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι δικηγόροι ή/και τα θύματα έχουν επίσης αναφέρει καθυστερήσεις στην πρόοδο των πειθαρχικών ερευνών που πραγματοποιούνταν για τις καταγγελίες κακομεταχείρισης που υπέβαλαν οι πελάτες τους.

Για παράδειγμα, ο Μανώλης Κυπραίος (βλ. παραπάνω, σελ. 14) είπε στη Διεθνή Αμνηστία ότι δέκα μήνες μετά το περιστατικό, στο οποίο τραυματίστηκε βαριά, ακόμη δεν είχε λάβει καμία πληροφόρηση για την έκβαση της πειθαρχικής έρευνας για την υπόθεσή του. Δήλωσε επίσης ότι οι δράστες δεν είχαν ακόμη αναγνωριστεί, παρ' όλο που είχε παράσχει επαρκή στοιχεία, μεταξύ των οποίων φωτογραφίες της αστυνομικής μονάδας και του επικεφαλής της μονάδας που διέταξε την εναντίον του επίθεση, καθώς και τις καταθέσεις αυτοπτών μαρτύρων.

Σε δύο εκθέσεις που δημοσίευσε το 2004 και 2005 για τις πειθαρχικές έρευνες, ο Συνήγορος του Πολίτη εντόπισε μια σειρά ελαττωμάτων στην διεξαγωγή αυτών των ερευνών. Ο Συνήγορος του Πολίτη συμπέρανε ότι οι αρχές παρέλειψαν να κινήσουν ένορκη διοικητική εξέταση ακόμη και σε

περιπτώσεις όπου υπήρχαν εξ αρχής επαρκή στοιχεία για να δικαιολογήσουν τέτοια πειθαρχική διαδικασία.⁸⁷ Ο Συνήγορος του Πολίτη παρατήρησε επίσης σοβαρές και θεμελιώδεις παραβιάσεις των κανόνων περί αποδεικτικών στοιχείων, όπως την παράλειψη του αστυνομικού που διενήργησε την έρευνα να αναφέρει και να αξιολογήσει στοιχεία που αποδείκνυαν την υπόθεση. Σημείωσε ότι κυρώσεις επιβάλλονταν μόνο για ιδιαίτερος σοβαρά αδικήματα, μάλλον λόγω της δημοσιότητας που έλαβαν τα καταγγελλθέντα περιστατικά.

Στην απόφαση *Ζοντούλ (Zontul) κατά Ελλάδας* (βλ. σελ. 31 παραπάνω), το ΕΔΑΔ επέκρινε τη διεξοδικότητα και την αποτελεσματικότητα της αρχικής πειθαρχικής έρευνας που πραγματοποιήθηκε για την υπόθεση. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο σημείωσε ότι απορρίφθηκε το αίτημα του προσφεύγοντος να εξεταστεί από γιατρό μετά το περιστατικό του βιασμού του. Το Δικαστήριο θεώρησε ότι το πόρισμα της έρευνας, ότι η εκδοχή των λιμενοφυλάκων για τα γεγονότα ήταν αξιόπιστη με το σκεπτικό ότι η περίπτωση του προσφεύγοντος δεν αναγραφόταν στο αρχείο του αναρρωτηρίου, δεν ήταν ικανοποιητικό. Το Δικαστήριο επίσης παρατήρησε ότι τα αποδεικτικά στοιχεία που έδωσε ο προσφεύγων κατά τη διάρκεια της έρευνας είχαν παραποιηθεί, καθώς ο βιασμός που κατήγγειλε καταγράφηκε ως «χαστούκι» και «χρήση ψυχολογικής βίας»· ότι τα στοιχεία συνοψίστηκαν ανακριβώς· και ότι καταγράφηκε ότι ο προσφεύγων δεν επιθυμούσε την τιμωρία των λιμενικών.⁸⁸

Η απόφαση επίσης επέστησε την προσοχή σε επιστολή που έστειλε στον Υπουργό Εμπορικής Ναυτιλίας το 2007 ο Συνήγορος του Πολίτη εκφράζοντας τις σοβαρές ανησυχίες του για την αρχική πειθαρχική έρευνα, καθώς δεν είχε λάβει υπ' όψη τον βιασμό του προσφεύγοντος, και ζητώντας να διαταχθεί νέα πειθαρχική έρευνα.⁸⁹ Ο Νετζάτι Ζοντούλ είχε καταθέσει αναφορά στον Συνήγορο του Πολίτη το 2003. Τον Ιούλιο του 2009, ο τότε Βοηθός συνήγορος του Πολίτη, Α. Τάκης, επανέλαβε στη Διεθνή Αμνηστία τις σοβαρές ανησυχίες της Αρχής για την υπόθεση.

ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ ΣΤΟ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΑΣΠΡΟΠΥΡΓΟΥ, 2002

Σοβαρές ανησυχίες για την ανεξαρτησία και τη διεξοδικότητα μιας ένορκης διοικητικής εξέτασης εξέφρασε η ΜΚΟ Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι (ΕΠΣΕ), εκπροσωπώντας δύο νεαρούς που βασανίστηκαν με συσκευή ηλεκτροσόκ από αστυνομικό στο αστυνομικό τμήμα Ασπροπύργου τον Αύγουστο του 2002. Τον Δεκέμβριο του 2011, δικαστήριο έκρινε τον εν λόγω αστυνομικό ένοχο για κακουργηματικά βασανιστήρια (βλ. σελ. 31 και 43 παραπάνω).

Η ένορκη διοικητική εξέταση του 2003 συμπέρανε ότι οι ισχυρισμοί των δύο νεαρών ήταν αβάσιμοι και αποδέχτηκε τους ισχυρισμούς του αστυνομικού ότι η εν λόγω συσκευή ήταν ασύρματος που είχε αγοράσει χωρίς εξουσιοδότηση για τον σκοπό της εκτέλεσης των καθηκόντων του.⁹⁰ Η εξέταση συνιστούσε να τιμωρηθεί ο αστυνομικός με επίπληξη επειδή έφερε ασύρματο χωρίς εξουσιοδότηση.

Ο εκπρόσωπος του ΕΠΣΕ επισήμανε ότι η ένορκη διοικητική εξέταση περιλάμβανε καταθέσεις μαρτύρων που ελήφθησαν κατά τη διάρκεια της ποινικής έρευνας από αστυνομικούς στο ίδιο αστυνομικό τμήμα όπου είχε διαπραχθεί ο βασανισμός. Επιπλέον, η ένορκη διοικητική εξέταση πραγματοποιήθηκε από τη μονάδα διοικητικής έρευνας της Γενικής Αστυνομικής Διεύθυνσης Αττικής (ΓΑΔΑ). Όμως το Αστυνομικό Τμήμα Ασπροπύργου υπάγεται διοικητικά στη ΓΑΔΑ. Επιπλέον, όταν η πρώτη ένορκη διοικητική

εξέταση κηρύχθηκε ανεπαρκής, η συμπληρωματική έρευνα ανατέθηκε στον ίδιο αξιωματικό που πραγματοποίησε την πρώτη.

Επιπλέον, ο κατηγορούμενος αστυνομικός παρέδωσε τον ασύρματο, στον οποίο αναφερόταν στη δήλωσή του, στους ανωτέρους του για εξέταση στις 17 Αυγούστου 2002. Σύμφωνα με τα έγγραφα της ένορκης διοικητικής εξέτασης, το εργαστήριο επέστρεψε τον ασύρματο στις 21 Νοεμβρίου 2002. Κατά συνέπεια ο ασύρματος δεν ήταν διαθέσιμος ως αποδεικτικό στοιχείο ούτε στην ένορκη διοικητική εξέταση όταν αυτή ολοκληρώθηκε, ούτε στη δικογραφία προκειμένου να εξεταστεί, για παράδειγμα, κατά πόσον η κεραία του μπορούσε να προκαλέσει σημάδια.

Το ΕΠΣΕ σημείωσε επίσης ότι ο αξιωματικός της αστυνομίας, στον οποίο ανατέθηκε η έρευνα, αμφισβήτησε την αξιοπιστία των δηλώσεων των δύο νεαρών αφιερώνοντας αξιόλογη έκταση στην έκθεση του, αλλά δεν αμφισβήτησε τις δηλώσεις των αστυνομικών του τμήματος ή εκείνες άλλων αυτοπτών μαρτύρων που επιβεβαίωναν την άποψη ότι οι δύο νεαροί δεν ήταν αξιόπιστοι. Ο αξιωματικός συμπέρανε επίσης ότι οι ισχυρισμοί ήταν εσκεμμένα μυθεύματα τα οποία κατασκεύασαν από κοινού οι δύο νεαροί που είχαν γνωριστεί στο παρελθόν. Το ΕΠΣΕ επισήμανε ότι τα δύο θύματα δεν γνωρίζονταν μεταξύ τους πριν αναγνωρίσουν τον ίδιο αστυνομικό ως το πρόσωπο που τους βασάνισε. Η έλλειψη οποιασδήποτε προηγούμενης γνωριμίας των δύο θυμάτων μεταξύ τους επιβεβαιώθηκε επίσης από τον Άρειο Πάγο που παρέπεμψε σε δίκη τον αστυνομικό και από το Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο που τον καταδίκασε τον Δεκέμβριο του 2011.⁹¹

Εκτός αυτού, ο αξιωματικός της αστυνομίας στον οποίο ανατέθηκε η έρευνα πραγματοποίησε επιτόπια εξέταση της σκηνής του εγκλήματος αλλά δεν κάλεσε τα θύματα ή τους αστυνομικούς που εμπλέκονταν να παραστούν. Το ΕΠΣΕ σημείωσε περαιτέρω ότι τα συμπεράσματα του εξετάζοντος είχαν αγνοήσει τα αποτελέσματα που παράγουν τα «όπλα τείζερ». Συγκεκριμένα, η εξέταση συμπέρανε ότι δεν ήταν δυνατόν τα τραύματα των δύο ανδρών, που είχαν τεκμηριωθεί από νοσοκομειακούς γιατρούς και από τον ιατροδικαστή, να έχουν προκληθεί από ηλεκτροσόκ, διότι τα ρούχα των θυμάτων δεν είχαν φθορές.

5.3 ΠΑΡΑΛΕΙΨΗ ΝΑ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΤΕΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΕ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟ ΕΝΔΙΚΟ ΜΕΣΟ

Σε επικοινωνίες της με τις ελληνικές αρχές, η Διεθνής Αμνηστία τις έχει παροτρύνει να λάβουν κάθε δυνατό μέτρο για να ανατρέψουν τις πρακτικές του παρελθόντος και να διασφαλίσουν ότι το δικαίωμα σε αποτελεσματικό ένδικο μέσο είναι πλήρως εγγυημένο για όλα τα θύματα, όπως απαιτείται σύμφωνα με το ICCPR, την ΕΣΔΑ και τη Σύμβαση των ΗΕ Κατά των Βασανιστηρίων. Εντούτοις, εξακολουθούν να υπάρχουν σοβαρές ανησυχίες για το κατά πόσον για τα θύματα των παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων από μέλη των σωμάτων ασφαλείας ισχύει η εγγύηση αποτελεσματικού ένδικου μέσου.

Στην υπόθεση *Ζοντούλ (Zontul) κατά Ελλάδας* (βλ.σελ. 31 και 49 παραπάνω) ο προσφεύγων κατήγγειλε στο ΕΔΑΔ ότι το Εφετείο Κρήτης είχε επιβάλει ανεπαρκείς ποινές στους λιμενοφύλακες που ενέχονταν στον βασανισμό του. Τον Οκτώβριο του 2004, το Ναυτοδικείο Χανίων καταδίκασε τον λιμενοφύλακα Δ., ο οποίος κρίθηκε ένοχος για τον βιασμό του προσφεύγοντος, σε φυλάκιση 30 μηνών με πενταετή αναστολή. Στον δεύτερο λιμενοφύλακα, τον Β., ο οποίος κρίθηκε ένοχος ως συνεργός του Δ., επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης 16 μηνών με αναστολή. Τρεις άλλοι

λιμενοφύλακες καταδικάστηκαν σε 18μηνη φυλάκιση με αναστολή ο καθένας για κατάχρηση εξουσίας σε σχέση με την κακομεταχείριση πολλών άλλων μεταναστών που κρατούνταν μαζί με τον προσφυγόντα. Τον Ιούνιο του 2006, το Εφετείο μείωσε την ποινή του Δ. σε εξαγοράσιμη φυλάκιση έξι μηνών με αναστολή και την ποινή του Β. σε φυλάκιση τεσσάρων μηνών με αναστολή, επίσης εξαγοράσιμη. Οι τρεις άλλοι λιμενοφύλακες απαλλάχθηκαν.

Στην απόφασή του τον Ιανουάριο του 2012, το ΕΔΑΔ αποφάνθηκε ότι η ποινή που επιβλήθηκε στον λιμενοφύλακα Δ. «...ήταν ανεπαρκής εν όψει του θεμελιώδους δικαιώματος που παραβιάστηκε και ότι μια τέτοια ποινή δεν μπορεί να πει κανείς ότι έχει αποτρεπτικό αποτέλεσμα ούτε μπορεί να θεωρηθεί δίκαιη από το θύμα». Το ΕΔΑΔ συνέχισε αναφέροντας ότι «υπήρξε σαφής έλλειψη αναλογικότητας, με δεδομένη τη σοβαρότητα της μεταχείρισης στην οποία υποβλήθηκε ο προσφεύγων». Υιοθέτησε την άποψη ότι το ελληνικό σύστημα ποινικής δικαιοσύνης, όπως εφαρμόστηκε στην περίπτωση του προσφυγόντα, «... δεν είχε αποτρεπτικό αποτέλεσμα έτσι ώστε να αποτρέψει τα βασανιστήρια των οποίων θύμα υπήρξε ο προσφεύγων, ούτε του είχε παράσχει επαρκή επανόρθωση».⁹²

ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ 2006

Στις 17 Νοεμβρίου 2006, επέτειο της φοιτητικής εξέγερσης του 1973 κατά της στρατιωτικής διακυβέρνησης, ο Αυγουστίνος Δημητρίου, Κύπριος φοιτητής, που είχε φτάσει στη Θεσσαλονίκη μόλις πρόσφατα, συνελήφθη, χτυπήθηκε άγρια και τραυματίστηκε σοβαρά από αρκετούς αστυνομικούς.⁹³ Μετά τον ξυλοδαρμό του κρατήθηκε τη νύχτα σε αστυνομικό τμήμα και μεταφέρθηκε την επομένη σε νοσοκομείο, όπου παρέμεινε επί μέρες. Σύμφωνα με τον δικηγόρο και την οικογένειά του, ο Αυγουστίνος Δημητρίου υπέστη σοβαρό ψυχολογικό τραύμα ως αποτέλεσμα του ξυλοδαρμού του, το οποίο τον κατέστησε ανίκανο να συνεχίσει τις σπουδές του και να εργαστεί.

Ένα βίντεο, που μεταδόθηκε ευρύτατα από μεγάλα τηλεοπτικά κανάλια στην Ελλάδα στις 18 και 19 Νοεμβρίου 2006, κατέγραψε μέρος του περιστατικού και διέψευσε την επίσημη εκδοχή των αρχών ότι ο φοιτητής τραυματίστηκε πέφτοντας πάνω σε μία ζαρντινιέρα. Μάρτυρες μέρους του ξυλοδαρμού στάθηκαν επίσης οκτώ πανεπιστημιακοί καθηγητές, οι οποίοι ανέφεραν ότι όταν ζήτησαν από τους αστυνομικούς να σταματήσουν να χτυπούν τον φοιτητή και να καλέσουν ασθενοφόρο, εκείνοι τους εξύβρισαν και τους είπαν να φύγουν. Οκτώ αστυνομικοί παραπέμφθηκαν σε δίκη και επτά από αυτούς παραπέμφθηκαν σε ακρόαση ενώπιον Πειθαρχικού Συμβουλίου.

Τον Δεκέμβριο του 2008, το Εφετείο Θεσσαλονίκης έκρινε τέσσερις αστυνομικούς ένοχους για πρόκληση βαριάς σωματικής βλάβης στον φοιτητή και τους καταδίκασε σε φυλάκιση τριών ετών.⁹⁴ Επιπλέον, το Δικαστήριο καταδίκασε τρεις άλλους αστυνομικούς επειδή υποστήριξαν τους τέσσερις συναδέλφους τους στον ξυλοδαρμό, καθώς και τον τότε διοικητή Ασφαλείας της Θεσσαλονίκης επειδή δεν ενήργησε για να εμποδίσει την κακομεταχείριση. Το Εφετείο επέβαλε στον καθένα τους ποινή φυλάκισης 15 μηνών. Όλες οι ποινές αναστάληκαν όσο εκκρεμεί η έφεση, η οποία είναι προγραμματισμένο να εκδικαστεί τον Σεπτέμβριο του 2012. Αν επικυρωθούν οι ποινές, ενδέχεται και πάλι να είναι εξαγοράσιμες.

Τον Οκτώβριο του 2008, το Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο της αστυνομίας μείωσε τις αρχικές ποινές που είχε επιβάλει το Πρωτοβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο. Συγκεκριμένα, έθεσε σε διαθεσιμότητα έξι και τεσσάρων μηνών αντίστοιχα δύο από τους αστυνομικούς

που φαίνονται στο βίντεο να χτυπούν τον Αυγουστίνο Δημητρίου και επέβαλε πρόστιμο €1000 σε τρίτο αστυνομικό που επίσης απεικονίζεται να χτυπά τον φοιτητή. Τέσσερις άλλοι αστυνομικοί, που ενεπλάκησαν επίσης στον ξυλοδαρμό, απαλλάχθηκαν από κάθε πειθαρχικό παράπτωμα. Εκτός αυτού, αφότου το περιστατικό ήρθε στο φως, ο τότε διοικητής Ασφαλείας Θεσσαλονίκης, που παρακολούθησε τον ξυλοδαρμό και δεν επενέβη, τέθηκε σε δεκαπενθήμερη διαθεσιμότητα αλλά δεν του επιβλήθηκε καμία άλλη ποινή. Σύμφωνα με αναφορές, αργότερα προήχθη σε αστυνομικό διευθυντή σε άλλη πόλη και αποστρατεύτηκε το 2008.

Η Διεθνής Αμνηστία αντιλαμβάνεται ότι ένας από τους αστυνομικούς που απεικονίζονται να χτυπούν τον φοιτητή και ένας δεύτερος αστυνομικός που ήταν συνεργός, είχαν επίσης εμπλακεί στους ξυλοδαρμούς των Δ. Ζελίλοφ και Π. Γκαλότσκιν στη Θεσσαλονίκη το 2001. Στις δύο τελευταίες υποθέσεις, το ΕΔΑΔ είχε διαπιστώσει ότι η Ελλάδα παραβίασε το Άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, σε σχέση τόσο με την κακομεταχείριση των δύο ανδρών, όσο και με την έλλειψη αποτελεσματικής διερεύνησης των καταγγελιών τους από τις ελληνικές αρχές.⁹⁵

Ο Μ. Μανώλης, ο δικηγόρος του Αυγουστίνου Δημητρίου, χαρακτήρισε τις ποινές που επιβλήθηκαν από το Πειθαρχικό Συμβούλιο πολύ χαμηλές εν όψει των σοβαρών τραυμάτων που υπέστη ο Αυγουστίνος Δημητρίου. Ο δικηγόρος επισήμανε ότι, ως αποτέλεσμα των πολύ χαμηλών ποινών, οι αστυνομικοί που ενεπλάκησαν στο περιστατικό εξακολούθησαν να εργάζονται στις θέσεις τους.

Θεώρησε επίσης ότι οι ποινές φυλάκισης που επέβαλε το Πρωτοδικείο ήταν επιεικείς σε σύγκριση με τα αδικήματα που διαπράχθηκαν. Του προκάλοσε ανησυχία ότι το Δικαστήριο είχε επιβάλει ποινές με αναστολή, ιδίως για τους τρεις αστυνομικούς που φαίνονταν καθαρά στο βίντεο να χτυπούν τον Αυγουστίνο Δημητρίου. Η αναστολή των ποινών τους επέτρεψε να παραμείνουν ελεύθεροι να εξακολουθήσουν να εργάζονται ως αστυνομικοί μέχρι την εκδίκαση της έφεσης.⁹⁶

Η Διεθνής Αμνηστία πιστεύει ότι, κατά γενικό κανόνα, στους αστυνομικούς που έχουν κάνει κατάχρηση της θέσης τους και έχουν διαπράξει πράξεις βασανισμού ή άλλης μορφής κακομεταχείρισης δεν πρέπει να επιτρέπεται να παραμείνουν στο αξίωμά τους. Η οργάνωση επίσης πιστεύει ότι αν πρόκειται να αποτραπούν οι έκνομες πράξεις αστυνομικής βίας εναντίον κρατουμένων, η σοβαρότητα αυτών των πράξεων πρέπει να αντικατοπτρίζεται τόσο στα ποινικά όσο και στα πειθαρχικά μέτρα που λαμβάνονται εναντίον των παραβατών αστυνομικών.

5.4 Η ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ ΓΙΑ ΜΕΛΗ ΤΩΝ ΣΩΜΑΤΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Τα τελευταία λίγα χρόνια (σε δημοσιευμένες εκθέσεις και σε επιστολές προς τις ελληνικές αρχές), η Διεθνής Αμνηστία έχει καλέσει επανειλημμένα για την ίδρυση ενός ανεξάρτητου και αποτελεσματικού μηχανισμού εξέτασης καταγγελιών για παράνομη συμπεριφορά αστυνομικών.⁹⁷

Τον Μάρτιο του 2011, θεσπίστηκε ο Νόμος 3938/2011 που προβλέπει μεταξύ άλλων την ίδρυση Γραφείου Αντιμετώπισης Περιστατικών Αυθαιρεσίας στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη. Ένα Προεδρικό Διάταγμα που παρείχε λεπτομέρειες αναφορικά με τη λειτουργία του Γραφείου τέθηκε σε ισχύ τον Σεπτέμβριο του 2011 (ΠΔ 78/2011). Στις αρχές Μαρτίου 2012, το Γραφείο δεν είχε ακόμη αρχίσει να λειτουργεί.

Ο Νόμος προβλέπει τη σύσταση τριμελούς Επιτροπής στο πλαίσιο του Γραφείου, αποτελούμενης από επίτιμο δικαστή του Αρείου Πάγου ως πρόεδρο, επίτιμο εισαγγελέα του Αρείου Πάγου ή Εφετών, και τον Νομικό Σύμβουλο του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη. Η τριμελής Επιτροπή έχει ως έργο να αξιολογεί κατά πόσον κάθε καταγγελία ή αναφερθέν περιστατικό εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Γραφείου και στη συνέχεια να εκδίδει απόφαση είτε να υποβάλει την υπόθεση στις αρμόδιες πειθαρχικές αρχές, ή να υποβάλει πρόταση στον αρμόδιο Υπουργό να διεξαγάγει η ίδια την πειθαρχική έρευνα σε περιπτώσεις σοβαρών καταγγελιών ή περιστατικών ή να τις απορρίψει εφ' όσον είναι αβάσιμες ή θεωρηθούν απαράδεκτες για αξιολόγηση.⁹⁸

Επιπλέον, ο Νόμος 3938/2011 αποσκοπεί επίσης να εκπληρώσει ένα από τα ατομικά μέτρα που απαιτούνται για να εφαρμοστούν οι αποφάσεις του ΕΔΑΔ στις οποίες η Ελλάδα διαπιστώθηκε ότι παραβίασε την ΕΣΔΑ σε σχέση με ενέργειες αστυνομικών.⁹⁹ Η τριμελής Επιτροπή έχει επίσης το καθήκον να αντιμετωπίζει τέτοιες υποθέσεις στις οποίες η σχετική απόφαση του ΕΔΑΔ βρήκε ελαττώματα στην πειθαρχική διαδικασία ή νέα στοιχεία που δεν αξιολογήθηκαν κατά την πειθαρχική εξέταση ή την κρίση της υπόθεσης. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή επανεξετάζει υποθέσεις αυτού του είδους λαμβάνοντας υπόψη τα πορίσματα του ΕΔΑΔ και μπορεί να αποφασίσει κατά πόσον η υπόθεση πρέπει να ερευνηθεί εκ νέου. Η απόφαση για νέα διερεύνηση θα είναι δεσμευτική για τον επικεφαλής του εν λόγω σώματος ασφαλείας.

Η Διεθνής Αμνηστία επιθυμεί να επαναλάβει τις ανησυχίες της για τη θεσμική ανεξαρτησία του Γραφείου.¹⁰⁰ Θα λειτουργεί στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, που είναι το Υπουργείο που έχει την ευθύνη για τα σώματα ασφαλείας, περιλαμβανομένης της Ελληνικής Αστυνομίας. Επιπλέον, ο νόμος προβλέπει ότι το Γραφείο θα στελεχωθεί με προσωπικό αποσπασμένο από την Ελληνική Αστυνομία, το Λιμενικό Σώμα και την Πυροσβεστική Υπηρεσία και όχι με δικό του εξειδικευμένο προσωπικό.¹⁰¹

Η Διεθνής Αμνηστία σημειώνει ότι, για να είναι ανεξάρτητος ένας μηχανισμός διερεύνησης καταγγελιών για μέλη των σωμάτων ασφαλείας, δεν πρέπει να έχει καμία διαρθρωτική ή οργανική σύνδεση με τα σώματα αυτά. Θα μπορούσε να έχει τη μορφή ενός ανεξάρτητου δημοσίου οργάνου εκτός υπουργείου, για παράδειγμα, ενός εξειδικευμένου Συνηγόρου για τα Σώματα Ασφαλείας ή ενός Ανεξάρτητου Οργάνου Διερεύνησης Καταγγελιών για τα Σώματα Ασφαλείας. Ένα τέτοιο όργανο πρέπει να στελεχώνεται επαρκώς και να διοικείται από επαγγελματίες εγνωσμένης ικανότητας, αμεροληψίας, ειδικής εμπειρίας, ανεξαρτησίας και ακεραιότητας, οι οποίοι να μην είναι μέλη των σωμάτων ασφαλείας.

Η οργάνωση διατηρεί ανησυχία για το είδος των πράξεων που εμπίπτουν στην εντολή του Γραφείου. Για παράδειγμα, το Άρθρο 1 (1) του Νόμου 3938/2011 δεν περιλαμβάνει ρητά τις διακρίσεις για λόγους φυλής, εθνότητας ή άλλους παρόμοιους απαγορευμένους λόγους, και τα παραπτώματα με κίνητρο τέτοιες διακρίσεις, στις καταγγελλόμενες πράξεις μελών των σωμάτων ασφαλείας που θα εξετάζει το Γραφείο.¹⁰²

Υπάρχουν ανησυχίες για την αποτελεσματικότητα του Γραφείου. Η κύρια λειτουργία της Επιτροπής είναι να αξιολογεί το παραδεκτό των καταγγελιών. Αν τις βρει παραδεκτές, τις διαβιβάζει στα αρμόδια πειθαρχικά όργανα για διερεύνηση. Επιπλέον, οι δικές της εξουσίες να διεξάγει έρευνες είναι πολύ περιορισμένες, αφού ένα μέλος της Επιτροπής θα είναι σε θέση να πραγματοποιεί έρευνες μόνο στις υποθέσεις εκείνες που ο Νόμος χαρακτηρίζει «σοβαρές καταγγελίες ή περιστατικά», κατά τη διακριτική ευχέρεια του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη, και μόνο σε σχέση με τις πειθαρχικές πλευρές αυτών των υποθέσεων.

Ανησυχίες προκύπτουν επίσης για την έκβαση των αποφάσεων της Επιτροπής αναφορικά με το παραδεκτό των καταγγελιών επειδή η Επιτροπή δεν διαθέτει διερευνητικές εξουσίες παρεκτός σε υποθέσεις όπου της παραχωρούνται τέτοιες εξουσίες από τον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη. Η μόνη εξουσία που διαθέτει η Επιτροπή (όταν δεν ενεργεί ως όργανο πειθαρχικής εξέτασης) σε σχέση με τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων είναι να ζητά έγγραφα από δημόσιες αρχές σε σχέση με την εν λόγω καταγγελία.

Εκτός αυτού, η Επιτροπή δεν διαθέτει καμία εξουσία να παραπέμψει υποθέσεις για ποινική δίωξη, εάν αρμόζει, σε σχέση με μια καταγγελία ή περιστατικό που υποβλήθηκε στο Γραφείο. Η μόνη ανάμιξη που έχει η Επιτροπή σε ποινική ανάκριση είναι να ενημερώνει γραπτώς ένας εισαγγελέα για τυχόν ισχυρισμούς που έχει λάβει για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διώκονται αυτεπάγγελα.

Επιπλέον, αν και καλωσορίζει το γεγονός ότι αρμοδιότητα της Επιτροπής περιλαμβάνει την ενασχόληση με υποθέσεις στις οποίες η Ελλάδα έχει διαπιστωθεί ότι παραβίασε την ΕΣΔΑ, η Διεθνής Αμνηστία θα συνιστούσε να διευρυνθεί η εντολή ώστε να συμπεριλάβει τις υποθέσεις στις έχει διαπιστωθεί από την Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και την Επιτροπή Κατά των Βασανιστηρίων ότι η Ελλάδα παραβίασε το ICCPR και την CAT. Επίσης, παραμένουν ανησυχίες για την εντολή της Επιτροπής αναφορικά με τα πορίσματα του ΕΔΑΔ σχετικά με ελαττώματα στις πειθαρχικές διαδικασίες. Συγκεκριμένα, η αρμοδιότητα της Επιτροπής περιορίζεται στην επανεξέταση τέτοιων υποθέσεων και στην έκδοση απόφασης για την πραγματοποίηση νέας πειθαρχικής έρευνας από τις αρμόδιες αστυνομικές αρχές, αλλά δεν περιλαμβάνει τη διενέργεια νέας πειθαρχικής έρευνας από την ίδια.

5.5 ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

Ακόμη και αν θύματα κακομεταχείρισης ή κακής χρήσης πυροβόλων όπλων δικαιωθούν ενώπιον του ΕΔΑΔ ή της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, αυτό δεν σημαίνει ότι αυτή η δικαίωση θα αντικατοπτριστεί στο εγχώριο επίπεδο.

Τον Μάιο του 2011, το Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι, που έχει εκπροσωπήσει θύματα σε υποθέσεις στις οποίες διαπιστώθηκε ότι η Ελλάδα παραβίασε την ΕΣΔΑ για κακομεταχείριση ή κακή χρήση πυροβόλων όπλων, εξέφρασε τις ανησυχίες του ότι η Ελλάδα έχει παραλείψει να εκτελέσει τις αποφάσεις των διεθνών οργάνων σε διάφορες περιπτώσεις.¹⁰³

ΓΙΑΝΝΟΥΛΑ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ-ΤΣΑΚΙΡΗ 2002

Η Διεθνής Αμνηστία και η Διεθνής Ομοσπονδία Ελσίνκι εξέφρασαν το 2002 τις ανησυχίες τους για καταγγελίες κακομεταχείρισης Ρομά κατοίκων από αστυνομικούς, περιλαμβανομένης της επίθεσης εναντίον της Γιαννούλας Πετροπούλου-Τσακίρη στον οικισμό των Ρομά στη Νέα Ζωή Ασπροπύργου τις 8 Ιανουαρίου 2002. Λίγες ημέρες αργότερα, η Γιαννούλα Πετροπούλου απέβαλε.¹⁰⁴ Το 2007, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο διαπίστωσε παραβίαση του Άρθρου 3 της ΕΣΔΑ στη διαδικαστική του διάσταση όσον αφορά την έλλειψη αποτελεσματικής έρευνας για τις καταγγελίες της Γιαννούλας Πετροπούλου-Τσακίρη όσον αφορά ελλείψεις τόσο στην ποινική ανάκριση όσο και στην πειθαρχική έρευνα που πραγματοποιήθηκαν για την υπόθεσή της.¹⁰⁵ Το Δικαστήριο έκρινε επίσης ότι η παράλειψη των ελληνικών αρχών να διερευνήσουν πιθανά ρατσιστικά κίνητρα πίσω από την καταγγελθείσα κακομεταχείριση της προσφεύγουσας, σε συνδυασμό με την εν γένει

μεροληπτική στάση καθ' όλη την έρευνα, παραβίασε τα Άρθρο 14 σε συνδυασμό με το Άρθρο 3 της ΕΣΔΑ. Το Δικαστήριο δεν διαπίστωσε παραβίαση του Άρθρου 3 για τη μεταχείριση που υπέστη η προσφεύγουσα στα χέρια της αστυνομίας με το σκεπτικό ότι τα αποδεικτικά στοιχεία που είχε ενώπιόν του δεν του επέτρεπαν να διαπιστώσει πέρα από κάθε εύλογη αμφιβολία ότι η αποβολή που υπέστη η προσφεύγουσα ήταν αποτέλεσμα της καταγγελλθείσας κακομεταχείρισης.

Στις πληροφορίες που διέθεσαν στην Υπουργική Επιτροπή οι ελληνικές αρχές για την εκτέλεση της απόφασης, αναφερόταν ότι ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου είχε διαβιβάσει την υπόθεση στον αρμόδιο εισαγγελέα, ο οποίος επιβεβαίωσε ότι θα διεξαγόταν νέα έρευνα μετά την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.¹⁰⁶

Σύμφωνα με πληροφορίες που διέθεσε το ΕΠΣΕ, που εκπροσώπησε την προσφεύγουσα στις δίκες σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, στις 15 Σεπτεμβρίου 2009 ο Εισαγγελέας Πρωτοδικών Αθηνών, στον οποίο είχε ανατεθεί η υπόθεση, υπέβαλε πρόταση στο Συμβούλιο Πλημμελειοδικών Αθηνών να παύσει η δίωξη κατ' αγνώστων για την υπόθεση αυτή επειδή τα καταγγελλθέντα εγκλήματα είχαν παραγραφεί. Τον Φεβρουάριο του 2010, το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών Αθηνών απέρριψε την πρόταση και, σύμφωνα με τις αναφορές, υπέδειξε ότι «... αν τα γεγονότα της υπόθεσης έχουν όπως ισχυρίζεται το θύμα στο υπόμνημά του και όπως υποστηρίζει η αναφορά των Συντονισμένων Οργανώσεων και Κοινοτήτων για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα των Ρομά στην Ελλάδα προς τον Συνήγορο του Πολίτη, ..., τότε διαπράχθηκε το κακούργημα της «έκθεσης σε κίνδυνο, που δεν παραγράφηκε, και επομένως είναι απαραίτητη η ανακίνηση της δικαστικής έρευνας από τον εισαγγελέα».¹⁰⁷ Η απόφαση, σύμφωνα με τις αναφορές, δεν γνωστοποιήθηκε ποτέ στην προσφεύγουσα. Επιπλέον, τον Σεπτέμβριο του 2010 ο αρμόδιος εισαγγελέας έθεσε την υπόθεση στο αρχείο, όπως καταγγέλλεται χωρίς να ενημερώσει την προσφεύγουσα ή να την καλέσει να καταθέσει. Το ΕΠΣΕ ανέφερε επίσης ότι η αρχειοθέτηση της υπόθεσης έγινε με βάση την αξιολόγηση των γεγονότων του 2004 από τον τότε εισαγγελέα, παρ' όλο που το ΕΔΑΔ είχε θεωρήσει ρητά την αξιολόγηση του 2004 προβληματική και μεροληπτική. Τον Μάιο του 2011, η προσφεύγουσα προσέφυγε στο ΕΔΑΔ μέσω του ΕΠΣΕ ισχυριζόμενη παραβίαση του Άρθρου 3 (κακομεταχείριση) μόνου και σε συνδυασμό με το Άρθρο 14 (δικαίωμα σε μη διάκριση) και το Άρθρο 46 (παράλειψη εκτέλεσης απόφασης) της ΕΣΔΑ.¹⁰⁸

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Μετά την ολοκλήρωση αυτής της έκθεσης τον Απρίλιο του 2012, η Διεθνής Αμνηστία έχει λάβει νέες καταγγελίες για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων από μέλη των σωμάτων ασφαλείας. Αυτές οι παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν είναι απλώς «μεμονωμένα περιστατικά» και δεν πρέπει να εξακολουθήσουν να έχουν τέτοια αντιμετώπιση, αλλά πρέπει αντιθέτως να θεωρηθούν ως ένα μοτίβο καταπατήσεων.

Η Διεθνής Αμνηστία θεωρεί ότι είναι καιρός οι ελληνικές αρχές να αναγνωρίσουν την έκταση των παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων από μέλη των σωμάτων ασφαλείας τους και να λάβουν μέτρα για να αντιμετωπίσουν τα συστημικά προβλήματα που συμβάλλουν στις καταπατήσεις αυτού του είδους. Μέχρις ότου αντιμετωπιστούν αυτά τα προβλήματα (που περιλαμβάνουν παρατεταμένες ποινικές έρευνες και δίκες, πειθαρχικές εξετάσεις και ποινικές έρευνες με ελλιπή ανεξαρτησία και διεξοδικότητα, και έλλειψη ενός αληθινά αποτελεσματικού και ανεξάρτητου μηχανισμού διερεύνησης καταγγελιών για μέλη των σωμάτων ασφαλείας) η ατιμωρησία θα εξακολουθήσει να επικρατεί και ο φαύλος κύκλος αυτών των καταπατήσεων δεν πρόκειται να σπάσει.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΙΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΔΙΑΔΗΛΩΣΕΩΝ

Η Διεθνής Αμνηστία καλεί το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και την Ελληνική Αστυνομία να εφαρμόσουν τα εξής μέτρα:

- Η αστυνομία πρέπει να επικοινωνεί ενεργά με αυτούς που σχεδιάζουν ή οργανώνουν συγκεντρώσεις προκειμένου να εντοπίζουν και να ελαττώνουν τους δυνητικούς κινδύνους σύγκρουσης ή κλιμάκωσης πριν τις εκδηλώσεις.
- Οι αστυνομικές αποκρίσεις πρέπει να περιλαμβάνουν ευρύ φάσμα επιλογών, στις οποίες να συγκαταλέγεται η πιθανότητα μη επέμβασης εάν η επέμβαση ενδέχεται να αυξήσει τον κίνδυνο σύγκρουσης. Η χρήση βίας για τη διάλυση βίαιων συγκεντρώσεων πρέπει να είναι περιορισμένη, και να γίνεται μόνο εάν τα άλλα μέσα παραμένουν αναποτελεσματικά ή χωρίς οποιαδήποτε προοπτική να επιτύχουν το σκοπούμενο αποτέλεσμα.
- Η αστυνομία πρέπει να χρησιμοποιεί διαμεσολάβηση και διαπραγμάτευση για να αποκλιμακώνει συγκρούσεις πριν καταφύγει στη χρήση βίας.
- Αν η βία είναι αναπόφευκτη, για παράδειγμα για να διαφυλάξει την ασφάλεια τρίτων, πρέπει να περιορίζεται στην ελάχιστη απαραίτητη ποσότητα, σύμφωνα με τα θεσμικά κείμενα των ΗΕ για

τη συμπεριφορά των μελών των σωμάτων ασφαλείας.

- Μόνο εκείνα τα μέλη των σωμάτων ασφαλείας που είναι εκπαιδευμένα στη χρήση εξοπλισμού που ενέχει χρήση βίας, όπως δακρυγόνων ή βομβίδων κρότου-λάμψης, πρέπει να εξουσιοδοτούνται να χειρίζονται τέτοιο υλικό. Κάθε περίπτωση χρήσης τέτοιου εξοπλισμού παρακολουθείται προσεκτικά από τις αρχές και συμμορφώνεται με τις διεθνείς προϋποθέσεις της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας στη χρήση βίας.
- Οι τραυματισμένοι διαδηλωτές πρέπει να έχουν άμεση πρόσβαση σε ιατρική βοήθεια.
- Πρέπει να διασφαλίζεται ότι οι χημικές ερεθιστικές ουσίες και οι χειροβομβίδες κρότου-λάμψης χρησιμοποιούνται σύμφωνα με τα διεθνή θεσμικά κείμενα. Οι χημικές ερεθιστικές ουσίες δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται για έλεγχο του πλήθους σε κλειστούς χώρους, σε χώρους που δεν αερίζονται καλά, ή σε χώρους με λίγες διεξόδους (π.χ. στάδια), παρεκτός σε ακραίες καταστάσεις όπου υπάρχει κίνδυνος για ζωές. Σε τέτοιες περιπτώσεις πρέπει να καταβάλλεται κάθε προσπάθεια να διασφαλίζεται αποτελεσματική απομάκρυνση του πληθυσμού-στόχου.
- Οι χειροβομβίδες κρότου-λάμψης δεν πρέπει να ρίχνονται κατευθείαν σε άτομα, αλλά να χρησιμοποιούνται μόνο εκεί όπου δεν υπάρχει κίνδυνος να πλήξουν άνθρωπο και μόνο ως αντίδραση σε επικείμενο κίνδυνο ζωής ή σοβαρού τραυματισμού.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΑΥΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ

Η Διεθνής Αμνηστία καλεί το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και την Ελληνική Αστυνομία να εφαρμόσουν τα εξής μέτρα:

- Να διασφαλίσουν ότι οι αστυνομικοί όλων των βαθμών είναι ατομικά ταυτοποιήσιμοι ανά πάσα στιγμή όταν εκτελούν λειτουργίες επιβολής του νόμου, φέροντας εμφανώς στη στολή τους σήματα ατομικής ταυτότητας, ακόμη και όταν φορούν ειδικό εξοπλισμό, όπως κράνη ή άλλο προστατευτικό υλικό. Ειδικότερα, οι αστυνομικοί των μονάδων αποκατάστασης της τάξης πρέπει να φορούν ατομικά σήματα, όχι μόνο στα κράνη τους αλλά και σε άλλα μέρη του εξοπλισμού τους, τα οποία να είναι ευκρινώς ορατά.
- Να διασφαλίσουν ότι η παράλειψη αστυνομικού να φέρει σήμα ταυτοποίησης θα υπόκειται σε πειθαρχικές ποινές.

ΓΙΑ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΡΑΤΗΣΗ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΥΠΟΠΤΩΝ Ή ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΡΑΤΗΣΗ ΓΙΑ ΛΟΓΟΥΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

Η Διεθνής Αμνηστία καλεί το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη και τα ελληνικά Σώματα Ασφαλείας να εφαρμόσουν τα εξής μέτρα:

- Να διασφαλίσουν ότι τα κρατητήρια και οι χώροι κράτησης για λόγους μετανάστευσης στελεχώνονται από μέλη των σωμάτων ασφαλείας που έχουν λάβει εξειδικευμένη εκπαίδευση για

τέτοια καθήκοντα, περιλαμβανομένης εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα σε σχέση με το καθήκον τους να προστατεύουν τα δικαιώματα των ανθρώπων που βρίσκονται στη φύλαξή τους.

- Το προσωπικό φύλαξης πρέπει να υποχρεούται να τηρεί αρχείο κράτησης για κάθε κρατούμενο, να καταγράφει όλα τα ζητήματα που σχετίζονται με την κράτηση και τις σχετικές ενέργειες που γίνονται, μεταξύ άλλων αναφορικά με την ασφάλεια και την καλή κατάσταση των ατόμων, και συμπεριλαμβάνοντας την καταγραφή των χρόνων επίσκεψης για λόγους επιτήρησης στα κελιά και από ποιον φύλακα πραγματοποιούνται αυτές.
- Το προσωπικό φύλαξης κρατητηρίων και χώρων κράτησης για λόγους μετανάστευσης πρέπει να αναφέρει κάθε περιστατικό κακομεταχείρισης που υποπίπτει στην αντίληψή του.
- Να διασφαλίσουν ότι όλα τα πρόσωπα που βρίσκονται υπό την επιμέλεια των αρχών έχουν άμεση πρόσβαση σε δικηγόρο.
- Κανένα πρόσωπο που βρίσκεται υπό την επιμέλεια των σωμάτων ασφαλείας ή κρατείται για λόγους μετανάστευσης δεν πρέπει να στερείται την πρόσβαση σε ιατρική φροντίδα. Οι αρχές πρέπει να διασφαλίζουν ότι όλα τα μέλη των σωμάτων ασφαλείας είναι ενημερωμένα για τα καθήκοντά τους να διασφαλίζουν την παροχή βοήθειας και ιατρικής φροντίδας σε κάθε τραυματισμένο ή πληγέν άτομο υπό κράτηση ή φύλαξη οποτεδήποτε χρειάζεται.
- Να διασφαλίσουν την ύπαρξη εμπιστευτικών μηχανισμών που να επιτρέπουν στους κρατούμενους να προβαίνουν σε κάποιο αίτημα ή παράπονο αναφορικά με τη μεταχείρισή τους, ιδίως σε περίπτωση σωματικής και ψυχολογικής κακοποίησης, προς τις αρχές που φέρουν την ευθύνη διοίκησης του χώρου κράτησης και προς τις ανώτερες αρχές και, όταν χρειάζεται, προς τις δικαστικές αρχές.
- Να διασφαλίσουν ότι το πολύγλωσσο φυλλάδιο για τα δικαιώματα των κρατουμένων μαζί με το έντυπο καταγγελίας για κακομεταχείριση και κακές συνθήκες κράτησης διανέμεται σε όλα τα άτομα που κρατούνται, σε γλώσσα την οποία κατανοούν, και ότι είναι αναρτημένο σε χώρους προσιτούς στους κρατούμενους, περιλαμβανομένων των κελιών τους.

ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ ΣΕ ΒΑΡΟΣ ΜΕΛΩΝ ΤΩΝ ΣΩΜΑΤΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

- Η Διεθνής Αμνηστία καλεί τα ελληνικά Σώματα Ασφαλείας και τις δικαστικές αρχές να διασφαλίσουν ότι όλοι οι ισχυρισμοί για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων από μέλη των σωμάτων ασφαλείας, περιλαμβανομένων της υπερβολικής χρήσης βίας, των βασανιστηρίων και άλλων μορφών σκληρής απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας και της μη σύννομης χρήσης πυροβόλων όπλων, θα υπόκειται σε άμεσες, διεξοδικές, ανεξάρτητες και αμερόληπτες έρευνες.

- Κάθε δικαστική αρχή, περιλαμβανομένων των ανακριτών, δικαστηρίων και αρχών των σωμάτων ασφαλείας, που λαμβάνει ισχυρισμό για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων από μέλος των σωμάτων ασφαλείας πρέπει αμέσως να διαβιβάζει την καταγγελία στον αρμόδιο εισαγγελέα.
- Προκειμένου να διασφαλιστεί η ανεξαρτησία και αμεροληψία των ποινικών ανακρίσεων για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων από μέλη των σωμάτων ασφαλείας, πρέπει να προτιμάται να διευθύνει την ανάκριση δικαστής ή εισαγγελέας. Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να διεξάγεται η έρευνα από μέλη της ίδιας μονάδας, ή που έχουν θεσμική ή ιεραρχική σχέση, με εκείνους που τελούν υπό έρευνα.
- Η Διεθνής Αμνηστία καλεί το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη να θεσπίσει κατάλληλες τροποποιήσεις του Πειθαρχικού Κώδικα Αστυνομικού Προσωπικού του 2008 προκειμένου να διασφαλίσει ότι:
  - Τα θύματα ή/και οι οικογένειές τους έχουν πρόσβαση στις πειθαρχικές ακροάσεις για μέλη των σωμάτων ασφαλείας που κατηγορούνται για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η έκβαση των πειθαρχικών διαδικασιών πρέπει να τους γνωστοποιείται εγκαίρως και χωρίς να χρειάζεται να υποβάλουν αίτηση για τη χορήγηση τέτοιας πληροφόρησης.
  - Όταν η πειθαρχική διερεύνηση υπόθεσης φερόμενων ως υποτιθέμενων παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων ανατίθεται στην αστυνομία, πρέπει πάντοτε να ανατίθεται σε αστυνομικό από άλλη διεύθυνση από εκείνη του φερόμενου ως παραβάτη.
  - Οι αξιωματούχοι που τελούν υπό έρευνα για σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων πρέπει να απομακρύνονται από τις θέσεις ευθύνης τους όσο εκκρεμεί το αποτέλεσμα των πειθαρχικών ή/και άλλων δικαστικών διαδικασιών εναντίον τους.
- Το προσωπικό φύλαξης κρατητηρίων και χώρων κράτησης για λόγους μετανάστευσης πρέπει να αναφέρει κάθε περιστατικό κακομεταχείρισης που υποπίπτει στην αντίληψή του.
- Να διασφαλίσουν ότι όλα τα πρόσωπα που βρίσκονται υπό την επιμέλεια των αρχών έχουν άμεση πρόσβαση σε δικηγόρο.

ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ ΓΙΑ ΜΕΛΗ ΤΩΝ ΣΩΜΑΤΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Είναι καιρός οι ελληνικές αρχές να ιδρύσουν έναν αληθινά ανεξάρτητο και αποτελεσματικό μηχανισμό καταγγελιών για τα σώματα ασφαλείας. Ειδικότερα, αυτός ο μηχανισμός πρέπει:

- Να μην έχει καμία διαρθρωτική ή οργανωτική σχέση με τα σώματα ασφαλείας και να έχει για παράδειγμα μορφή ανεξάρτητου δημοσίου οργάνου εκτός υπουργείου όπως εξειδικευμένου Συνηγόρου για τα Σώματα Ασφαλείας ή Ανεξάρτητου Οργάνου Διερεύνησης Καταγγελιών για τα Σώματα Ασφαλείας. Ένα τέτοιο όργανο πρέπει να είναι στελεχωμένο επαρκώς και να διοικείται από επαγγελματίες εγνωσμένης εγνωσμένης ικανότητας, αμεροληψίας, ειδικής εμπειρίας, ανεξαρτησίας και ακεραιότητας, οι οποίοι να μην είναι μέλη των σωμάτων ασφαλείας. Πρέπει να έχει στη διάθεσή του το δικό του σώμα ανεξάρτητων ερευνητών για να διερευνά τις καταγγελίες.
- Να έχει εντολή να διερευνά όλους τους ισχυρισμούς για σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων από μέλη των σωμάτων ασφαλείας, περιλαμβανομένων των θανάτων κατά την κράτηση, των θανάσιμων και μη πυροβολισμών, των βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακομεταχείρισης και των παραπτώματων με φυλετικά κίνητρα ή που ενέχουν άλλου είδους διακρίσεις.
- Να έχει τις δικές του εξουσίες να διερευνά, και όχι απλώς να συλλέγει, να καταγράφει και να αξιολογεί καταγγελίες τις οποίες στη συνέχεια διαβιβάζει στα αρμόδια ερευνητικά όργανα• τέτοιες εξουσίες δεν πρέπει να περιορίζονται στις πειθαρχικές όψεις μιας καταγγελίας και δεν πρέπει να εξαρτώνται από τη διακριτική ευχέρεια του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη.
- Να έχει διερευνητικές εξουσίες που να περιλαμβάνουν την εξουσία και τους πόρους να ασφαλίσει αμέσως και να εξετάζει τη σκηνή του περιστατικού, και την εξουσία να κλητεύει μάρτυρες και να διατάζει τη χορήγηση αποδεικτικών στοιχείων και εγγράφων.
- Να έχει την εξουσία να παραπέμψει μια υπόθεση κατευθείαν στις εισαγγελικές αρχές για ποινική δίωξη όπου αρμόζει και την εξουσία να προσφεύγει σε δικαστήριο κατά οποιασδήποτε απόφασης των εισαγγελικών αρχών.
- Να έχει την εξουσία να λαμβάνει δεσμευτικές αποφάσεις ότι πρέπει να ζητηθεί συγνώμη ή να ασκηθεί κριτική, και την εξουσία να συνιστά την καταβολή κατάλληλης αποζημίωσης στα θύματα.

ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ

Η Διεθνής Αμνηστία καλεί τις ελληνικές αρχές:

- Να επικυρώσουν το συντομότερο δυνατό το Προαιρετικό Πρωτόκολλο κατά των Βασανιστηρίων και Άλλων Τρόπων Σκληρής, Απάνθρωπης και Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας και να ιδρύσουν ή να ορίσουν Εθνικό Προληπτικό Μηχανισμό με εντολή να επισκέπτεται χώρους πραγματικής ή δυνητικής κράτησης προκειμένου να προλαμβάνει βασανιστήρια και άλλες μορφές σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας και να εξετάζει τακτικά τη μεταχείριση και τις συνθήκες των προσώπων που στερούνται την ελευθερία τους.

- Να επιτρέψουν στον Συνήγορο του Πολίτη με την ιδιότητά του ως Εθνικού Προληπτικού Μηχανισμού να επισκέπτεται κάθε τυχόν πιθανολογούμενο χώρο στέρησης της ελευθερίας που βρίσκεται στον πρακτικό έλεγχο της Ελλάδας και να διασφαλίσουν ότι είναι σε θέση να πραγματοποιεί επισκέψεις με τρόπο και συχνότητα που θα καθορίζει ο ίδιος, περιλαμβανομένου του δικαιώματος να πραγματοποιεί απροειδοποίητες επισκέψεις ανά πάσα στιγμή σε κάθε χώρο στέρησης της ελευθερίας.
- Να διασφαλίσουν ότι χορηγούνται στον Συνήγορο του Πολίτη επαρκείς πόροι που να του επιτρέπουν να εκπληρώνει την αποστολή του ως Εθνικός Προληπτικός Μηχανισμός αποτελεσματικά χωρίς αρνητικές συνέπειες για άλλους τομείς της εντολής του.
- Να συμπεριλάβουν ρητά στην εντολή του Εθνικού Προληπτικού Μηχανισμού να προβαίνει σε συστάσεις προς τις ελληνικές αρχές για τον σκοπό της βελτίωσης της μεταχείρισης και των συνθηκών κράτησης των ατόμων που στερούνται την ελευθερία τους και για την πρόληψη των βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακομεταχείρισης. Οι ελληνικές αρχές πρέπει να εξετάζουν τις συστάσεις του και να προχωρούν σε διάλογο με τον Μηχανισμό όσον αφορά την εφαρμογή τους.
- Να πληροφορούν τον Εθνικό Προληπτικό Μηχανισμό για οποιοδήποτε ενδεχόμενο σχέδιο νόμου συναφές με την εντολή του και να επιτρέπουν στον Μηχανισμό να υποβάλει προτάσεις για κάθε τέτοιο υπάρχον σχέδιο πολιτικής ή νόμου.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Η Διεθνής Αμνηστία καλεί το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη να διασφαλίσει ότι:

- Οι ανώτεροι αξιωματικοί στέλνουν σαφές μήνυμα στους υφισταμένους τους ότι τα βασανιστήρια και άλλες μορφές κακομεταχείρισης, η υπερβολική χρήση βίας και ο ρατσισμός ή άλλες μορφές διακρίσεων δεν θα γίνονται ανεκτές και θα αντιμετωπιστούν με αυστηρές πειθαρχικές κυρώσεις. Σε περιπτώσεις όπου έχει διαπραχθεί ποινικό αδίκημα, θα αντιμετωπιστούν με ποινικές κυρώσεις. Αυτό πρέπει να αντικατοπτρίζεται στην εισαγωγική και τη συνεχή αστυνομική εκπαίδευση.
- Όλοι οι αστυνομικοί θα λαμβάνουν τακτική εκπαίδευση στη νόμιμη, ασφαλή και αναλογική χρήση βίας, περιλαμβανομένης της χρήσης πυροβόλων όπλων, χημικών ουσιών και τεχνικών ακινητοποίησης.
- Οι αστυνομικοί ιδίως θα λαμβάνουν τακτική εκπαίδευση σε τεχνικές ακινητοποίησης ανθρώπων που ενδέχεται να είναι ταραγμένοι ή να υποφέρουν από ψυχική ασθένεια, και στην ανάγκη για συνεχή και τακτική επιτήρηση των κρατουμένων που βρίσκονται σε μέθη, ταραχή ή

ενδέχεται να διατρέχουν κίνδυνο από άλλες απόψεις. Η επιχειρησιακή εκπαίδευση σε όλους τους τομείς του δικαίου πρέπει να περιλαμβάνει τα συναφή θεσμικά κείμενα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, μαζί με την πρακτική τους εφαρμογή. Αναφορικά με τη σύνομη χρήση βίας, πρέπει να παρέχεται εκπαίδευση στον Κώδικα Συμπεριφοράς των ΗΕ για Μέλη των Σωμάτων Ασφαλείας και στις Βασικές Αρχές των ΗΕ για τη Χρήση Βίας και Πυροβόλων Όπλων.

- Η εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο και υποχρεωτικό τμήμα της βασικής και της τακτικής εκπαίδευσης των αστυνομικών• η νομική εκπαίδευση των αστυνομικών πρέπει να τους εξοικειώνει με τις υποχρεώσεις της Ελλάδας για τα ανθρώπινα δικαιώματα και με άλλα θεσμικά κείμενα για τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- Όλοι οι αστυνομικοί πρέπει να λαμβάνουν εκπαίδευση για τη φύση των εγκλημάτων μίσους και τον ρόλο της αστυνομίας στην καταπολέμησή τους και εκπαίδευση που να διασφαλίζει ότι καλύπτονται οι ανάγκες των θυμάτων εγκλημάτων μίσους.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Η Διεθνής Αμνηστία καλεί τις ελληνικές αρχές, και ιδίως το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, να ευθυγραμμίσουν τον ορισμό των βασανιστηρίων όπως προβλέπεται στο Άρθρο 137Α (2) με το διεθνές δίκαιο. Ειδικότερα, ο νόμος πρέπει να περιλαμβάνει:

- πράξεις βασανισμού που προκαλούνται με την υποκίνηση ή με την συγκατάθεση ή συναίνεση δημόσιου λειτουργού ή άλλου προσώπου που ενεργεί με επίσημη ιδιότητα,
- πράξεις που διαπράττονται 'για οποιονδήποτε λόγο με βάση οποιουδήποτε είδους διακρίσεις' συμπεριλαμβανομένων πράξεων που βασίζονται στο φύλο, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την εθνική ή θρησκευτική καταγωγή,
- μεμονωμένες ή σποραδικές πράξεις που ενδέχεται να αποκλείονται με βάση τον υπάρχοντα νόμο επειδή δεν καλύπτουν την προϋπόθεση ότι οι πράξεις πρέπει να είναι 'συστηματικές',
- να συμπεριλαμβάνει ρητά τον βιασμό και άλλες μορφές σεξουαλικής βίας ως μορφές βασανιστηρίων.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ

Η Διεθνής Αμνηστία καλεί τις ελληνικές αρχές να υιοθετήσουν τα ακόλουθα μέτρα:

- Να διασφαλίσουν ότι οι αποφάσεις του ΕΔΑΔ και οι απόψεις της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων εκτελούνται πλήρως.

- Να διασφαλίσουν ότι στην Επιτροπή του Γραφείου Αντιμετώπισης Περιστατικών Αυθαιρεσίας θα ανατεθεί η διενέργεια της πειθαρχικής έρευνας υποθέσεων για τις οποίες η Ελλάδα έχει διαπιστωθεί ότι παραβίασε την ΕΣΔΑ.

- Να διευρυνθεί η εντολή της Επιτροπής ώστε να συμπεριλαμβάνει την εξέταση των υποθέσεων που αφορούν καταπατήσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων από μέλη των σωμάτων ασφαλείας για τις οποίες η Ελλάδα διέπραξε παραβίαση όπως διαπιστώθηκε από άλλα όργανα, όπως είναι η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των ΗΕ ή η Επιτροπή κατά των Βασανιστηρίων.

ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΕΠΙΘΕΣΕΩΝ ΜΕ ΦΥΛΕΤΙΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ

Η Διεθνής Αμνηστία καλεί τις ελληνικές αρχές να λάβουν τα εξής μέτρα:

- Να επικυρώσουν και να θέσουν σε εφαρμογή το Πρωτόκολλο Αρ. 12 της ΕΣΔΑ, το οποίο διατυπώνει γενική απαγόρευση των διακρίσεων.

- Να διασφαλίσουν ότι κάθε κρούσμα βίας με φυλετικά κίνητρα και κάθε άλλο έγκλημα διακρίσεων ή μίσους θα διερευνάται πλήρως και αποτελεσματικά. Όσοι βαρύνονται με εύλογες υποψίες ότι φέρουν ευθύνη, πρέπει να διώκονται ποινικά σύμφωνα με νόμους που να προβλέπουν κυρώσεις που να αντικατοπτρίζουν τη βαρύτητα των καταπατήσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

- Να εγκαθιδρύσουν και να θέσουν σε λειτουργία ένα ενιαίο ειδικό σύστημα σε όλη τη χώρα για την καταγραφή και την παρακολούθηση των κρουσμάτων ρατσισμού και εγκλημάτων μίσους, το οποίο θα διαχειρίζεται το Υπουργείο Δικαιοσύνης και θα συνδέει πληροφορίες από ΜΚΟ, νοσοκομεία και άλλα κατάλληλα όργανα. Η παρακολούθηση πρέπει να καλύπτει όλα τα στάδια των διαδικασιών, περιλαμβανομένων των καταγγελιών που υποβάλλονται, των κατηγοριών που απαγγέλλονται και των καταδικαστικών αποφάσεων που καταγράφονται.

- Τα στοιχεία για τα εγκλήματα μίσους πρέπει να συλλέγονται με τρόπο που να διασφαλίζει τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, περιλαμβανομένης της απαγόρευσης διακρίσεων, έτσι ώστε να μπορούν να χρησιμεύουν στον εντοπισμό τάσεων.

- Η αστυνομία πρέπει να συνεργάζεται με το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας, με άλλες ΜΚΟ και με κοινότητες μεταναστών που λαμβάνουν τις καταγγελίες των θυμάτων προκειμένου να βρίσκει κατάλληλη λύση και να ορίζει κατάλληλα μέτρα για την καταπολέμηση της βίας που έχει φυλετικά κίνητρα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1 Για παράδειγμα, *Ελλάδα: Στη σκιά της ατιμωρησίας – κακομεταχείριση και κακή χρήση πυροβόλων όπλων*, Διεθνής Αμνηστία και Διεθνής Ομοσπονδία Εισαγγελέων για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (Index: EUR 25/022/2002), Σεπτέμβριος 2002 (έκθεση ΔΑ/ΔΟΕ 2002). *Ελλάδα: Καταγγελίες για καταπατήσεις κατά την αστυνόμευση διαδηλώσεων*, Μάρτιος 2009 (Index: EUR 25/001/2009)- *Ελλάδα: Μετανάστες, πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο- αντηρησίες συνειδητής και υπερβολικής χρήσης βίας από μέλη των σωμάτων ασφαλείας – Έκθεση της Διεθνούς Αμνηστίας προς την Καθολική Περιοδική Εξέταση των ΗΕ*, Μάιος 2011 (Index: EUR 25/008/2010).

2 Στην έκθεσή τους προς την Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών Κατά των Βασανιστηρίων το 2010, οι ελληνικές αρχές σημείωναν: «Κατά την περίοδο 2005-2009, ερευνήθηκαν (με Ένορκες Διοικητικές Εξετάσεις) συνολικά 281 καταγγελίες εναντίον αστυνομικών για κακομεταχείριση – κακοποίηση πολιτών (κρατούμενων ή μη). ... Οι καταγγελίες για κακοποίηση και κακομεταχείριση που ερευνήθηκαν το 2005-2009, παρ' όλο που μοιάζει να αντιστοιχούν σε μεγάλο αριθμό, αποτελούν μεμονωμένα γεγονότα, τα οποία το Τμήμα ερεύνησε σε βάθος, καθώς η προστασία των προσωπικών δικαιωμάτων είναι ύψιστης σημασίας. Όπου οι καταγγελίες επιβεβαιώθηκαν, έλαβε όλα τα πειθαρχικά μέτρα που προβλέπονται από το Πειθαρχικό Δίκαιο για το Αστυνομικό Προσωπικό» (βλ. Συνδυασμένες 8η και 9η περιοδικές εκθέσεις Κρατών-μελών που έπρεπε να κατατεθούν το 2009 και κατατέθηκαν ως ανταπόκριση στον κατάλογο ζητημάτων (CAT/C/GRC/Q/5) που διαβίβαστηκε στο Κράτος-μέλος σύμφωνα με τη διαδικασία προαιρετικής πληροφόρησης, Ελλάδα 30 Ιουνίου 2010, CAT/C/GRC/5-6 παράγρ. 176-182).

3 Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Καταγγελίες για καταπατήσεις κατά την αστυνόμευση διαδηλώσεων, παραπάνω. Οι ειδικοί φρουροί εντάσσονται στο αστυνομικό σώμα με ειδική διαδικασία και έχουν περιορισμένα καθήκοντα αστυνόμευσης. Άλλες αστυνομικές μονάδες είναι οι μονάδες για την αποκατάσταση της τάξης που χρησιμοποιούνται κατά τη διάρκεια διαδηλώσεων (οι λεγόμενες ΜΑΤ και ΥΑΤ). Η ΔΕΛΤΑ είναι μία από τις μονάδες μοτοσικλετιστών της αστυνομίας και αστυνομικοί από αυτήν τη μονάδα χρησιμοποιούνται επίσης κατά τη διάρκεια διαδηλώσεων. Οι συνοροφύλακες χρησιμοποιούνται σε περιοχές όπου υπάρχουν μικτές μεταναστευτικές ροές, όπως είναι τα σύνορα με την Τουρκία, και για φύλαξη παράτυπων μεταναστών και αιτούντων άσυλο σε κέντρα κράτησης για λόγους μετανάστευσης.

4 Μερικές από εκείνες τις υποθέσεις τεκμηριώνονται στην έκθεση ΔΑ/ΔΟΕ 2002.

5 Λίγες ημέρες μετά τις διαδηλώσεις του Ιουνίου 2011, ανακοινώθηκε απόφαση της Προϊσταμένης της Εισαγγελλίας Πρωτοδικών Αθηνών να προβεί μεταξύ άλλων σε ποινικές έρευνες καταγγελιών για υπερβολική χρήση βίας από μέλη μονάδων αποκατάστασης της τάξης και υπερβολική χρήση χημικών ουσιών κατά τη διάρκεια των διαδηλώσεων του Ιουνίου 2011. Η Διεθνής Αμνηστία έχει εκφράσει τις ανησυχίες της σε μια σειρά δημόσιων δηλώσεων, εκθέσεων και επιστολών. Βλ. μεταξύ άλλων, τα δελτία τύπου της Διεθνούς Αμνηστίας: «Ρίψη δακρυγόνων κατά τη σύγκρουση της ελληνικής αστυνομίας με τους διαδηλωτές στην Αθήνα», 29 Ιουνίου 2011 και «Η Ελλάδα καλείται να μη χρησιμοποιεί υπερβολική βία κατά τη διάρκεια διαμαρτυριών», 16 Ιουνίου 2011.

6 Η Διεθνής Αμνηστία έχει παρακολουθήσει τις υποθέσεις αρκετών δημοσιογράφων και φωτογράφων που υπέστησαν κακομεταχείριση από αστυνομικούς ενώ προσπαθούσαν να καλύψουν διαδηλώσεις κατά τις λιτότητας και άλλες στην Ελλάδα. Οι δημοσιογράφοι και οι φωτογράφοι που δέχτηκαν επιθέσεις ήταν ευκρινώς αναγνωρίσιμοι ως προσωπικό μέσων ενημέρωσης. Μερικοί από τους δημοσιογράφους και φωτογράφους, μεταξύ αυτών και ο Μάριος Λώλος, Πρόεδρος της Ένωσης Φωτορεπόρτερ Ελλάδος, είπαν ότι υποβλήθηκαν επανειλημμένα σε κακομεταχείριση ή/και εξόβριση από αστυνομικούς. Βλ. «Οι επιθέσεις εναντίον δημοσιογράφων κατά τη διάρκεια διαδηλώσεων έχουν επίζημο αντίκτυπο στην Ελευθερία της Έκφρασης», 1η Μαΐου 2012 (Index: EUR 25/003/2012).

7 Εθνικές ΜΚΟ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως η Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, έχουν εκφράσει σοβαρές ανησυχίες για τον αυθαίρετο χαρακτήρα αυτών των προσαγωγών και για το ότι αντιβαίνουν στην ελληνική νομοθεσία. Το Άρθρο 74 του Προεδρικού Διατάγματος 141/1991 ορίζει ότι η αστυνομία μπορεί να προσαγάγει σε αστυνομικά τμήματα για λόγους ανάκρισης πρόσωπα που δεν φέρουν στοιχεία που να αποδεικνύουν την ταυτότητά τους ή που προκαλούν υποψίες ότι θα διαπράξουν έγκλημα λόγω της συμπεριφοράς τους σε συγκεκριμένο χρόνο, χώρο και περιστάσεις. Επιπλέον, το Άρθρο 6 του Ελληνικού Συντάγματος προβλέπει ότι κανένας δεν συλλαμβάνεται ούτε φυλακίζεται χωρίς απολογημένο δικαστικό ένταλμα, που πρέπει να επιδοθεί τη στιγμή που γίνεται η σύλληψη ή η προφυλάκιση.

8 Ο Δημήτρης Γεωργίου, σύμφωνα με τις καταγγελίες, υπέστη τραύμα στο κεφάλι που χρειάστηκε ράμματα, και σοβαρό κάταγμα στον καρπό. Αναζήτησε νοσοκομειακή περίθαλψη, μαζί με αρκετούς άλλους διαδηλωτές από την ίδια ομάδα που, όπως αναφέρεται, τραυματίστηκαν από αστυνομικούς κατά τα διάρκεια του περιστατικού. Ο Δημήτρης Γεωργίου κατέθεσε επίσης μήνυση και αναμένει ακόμη την έκβαση της έρευνας.

9 «Ελλάδα: Καταγγελίες για παραβιάσεις κατά την αστυνόμευση της διαδήλωσης της 11 Μαΐου 2011» (Index: EUR 25/008/2011).

10 Τον Φεβρουάριο του 2012, εννέα μήνες μετά την έναρξη της ποινικής έρευνας για τον ξυλοδαρμό του Γιάννη Καυκά, η αστυνομία είχε ολοκληρώσει την προκαταρκτική εξέταση και είχε υποβάλει τα πορίσματά της στον εισαγγελέα. Ο τελευταίος, όμως, σύμφωνα με αναφορές, δεν είχε ακόμη αποφασίσει κατά πόσον θα απαγγέλλονταν κατηγορίες εναντίον ενός αστυνομικού.

11 Περισσότεροι από τριάντα διαδηλωτές, σύμφωνα με αναφορές, μεταφέρθηκαν σε μονάδες ατυχημάτων και επειγόντων περιστατικών νοσοκομείων, οι περισσότεροι με τραύματα στο κεφάλι.

12 Μερικοί από τους άλλους διαδηλωτές από τους οποίους πήρε συνέντευξη η Διεθνής Αμνηστία λίγες ημέρες μετά το περιστατικό ισχυρίστηκαν ότι αστυνομικοί μονάδων αποκατάστασης τση τάξης στόχευαν στο κεφάλι τους με κλομπ. Υπήρξαν επίσης καταγγελίες ότι αστυνομικοί χρησιμοποίησαν τη λαβή του κλομπ τους για να χτυπήσουν διαδηλωτές. Η χρήση κλομπ με αυτόν τον τρόπο επιβαιώθηκε από φωτογραφίες που δημοσιεύτηκαν σε διάφορες ειδησεογραφικές πηγές την επομένη, οι οποίες επίσης έδειχναν διαδηλωτές με ορατά τραύματα στο κεφάλι. Φωτογραφίες του περιστατικού στηρίζουν επίσης μαρτυρίες ότι αστυνομικοί χρησιμοποίησαν άλλα όπλα όπως πυροσβεστήρες για να επιτεθούν στους διαδηλωτές.

13 Η Διεθνής Αμνηστία έχει καταγράψει δύο άλλες υποθέσεις στις οποίες ένας δάσκαλος και μία αρχιτέκτονας υπέστησαν, σύμφωνα με τις καταγγελίες, βλάβη στην ακοή ως αποτέλεσμα της ρίψης εναντίον τους χειροβομβιδών κρότου-λάμψης από αστυνομικούς μονάδων αποκατάστασης της τάξης. Και τα δύο περιστατικά συνέβησαν στις 6 Μαΐου 2010 κατά τη διάρκεια διαδήλωσης κατά της λιτότητας.

14 Δελτίο τύπου της 8ης Ιανουαρίου 2010, «Διακριτικά για όλους τους ένστολους αστυνομικούς» στη διεύθυνση http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&lang=%27..%27&perform=view&id=2728&Itemid=492&lang=. Βλ. επίσης για την απόφαση με περισσότερες λεπτομέρειες, <http://www.policenet.gr/portal/stoli-9.html>; <http://www.policenet.gr/portal/stoli-8b.html>.

15 Ανησυχίες εκφράστηκαν από τους δικηγόρους του φοιτητή για την έκβαση της πειθαρχικής έρευνας και την αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων που ελήφθησαν. Η έρευνα απέδωσε τα τραύματα του φοιτητή στην αντίστασή του στη σύλληψη και τα χαρακτήρισε ως σύννομα. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι κανείς από τους εμπλεκόμενους αστυνομικούς δεν έπρεπε να παραπεμφθεί σε πειθαρχική δίκη – βλ. *Ελλάδα: Αναφορά προς την Επιτροπή Κατά των Βασανιστηρίων*, Οκτώβριος 2011 (Index: EUR 25/011/2011), στη σελ. 9.

16 Βλ. *Η Παγίδα «Δουβλίνο II»: επιστροφές αιτούντων άσυλο προς την Ελλάδα* (Index: EUR 25/001/2010), που τεκμηριώνει τα δεινά όσων επιστρέφονται σύμφωνα με το Δουβλίνο II και άλλων αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα.

17 Για εκτενέστερη ανάλυση βλ., μεταξύ άλλων, «Ένας χρόνος από την υπόθεση *M.S.S...*» (Index: EUR 25/001/2012).

18 Τον Ιούλιο του 2011, Οι Γιατροί του Κόσμου ανέφεραν ότι συχνά μετανάστες υποβάλλονταν σε κακομεταχείριση από μέλη των σωμάτων ασφαλείας στο λιμάνι της Πάτρας, όπου συγκεντρώνονται πολλοί από αυτούς σε μια απόπειρα να περάσουν με πλοίο στην Ιταλία. Η οργάνωση κατέγραψε μεταξύ άλλων τραύματα που προκλήθηκαν από κλομπ και σοβαρά τραύματα στο κεφάλι.

19 Η Διεθνής Αμνηστία εξέφρασε τις ανησυχίες της σχετικά με την υπόθεση σε επιστολή που απέστειλε στις ελληνικές αρχές τον Μάιο του 2009.

20 Επιπλέον, παιδιά Ρομά σε διάφορες κοινότητες ανά την Ελλάδα συνεχίζουν, σύμφωνα με αναφορές, να αντιμετωπίζουν διαχωρισμό ή αποκλεισμό από την εκπαίδευση. Για εκθέσεις της Διεθνούς Αμνηστίας που τεκμηριώνουν εκτενώς την κατάσταση των Ρομά βλ. έκθεση ΔΑ/ΔΟΕ 2002, ιδίως σελ. 28-35. Ελλάδα: Μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας – τα δικαιώματα αλλοδαπών και μειονοτήτων παραμένουν στο ημίφως (Index: EUR

25/016/2005), 4 Οκτωβρίου 2005- πιο πρόσφατες πληροφορίες για αναγκαστικές εξώσεις στο «Η Ευρώπη πρέπει να σπάσει τον κύκλο των διακρίσεων σε βάρος των Ρομά», 8 Απριλίου 2010 (Index: EUR 01/005/2010). Για άλλες εκθέσεις βλ. ΕΕΔΑ, Έκθεση και Προτάσεις για ζητήματα σχετικά με την κατάσταση και τα δικαιώματα των Τσιγγάνων στην Ελλάδα, 2009- Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου-ΚΕΜΟ / I-RED Η στέγαση των Ρομά στην Ελλάδα, Οκτώβριος 2009- ΕΠΣΕ, σε συνεργασία με το Κέντρο για τα Στεγαστικά Δικαιώματα και τις Εξώσεις (COHRE), την Ελληνική Ομάδα για τα Δικαιώματα των Μειοψηφιών (ΕΟΔΜ), την Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ελλήνων Ρομ (ΠΑΣΥΝΕΡ) και την Ένωση Ελλήνων Τσιγγάνων (ΕΕΤ) (2006), Ελλάδα: Συνεχιζόμενη εκτεταμένη παραβίαση των δικαιωμάτων των Ρομά σε στέγαση, στη διεύθυνση http://www.cohre.org/store/attachments/greece_roma_report_october_2006%20GHM%20%2B%20COHRE.doc. Παράλληλη έκθεση του Ευρωπαϊκού Κέντρου για τα Δικαιώματα των Ρομά προς την Επιτροπή των ΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού στην Ελλάδα, στη διεύθυνση <http://www.etsc.org/cikk.php?cikk=3916>. Παράλληλη έκθεση του ΕΠΣΕ και άλλων προς την Επιτροπή των ΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Μάρτιος 2011.

21 Βλ. *Μπέκος και Κουτρόπουλος κατά Ελλάδας*, Απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 2005 (Αίτηση Αρ. 15250/2002)· επίσης *Πετροπούλου-Τσακίρη κατά Ελλάδας*, Απόφαση της 6ης Δεκεμβρίου 2007 (Αίτηση Αρ. 44803/2004).

22 Μετά την απελευθέρωσή τους από την κράτηση, πολλοί μετανάστες και αιτούντες άσυλο κατευθύνονται στην Αθήνα ή σε λιμάνια όπως η Πάτρα ή η Ηγουμενίτσα με την ελπίδα να επιβιβαστούν σε πλοία προς την Ιταλία. Η απουσία ενός αποτελεσματικού συστήματος ασύλου στην Ελλάδα και ο περιορισμένος αριθμός των κέντρων υποδοχής έχει οδηγήσει στο φαινόμενο πολλοί αιτούντες άσυλο και ασυνόδευτοι ανήλικοι αιτούντες άσυλο και μετανάστες να κοιμούνται στην ύπαιθρο ή σε άθλια καταλύματα σε διάφορες περιοχές της Αθήνας, της Πάτρας και της Ηγουμενίτσας. Η γκετοποίηση τους και η αναφερόμενη αύξηση της εγκληματικότητας σε ορισμένες περιοχές της Αθήνας, όπου συγκεντρώνονται πολλοί μετανάστες και αιτούντες άσυλο, έχουν ευνοήσει ακροδεξιές ομάδες και έχουν ενθαρρύνει την ανοχή επιθέσεων με φυλετικά κίνητρα από ορισμένους από τους κατοίκους αυτών των περιοχών.

23 Υπήρξε κλιμάκωση των επιθέσεων με φυλετικά κίνητρα εναντίον πολιτών τρίτων χωρών, ιδίως μεταναστών, προσφύγων και αιτούντων άσυλο, τον Μάιο και τον Ιούνιο του 2011. Μετανάστες, πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο δέχονταν επιθέσεις, σύμφωνα με αναφορές, σχεδόν καθημερινά από ακροδεξιές ομάδες σε ορισμένες περιοχές της Αθήνας, αφότου μετανάστες θεωρήθηκαν ύποπτοι για τον φόνο του Μανώλη Καντάρη, πατέρα δύο παιδιών, καθώς ετοιμαζόταν να μεταφέρει τη σύζυγό του σε μαιευτήριο. Η μόνη δίκη για βία με φυλετικά κίνητρα που γνωρίζει μέχρι στιγμής η Διεθνής Αμνηστία είναι εκείνη τριών ανδρών που κατηγορούνται ότι επιτέθηκαν σε τρεις Αφγανούς αιτούντες άσυλο τον Σεπτέμβριο του 2011. Ένας από τους αιτούντες άσυλο μαχαίρωθηκε και τραυματίστηκε σοβαρά. Η δίκη είχε προγραμματιστεί για τον Δεκέμβριο του 2011 αλλά έχει αναβληθεί επανειλημμένα.

24 Πολλοί από τους αιτούντες άσυλο στην Ελλάδα αποπειρώνται να καταθέσουν το αίτημά τους στην Αστυνομική Διεύθυνση Αλλοδαπών στην Αθήνα. Ωστόσο, συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν μεγάλα εμπόδια στην πρόσβασή τους σε άσυλο διότι η αστυνομία παραλαμβάνει μόνο περιορισμένο αριθμό αιτήσεων ασύλου, καθώς τα σχετικά γραφεία είναι ανοιχτά μόνο τα πρωινά του Σαββάτου. Ως εκ τούτου πολλοί αντιμετωπίζουν κίνδυνο σύλληψης, κράτησης και πιθανής απέλασης σε χώρα όπου κινδυνεύουν να υποστούν διωγμό. Βλ. μεταξύ άλλων το Κοινό δελτίο τύπου της Ομάδας Δικηγόρων για τα Δικαιώματα Προσφύγων και Μεταναστών με το Ελληνικό Τμήμα της Διεθνούς Αμνηστίας, την ΑΙΤΗΜΑ, το ΕΣΠ και το Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων, «Ένας μήνας στην Πέτρο Ράλλη: Η απαράδεκτη κατάσταση στην παραλαβή αιτημάτων ασύλου συνεχίζεται», 15 Μαρτίου 2012.

25 UNHCR, *Η κατάσταση των προσφύγων στην Ελλάδα*, Ιούνιος 2011· τον Μάιο του 2011, η ΕΕΔΑ έκανε σειρά συστάσεων για να διασφαλίσει ότι το φαινόμενο της ρατσιστικής βίας θα αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά από τις δικαστικές αρχές και τα σώματα ασφαλείας – στη διεύθυνση <http://www.nchr.gr>.

26. Στα μέλη του συγκαταλέγονται η Διεθνής Αμνηστία, η Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και άλλες ΜΚΟ για τους πρόσφυγες και τα ανθρώπινα δικαιώματα και κοινότητες προσφύγων. Η δημιουργία του είχε ως αφορμή την απουσία επίσημου μηχανισμού καταγραφής τέτοιων πράξεων.

27 Εξαιτίας των γεωγραφικών περιορισμών της έρευνας (κέντρο της Αθήνας και πόλη της Πάτρας) και των μεθόδων καταγραφής (το περιστατικό

καταγράφεται μόνο μετά από μαρτυρία του θύματος), τα αποτελέσματα αντικατοπτρίζουν ελάχιστο μόνο μέρος της πραγματικής κατάστασης.

28 Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας, Παρουσίαση αποτελεσμάτων πιλοτικής περιόδου, 1/10/2011-31/12/2011, στη διεύθυνση <http://www.unhcr.gr/nea/artikel/aa6559226a5ce001775aa74c54a30b7a/anisyxhitika-ta-apot.html>.

29 Ελλάδα: *Ενημέρωση προς την Επιτροπή Κατά των Βασανιστηρίων*, Οκτώβριος 2011 (AI Index: EUR 25/01/2011), σελ. 7-8.

30 Άρθρο της κίνησης «Απελάστε τον Ρατσισμό» στη διεύθυνση <http://www.ksm.gr>, 24 Φεβρουαρίου 2012.

31 Το 2000, η Ελλάδα υπέγραψε το Πρωτόκολλο Αρ. 12 της ΕΣΔΑ, το οποίο διατυπώνει γενική απαγόρευση των διακρίσεων, αλλά δεν το έχει επικυρώσει ακόμα.

32 Το 2009, οι ελληνικές αρχές ανέφεραν σειρά μέτρων για την καταπολέμηση του ρατσισμού στην αστυνόμευση, όπως την έκδοση εγκυκλίου το 2006 η οποία υπογραμμίζει τις υποχρεώσεις των αστυνομικών αρχών να ερευνούν την πιθανότητα ύπαρξης ρατσιστικού κινήτρου στις ποινικές και διοικητικές υποθέσεις (Απάντηση Υπουργείου Εσωτερικών στην έκθεση Ελλάδα: Καταγγελίες για καταπατήσεις κατά την αστυνόμευση διαδηλώσεων, 2 Ιουνίου 2009).

33 *Στόικα (Stoica) κατά Ρουμανίας*, Απόφαση της 4ης Μαρτίου 20087 (Αίτηση αρ. 42722/02).

34 Για παράδειγμα, σε λόγο του με αφορμή διαδήλωση στις 11 Μαΐου 2011 στην οποία πολλοί διαδηλωτές υπέστησαν τραύματα στο κεφάλι ως αποτέλεσμα της υπερβολικής χρήσης βίας, ο Υπουργός Προστασίας του Πολίτη παρατήρησε ότι υπήρχε εμφανές δημοκρατικό έλλειμμα στη λειτουργία των σωμάτων ασφαλείας και μίλησε για την ανάγκη να ληφθούν μέτρα για να διαμορφωθεί νέο πνεύμα στη λειτουργία των σωμάτων. Τα μέτρα αυτά περιλάμβαναν ενίσχυση των προγραμμάτων εκπαίδευσης των σωμάτων ασφαλείας, ιδίως όσων βρίσκονται στην πρώτη γραμμή αστυνόμευσης, και την παραδειγματική τιμωρία των μελών των σωμάτων ασφαλείας που ασκούν βία εναντίον πολιτών. Εντούτοις, ο Υπουργός αναφέρθηκε στα περιστατικά αυτού του είδους ως «μεμονωμένα» (βλ. <http://www.yrtp.gr>).

35 Βλ. Δημοσιογράφοι Χωρίς Σύνορα, *Θα μπορούσε η κρίση να βοηθήσει την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης στην Ελλάδα*, 14 Σεπτεμβρίου 2011· *Κρατική Βία στην Ελλάδα*, Εναλλακτική Έκθεση προς την Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών Κατά των Βασανιστηρίων, 47η σύνοδος, που υπέβαλαν το ΕΠΣΕ, η ΣΟΚΑΔΡΕ, η Ελληνική Ομάδα για τα Δικαιώματα των Μειονοτήτων και η ΟΜΟΤ, Αθήνα και Γενεύη, 20 Οκτωβρίου 2011.

36 *Όχι όπλα για αγριότητες ή καταπατήσεις: δεσμευτείτε σε μια αποτελεσματική Συνθήκη για το Εμπόριο Όπλων* (Index: ACT 30/001/2012), 23 Ιανουαρίου 2012.

37 Βλ. επίσης «Συνάντηση του Προεδρείου της Ομοσπονδίας με εκπροσώπους της Διεθνούς Αμνηστίας», δελτίο τύπου της 19ης Μαΐου 2011, στη διεύθυνση <http://www.policenet.gr/portal/arthra-dimosiemata/2011/xr-fororoylos-opos-to-pane-se-ligo-tha-katebasoyme-rola-28-2-2011.html>.

38 Τον Απρίλιο του 2011, η αστυνομία αποσύρθηκε από την πόλη της Κερατέας, όπου οι συγκρούσεις μεταξύ αστυνομικών και κατοίκων που διαμαρτύρονταν κατά της δημιουργίας χωματερής ήταν συνεχείς από τον Δεκέμβριο του 2010. Υπήρξαν αναφορές για υπερβολική χρήση δακρυγόνων και άλλων χημικών ουσιών από την αστυνομία, και καταγγελίες για κακομεταχείριση κατοίκων. Οι αρχές ανέφεραν επίσης μεγάλο αριθμό τραυματισμών αστυνομικών (Ετήσια Έκθεση 2012). Βλ. επίσης <http://www.policenet.gr/portal/arthra-dimosiemata/2011/xr-fororoylos-opos-to-pane-se-ligo-tha-katebasoyme-rola-28-2-2011.html>.

39 Το 2008, το Υπουργείο Εσωτερικών ήταν το αρμόδιο Υπουργείο για την ελληνική αστυνομία. Μετά την αλλαγή κυβέρνησης στα τέλη του 2009, η επίβλεψη μεταφέρθηκε στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (δηλ. Υπουργείο Δημόσιας Τάξης). Μετά τις εκλογές του Ιουνίου 2012, το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη μετονομάστηκε σε Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη.

-
- 40 ΕΕΔΑ, Παρατηρήσεις επί του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη «Σύσταση Γραφείου Αντιμετώπισης Περιστατικών Αυθαιρέσιων στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη και άλλες διατάξεις», σελ. 7.
- 41 Η Ελλάδα επικύρωσε την ΕΣΔΑ το 1974, την CAT το 1988 και το ICCPR το 1997.
- 42 Βλ. συναφείς συστάσεις του Ειδικού Εισηγητή των ΗΕ για τα βασανιστήρια, Έκθεση, 21 Απριλίου 2011, A/HRC/16/52/Add.4, παράγρ. 28.
- 43 Βλ. Δ. Σπινέλλης, Καθηγητής Ποινικού Δικαίου, παρατίθεται στην έκθεση ΔΑ/ΔΟΕ 2012, σελ. 18.
- 44 Δηλ. του δικαιώματος ψήφου (Άρθρο 51 του ελληνικού Συντάγματος) και του δικαιώματος του εκλέγεσθαι (Άρθρο 55 του ελληνικού Συντάγματος).
- 45 Βλ. Ε. Συμεωνίδου-Καστανίδου, Καθηγήτρια Ποινικού Δικαίου, «Η έννοια των βασανιστηρίων και των άλλων προσβολών της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας στον Ποινικό Κώδικα», Ποινικά Χρονικά, 1/2009, σελ. 2.
- 46 Ε. Συμεωνίδου-Καστανίδου, ό.π., σελ. 6-7.
- 47 Πρόκειται για βαριά μορφή βασανιστηρίων που διώκεται από το Άρθρο 137Α (1) και (2) και 138Β (1) (α). Βλ. ΕΠΣΕ, «Πρώτη καταδίκη αστυνομικού για κακουρηματική μορφή βασανιστηρίων με ηλεκτροσόκ», δελτίο τύπου, 13 Δεκεμβρίου 2011.
- 48 Στο ζήτημα *Necati Zontul και Ελλάδα*, Ref: 12294/2007 στη διεύθυνση <http://www.redress.org>.
- 49 Βλ. έκθεση ΔΑ/ΔΟΕ 2002, σελ. 41-43.
- 50 Βλ. αποσπάσματα της απόφασης των εθνικών δικαστηρίων στο ζήτημα *Necati Zontul και Ελλάδα*, Ref: 12294/2007 στη διεύθυνση <http://www.redress.org>, σελ. 12.
- 51 *Zontul κατά Ελλάδα*, Απόφαση της 12ης Ιανουαρίου 2012, παράγραφοι 43-48.
- 52 Το Δικαστήριο αποφάσισε να απορρίψει τις κατηγορίες για φάλαγγα διότι τα ιατρικά πιστοποιητικά που εξέδωσαν τόσο ο ιατροδικαστής όσο και η Διευθύντρια του Ιατρικού Κέντρου Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων δεν αναφέρονταν σε στοιχεία που να δείχνουν τη χρήση της στα πέλματα του θύματος. Ωστόσο, η Διευθύντρια του Ιδρύματος κατέθεσε ότι βρέθηκαν στοιχεία για φάλαγγα αλλά ότι λόγω δικής της παράλειψης δεν συμπεριλήφθηκαν στην έκθεση.
- 53 Βλ. έκθεση ΔΑ/ΔΟΕ 2002· επίσης CAT/G/GRC/5-6, 5η και 6η Περιοδική Έκθεση της Ελλάδας προς την Επιτροπή κατά των βασανιστηρίων, 10 Μαρτίου 2011, παράγραφος 146.
- 54 Για λεπτομερή περιγραφή του περιστατικού βλ. Proasyi, Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και Infomobile, Τα τείχη της ντροπής – Μαρτυρίες από μέσα: τα κέντρα κράτησης του Έβρου, Απρίλιος 2012, σελ. 76-77. Η Διεθνής Αμνηστία αντιλαμβάνεται ότι ξεκίνησε πειθαρχική έρευνα για το περιστατικό και ότι υποβλήθηκε αναφορά στον Συνήγορο του Πολίτη.
- 55 Άρθρο (9) και 14 (3) του ICCPR· Άρθρο 5 (2) και 6 (3) (α) της ΕΣΔΑ.
- 56 Αρχή 1 των βασικών Αρχών για τον Ρόλο των Δικηγόρων, Αρχή 17 του Σώματος Αρχών των ΗΕ για την Προστασία Όλων των Προσώπων που Βρίσκονται σε Οποιαδήποτε Μορφή Κράτησης ή Φυλάκισης.
- 57 Σώμα Αρχών των ΗΕ για την Προστασία Όλων των Προσώπων που Βρίσκονται σε Οποιαδήποτε Μορφή Κράτησης ή Φυλάκισης, 15, 16, 19, 24, 25 και 26· Πρότυποι Ελάχιστοι Κανόνες για τη Μεταχείριση των Φυλακισμένων, 22, 24, 37, 38, 91 και 92· Κώδικας Συμπεριφοράς των ΗΕ για τους Αξιωματούχους Επιβολής του Νόμου, Άρθρο 6.
- 58 Βλ. Πρότυποι Ελάχιστοι Κανόνες για τη Μεταχείριση των Φυλακισμένων, Κανόνας 7· Αρχές για την Αποτελεσματική Διερεύνηση Έκνομων, Αυθαίρετων και Συνοπτικών Εκτελέσεων, Αρχή 6· CCPR Γενικό Σχόλιο Αρ. 20, 10 Μαρτίου 1992, παράγρ. 11· Διεθνής Σύμβαση για την Προστασία όλων των Προσώπων από Αναγκαστική Εξαφάνιση (την οποία η Ελλάδα έχει υπογράψει αλλά όχι επικυρώσει) Άρθρα 17 και 18.

59 Βλ. μεταξύ άλλων Αυτοψία στα κέντρα κράτησης αλλοδαπών των νομών Ροδόπης και Έβρου, Απρίλιος 2011, στη διεύθυνση <http://www.synigoros.gr/?i=human-rights.el.danews.48050>.

60 Άρθρο 6 παράγρ. 1 του ΠΔ 273/1999, Κανονισμός Λειτουργίας του Συνηγόρου του Πολίτη.

61 Βλ. Άρθρο 26 ICCPR.

62 Έκθεση, 21 Απριλίου 2011, A/HRC/16/52/Add.4, παράγρ. 28.

63 Βλ. βίντεο στη διεύθυνση <http://www.youtube.com/watch?v=3-ljH8e16Kl>.

64 Βλ. <http://www.youtube.com/watch?v=xJ8LurBh8-o&feature=related>.

65 Τουλάχιστον τέσσερις αστυνομικοί τέθηκαν σε διαθεσιμότητα μετά τη δημοσίευση του βίντεο και ξεκίνησε διοικητική εξέταση για το περιστατικό, η οποία ολοκληρώθηκε το 2009. Η Διεθνής Αμνηστία πληροφορήθηκε ότι αρχικά σε επτά αστυνομικούς απαγγέθηκαν κατηγορίες για την κακουργηματική μορφή των προσβολών κατά της ανθρώπινης αξιοπρέπειας σύμφωνα με το Άρθρο 137Α (1) και (3) και το Άρθρο 137Β του ΠΚ. Μετά την ολοκλήρωση της ποινικής ανάκρισης, πέντε από αυτούς παραπέμφθηκαν σε δίκη στο Μικτό Κακουργιοδικείο. Η δίκη τους έχει προγραμματιστεί για τις αρχές του 2012.

66 Βλ. μεταξύ άλλων: *Μακαρατζής κατά Ελλάδας*, Απόφαση της 20ης Ιανουαρίου 2004 (Αίτηση 50385/1999)· *Αλσαγιέντ Αλαχάμ (Alsayed Allaham) κατά Ελλάδας*, Απόφαση της 18ης Ιανουαρίου 2007 (Αίτηση 25771/2003)· *Μπέκος και Κουτρώπουλος κατά Ελλάδας*, Απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 2005 (Αίτηση 15250/2002)· *Τσελνίκου (Celniku) κατά Ελλάδας*, Απόφαση της 5ης Ιουλίου 2007 (Αίτηση 21449/2004).

67 *Κουϊδής κατά Ελλάδας*, Απόψεις της 28ης Μαρτίου 2006, CCPR/C/86/D/1070/2002· *Καλαμιώτης κατά Ελλάδας*, Απόψεις της 5ης Αυγούστου 2008.

68 Π.χ., *Μακαρατζής κατά Ελλάδας*, *Τσελνίκου (Celniku) κατά Ελλάδας* και *Καραγιαννόπουλος κατά Ελλάδας*.

69 Βλ. για παράδειγμα CPT/ Inf (2006) 41, παράγρ. 53 έως 56· CPT/ Inf (2008) 3, παράγρ. 20· CPT/ Inf (2009) 20, παράγρ. 13 και 14· CPT/ Inf (2009) 20, παράγραφος 14.

70 Έκθεση προς την Κυβέρνηση της Ελλάδας που πραγματοποιήθηκε από τη CPT από τις 17 έως τις 29 Σεπτεμβρίου 2009, 17 Νοεμβρίου 2010, CPT/INF/(2010) 33 παράγρ.78.

71 Το 2010, εκδόθηκε Εγκύκλιος από τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου που διάταζε όλες οι καταγγελίες για κακομεταχείριση από μέλη των σωμάτων ασφαλείας να διαβιβαστούν σε εισαγγελία προκειμένου να ερευνηθούν και ότι οι ποινικές ανακρίσεις δεν έπρεπε να διεξαχθούν από αστυνομικό που υπηρετεί στο ίδιο αστυνομικό τμήμα με τον φερόμενο ως δράστη.

72 Συνέντευξη, 4 Ιανουαρίου 2012.

73 Για στατιστικά στοιχεία βλ. Απολογική Έκθεση του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για το σχέδιο νόμου «Για τη δίκαιη δίκη και την εύλογη διάρκεια αυτής» http://www.hellenicparliament.gr/Nomothetiko-Ergo/Psifisthenta-Nomoschedia?law_id=5453eb70-0c94-4928-9446-7d10fb5b4042.

74 Ο Άρης Μεσσήνης δήλωσε στη Διεθνή Αμνηστία ότι δέχτηκε επίθεση από αστυνομικούς άλλες δύο φορές κατά τη διάρκεια εκείνης της διαδήλωσης.

75 Δίκτυο υποστήριξης μεταναστών και προσφύγων, Ελληνικό Συμβούλι για τους Πρόσφυγες, Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Ιατρικό κέντρο Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων, Ομάδα Δικηγόρων για τα Δικαιώματα Προσφύγων και Μεταναστών, δελτίο τύπου, 19 Δεκεμβρίου 2011.

76 Σε επιστολή της που έστειλε στις ελληνικές αρχές στις 22 Νοεμβρίου 2009, η Διεθνής Αμνηστία εξέφρασε την ανησυχία της για τις καταγγελίες για κακομεταχείριση και εκφοβισμό μαρτύρων κατά την ποινική έρευνα. Έλαβε απάντηση από τις ελληνικές αρχές στις 10 Φεβρουαρίου 2010, η οποία ανέφερε ότι οι αστυνομικοί που πραγματοποιούσαν την ένορκη διοικητική εξέταση στη Χίο συμπέραναν ότι οι ισχυρισμοί για την κακομεταχείριση δεν ήταν επιβεβαιωμένοι και πρότειναν η υπόθεση να τεθεί το αρχείο. Η απάντηση ανέφερε επίσης ότι ο Αστυνομικός Διευθυντής Χίου αποφάσισε να αναβάλει τη λήψη τελικής απόφασης για την έκβαση της υπόθεσης μέχρι να ολοκληρωθεί η προκαταρκτική εξέταση που διενεργούσε η Εισαγγελία Λέσβου.

77 Δύο άλλοι κρατούμενοι κατέθεσαν και αυτοί αναφορά στον Συνήγορο του Πολίτη για την κακομεταχείριση και τον εκφοβισμό τους. Στις 16 Νοεμβρίου 2009, ο Συνήγορος του Πολίτη έγραψε στις αστυνομικές αρχές που πραγματοποιούσαν την ένορκη διοικητική εξέταση, καλώντας τις να λάβουν υπόψη τα ιατρικά πιστοποιητικά που κατέθεσαν οι κρατούμενοι και που έδειχναν τα τραύματά τους, καθώς και στη σχετική νομολογία του ΕΔΑΔ σχετικά με τη διερεύνηση καταγγελιών για κακομεταχείριση. Τον Μάρτιο του 2010, ο Συνήγορος του Πολίτη έγραψε δεύτερη επιστολή που ζητούσε από τις ελληνικές αρχές να στείλουν όλα τα έγγραφα της ένορκης διοικητικής εξέτασης και κάθε άλλο συνοδευτικό υλικό έτσι ώστε να δοθεί στον Συνήγορο του Πολίτη η δυνατότητα να διερευνήσει περαιτέρω την αναφορά που είχε λάβει και να ελέγξει τη νομιμότητα της ίδιας της πειθαρχικής εξέτασης.

78 Σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, αν ένας λειτουργός στον οποίο έχει ανατεθεί να διενεργήσει ποινική έρευνα ή ένα δικαστήριο πληροφορηθούν αδικήμα που μπορεί επίσης να διωχθεί ποινικά με πρωτοβουλία του ίδιου του εισαγγελέα, έχουν την υποχρέωση να το αναφέρουν χωρίς καθυστέρηση στον αρμόδιο εισαγγελέα (Άρθρα 37 και 38 ΚΠΠΔ).

79 Έκθεση προς την Κυβέρνηση της Ελλάδας για την επίσκεψη στην Ελλάδα που πραγματοποίησε η CPT από τις 19 έως τις 27 Ιανουαρίου 2011, CPT/INF/(2012) 1, παράγραφοι. 85-87.

80 Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, Υποθέσεις που αφορούν τη δράση των αστυνομικών δυνάμεων στην Ελλάδα, στη διεύθυνση <http://www.cpt.coe.int/documents/grc/2010-33-inf-eng.htm>.

81 Οι προκαταρκτικές διοικητικές εξετάσεις έχουν αντικαταστήσει δύο προηγούμενες μορφές εξετάσεων: τις προκαταρκτικές εξετάσεις και τις προφορικές διοικητικές εξετάσεις (Απάντηση του ελληνικού Υπουργείου Εσωτερικών προς το Ελληνικό Τμήμα της Διεθνούς Αμνηστίας, 2 Ιουνίου 2009).

82 Άρθρα 10 και 21 του ΠΔ 120/2008. Τα ανώτερα πειθαρχικά παραπτώματα είναι εκείνα που επισύρουν τις κυρώσεις της στέρησης μισθού, της απόταξης και της προσωρινής διαθεσιμότητας.

83 Βλ. Άρθρα 10 (1) γ, 11 (1) (ια) και 26 (1) και (4) του ΠΔ 120/2008.

84 Τα 2010 η CPT παρατήρησε: «οι έρευνες για ισχυρισμούς κακομεταχείρισης πρέπει να ικανοποιούν τις προϋποθέσεις για αποτελεσματική διερεύνηση όπως αντικατοπτρίζονται στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Αναφορά πρέπει επίσης να γίνεται στο Εγχειρίδιο των Ηνωμένων Εθνών για την Αποτελεσματική Διερεύνηση και Τεκμηρίωση Βασανιστηρίων και Άλλων Μορφών Σκληρής, Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας («Πρωτόκολλο της Ισταμπούλ») του 1999, το οποίο μεταξύ άλλων αναφέρει ότι έρευνα τέτοιου τύπου πρέπει να διενεργείται από ερευνητές που να είναι ανεξάρτητοι από τους υπόπτους ως δράστες και από την υπηρεσία στην οποία εκείνοι υπηρετούν καθώς και να διενεργείται έγκαιρα και αποτελεσματικά... Σε αντιδιαστολή, σύμφωνα με το Διάταγμα του 2008 για την Αστυνομική Πειθαρχία, οι έρευνες για καταγγελίες για σωματική κακοποίηση και για άλλα πειθαρχικά παραπτώματα κανονικά διατάσσονται και πραγματοποιούνται από την τοπική αστυνομική δύναμη στην οποία ανήκει ο κατηγορούμενος αστυνομικός – Βλ. CPT/Inf/(2010)33, παράγρ. 27, στη διεύθυνση <http://www.cpt.coe.int/documents/grc/2010-33-inf-eng.htm>.

85 Άρθρο 14(2) του Προεδρικού Διατάγματος 22/1996· Βλ. επίσης έκθεση ΔΑ/ΔΟΕ 2002.

86 Άρθρο 51 του ΠΔ 120/2008. Βλ. την πολύ εκτενή ανάλυση των ΕΠΣΕ, ΟΜΣΤ και άλλων, Κρατική βία στην Ελλάδα: Εναλλακτική έκθεση προς την Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών κατά των Βασανιστηρίων, 27 Οκτωβρίου 2004.

87 Συνήγορος του Πολίτη, Ειδική Έκθεση: πειθαρχική-διοικητική εξέταση καταγγελιών σε βάρος αστυνομικών υπαλλήλων, 2004· και Έκθεση Παρακολούθησης των Εξελίξεων με τη συμπλήρωση ενός έτους από την Ειδική Έκθεση, 26 Ιουλίου 2005· επίσης δελτίο τύπου της 20ης Ιουνίου 2007.

88 *Zontul* κατά Ελλάδας, ό.π., παράγρ. 100-102.

89 Βλ. δελτίο τύπου Συνηγόρου του Πολίτη, 12 Ιανουαρίου 2012, στη διεύθυνση <http://www.synigoros.gr/?i=human-rights.el.askisi-vias-limeniko.62324>.

90 ΕΠΣΕ, δελτίο τύπου της 16ης Δεκεμβρίου 2008 στη διεύθυνση <http://cm.greekhelsinki.gr/index.php?sec=194&cid=3382>.

91 Απόφαση Αρ. 492/2007 του Ε' Τμήματος του Αρείου Πάγου.

92 Ζοντούλ (Zontul) κατά Ελλάδας, Αίτηση Αρ. 12294/07, Απόφαση της 17ης Ιανουαρίου 2012, αποσπάσματα από δελτίο τύπου του ΕΔΑΔ.

93 Βλ. <http://www.athensnews.gr/portal/1/55343>.

94 Η Διεθνής Αμνηστία εξέφρασε τις ανησυχίες της για την υπόθεση σε επιστολή που έστειλε στις ελληνικές αρχές το 2009 (Index: TG EUR 25/001/2009). Για το βίντεο της υπόθεσης βλ. <http://www.youtube.com/watch?v=Gg5ZFqW7noo>.

95 Βλ. Ζερίλοφ κατά Ελλάδας, Απόφαση 24 Μαΐου 2007, Αίτηση 17060/2003· Γκαλόσκιν κατά Ελλάδας, Απόφαση της 14ης Ιανουαρίου 2010, Αίτηση 2945/2007.

96 Στις 3 Μαΐου, εφετίο επικύρωσε πρωτοβάθμια απόφαση να καταβάλει το κράτος στον Αυγουστίνο Δημητρίου 300.000 ευρώ αποζημίωση για την κακομεταχείρισή του από την αστυνομία – βλ. <http://www.athensnews.gr/portal/1/55343>.

97 Π.χ. Έκθεση Ελλάδα: Καταγγελίες για καταπατήσεις στην αστυνόμευση διαδηλώσεων.

98 Βλ. Άρθρο 1 (3) και (4) του Νόμου.

99 Υποθέσεις που αφορούν τη δραστηριότητα των αστυνομικών δυνάμεων στην Ελλάδα – ατομικά μέτρα, CM/Inf/DH (2009), 17 Μαρτίου 2009.

100 Τον Μάρτιο του 2011, ο Ειδικός Εισηγητής για τα Βασανιστήρια καλωσόρισε τον Νόμο που ιδρύει το Γραφείο αλλά παράτρυνε τις ελληνικές αρχές «να ιδρύσουν χωριστό μηχανισμό για τη διερεύνηση καταγγελιών για βασανιστήρια και άλλες μορφές κακομεταχείρισης από αστυνομικούς που να υπάγεται σε διαφορετική αρχή από το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη» – βλ. Έκθεση του Ειδικού Εισηγητή για τα Βασανιστήρια και άλλες Μορφές Σκληρής, Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας, 1η Μαρτίου 2011, A/HRC/19/61/Add. 3.

101 Η Διεθνής Αμνηστία έχει εκφράσει προηγουμένως τις ανησυχίες της για την ανεξαρτησία και την αποτελεσματικότητα του Γραφείου όπως προβλεπόταν σε σχέδια νόμου το 2009 και το 2011: Δημόσια Δήλωση, 21 Δεκεμβρίου 2009 (Index: EUR 25/011/2009)· Ελλάδα: Μετανάστες, πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο· ανιρρησίες συνειδησης και υπερβολική χρήση βίας από μέλη των σωμάτων ασφαλείας – Έκθεση της Διεθνούς Αμνηστίας προς την Καθολική Περιοδική Εξέταση των ΗΕ, Μάιος 2011 (Index: EUR 25/008/2010)

102 Οι ενέργειες που εμπίπουν στην εντολή του Γραφείου είναι: βασανιστήρια και άλλες προσβολές της ανθρώπινης αξιοπρέπειας κατά την έννοια του άρθρου 137Α του ελληνικού Ποινικού Κώδικα· οι παράνομες εκ προθέσεως προσβολές κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας ή υγείας ή της προσωπικής ή γενετήσιας ελευθερίας· η παράνομη χρήση πυροβόλου όπλου· και κάθε άλλη προσβλητική της προσωπικότητας συμπεριφορά καθώς και οι συναφείς πράξεις, εφόσον αυτές εκδηλώθηκαν από το ίδιο πρόσωπο στον ίδιο τόπο και χρόνο (Άρθρο 1 (1) του Νόμου 3938/2011).

103 Κρατική Βία στην Ελλάδα, Εναλλακτική Έκθεση προς την Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών Κατά των Βασανιστηρίων, 47η σύνοδος, που υπέβαλαν το ΕΠΣΕ, η ΣΟΚΑΔΡΕ, η Ελληνική Ομάδα για τα Δικαιώματα των Μειονοτήτων και η ΟΜCT, Αθήνα και Γενεύη, 20 Οκτωβρίου 2011, σελ. 20. Επίσης, συνέντευξη με τη Διεθνή Αμνηστία, Μάιος 2011.

104 Έκθεση ΔΑ/ΔΟΕ 2002, σελ. 34-35.

105 Πετροπούλου-Τσακίρη κατά Ελλάδας, (Αίτηση Αρ. 44803/2004), Απόφαση της 6ης Δεκεμβρίου 2007.

106 Πηγή: Συμβούλιο της Ευρώπης – Εκτέλεση αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων «Εκκρεμείς υποθέσεις: παρούσα κατάσταση εκτέλεσης», στη διεύθυνση.

<http://cmiskp.echr.coe.int/tkr197/view.asp?action=html&documentId=826734&portal=hbkm&source=externalbydocnumber&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649>.

107 Αποσπάσματα από την *Κρατική Βία στην Ελλάδα*, Εναλλακτική Έκθεση προς την Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών Κατά των Βασανιστηρίων, 47η σύνοδος, που υπέβαλαν το ΕΠΣΕ, η ΣΟΚΑΔΡΕ, η Ελληνική Ομάδα για τα Δικαιώματα των Μειονοτήτων και η ΟΜCΤ, Αθήνα και Γενεύη, 20 Οκτωβρίου 2011, σελ. 20.

108 *Φανή-Γιαννούλα Πετροπούλου-Τσακίρη κατά Ελλάδας*, Αίτηση της 16ης Μαΐου 2011 (αντίγραφο χορήγησε ευγενώς το Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι).

ΤΟΣΟ ΣΤΙΣ ΕΝΟΠΛΕΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ ΠΟΥ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΝΟΥΝ ΤΑ ΦΩΤΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑΣ, ΟΣΟ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΞΕΧΑΣΜΕΝΕΣ ΓΩΝΙΕΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ, Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑ ΑΓΩΝΙΖΕΤΑΙ ΓΙΑ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ, ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙ ΝΑ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΙ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΓΙΑ ΝΑ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΕΙ ΕΝΑΝ ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΚΟΣΜΟ

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΚΑΝΕΤΕ;

Αγωνιστές σε ολόκληρο τον κόσμο έχουν αποδείξει ότι είναι δυνατόν να αντισταθούμε στις επικίνδυνες δυνάμεις που υπονομεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Γίνετε μέρος αυτού του κινήματος. Καταπολεμήστε όσους καπηλεύονται τον φόβο και το μίσος.

- Γραφτείτε στη Διεθνή Αμνηστία και γίνετε μέρος ενός παγκόσμιου κινήματος που αγωνίζεται για τον τερματισμό των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Βοηθείστε μας να κάνουμε τη διαφορά.
- Κάντε μια δωρεά για να υποστηρίξετε το έργο της Διεθνούς Αμνηστίας.

ΜΑΖΙ ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ ΤΗ ΦΩΝΗ ΜΑΣ ΝΑ ΑΚΟΥΣΤΕΙ!

Ενδιαφέρομαι να λάβω περισσότερες πληροφορίες για το πώς μπορώ να γίνω μέλος της Διεθνούς Αμνηστίας.

Όνομα

Διεύθυνση

Χώρα

Email

Θέλω να κάνω μια δωρεά στη Διεθνή Αμνηστία (δωρεές γίνονται δεκτές σε UK£, US\$ ή €)

Ποσό

παρακαλώ χρεώστε την πιστωτική μου κάρτα

Visa

Mastercard

Αριθμός

ημερομηνία λήξης

Υπογραφή

Παρακαλούμε επιστρέψτε αυτό το έντυπο στο γραφείο της Διεθνούς Αμνηστίας στη χώρα σας.

Για τον κατάλογο των γραφείων της Διεθνούς Αμνηστίας ανά τον κόσμο:
www.amnesty.org/en/worldwide-sites

Αν δεν υπάρχει γραφείο της Διεθνούς Αμνηστίας στη χώρα σας, παρακαλούμε επιστρέψτε αυτό το έντυπο στη διεύθυνση:

Amnesty International, International Secretariat, Peter Benenson House,
1 Easton Street, London WC1X 0DW, United Kingdom

**ΘΕΛΩ ΝΑ
ΒΟΗΘΗΣΩ**

amnesty.org

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΒΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΟΧΙ ΜΟΝΟ «ΜΕΜΟΝΩΜΕΝΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ»

Η Διεθνής Αμνηστία έχει λάβει μεγάλο αριθμό καταγγελιών για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων από μέλη των σωμάτων ασφαλείας στην Ελλάδα. Υπερβολική βία χρησιμοποιείται εναντίον κατά κύριο λόγο ειρηνικών διαδηλωτών και εναντίον δημοσιογράφων που καλύπτουν διαδηλώσεις, ενώ υπάρχουν συχνές αναφορές για κακομεταχείριση ατόμων κατά τη σύλληψη ή την κράτηση, περιλαμβανομένων και ανθρώπων που ανήκουν σε ευπαθή στρώματα της κοινωνίας.

Αν και οι αρχές δέχονται ότι συμβαίνουν τέτοιες παραβιάσεις, τις έχουν χαρακτηρίσει «μεμονωμένα περιστατικά» και δεν παραδέχονται την έκταση αυτού του συστημικού προβλήματος. Επιπλέον, οι αστυνομικές και δικαστικές αρχές συχνά παραλείπουν να πραγματοποιήσουν έγκαιρες και διεξοδικές έρευνες, ενώ τα θύματα είναι απρόθυμα να καταγγείλουν τις καταπατήσεις λόγω της έλλειψης εμπιστοσύνης στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης. Όσο αυτοί οι αποτρεπτικοί παράγοντες εξακολουθούν να απουσιάζουν, κάποιοι αστυνομικοί είναι πρακτικά ελεύθεροι να επαναλάβουν αυτά τα εγκλήματα με ατιμωρησία.

Αντλώντας από ευρύ φάσμα υλικού, η Διεθνής Αμνηστία προβαίνει σε επείγουσες συστάσεις προς τις ελληνικές αρχές, ζητώντας να εφαρμοστούν στον νόμο και στην πράξη. Στις συστάσεις αυτές περιλαμβάνονται να ασκούν οι αστυνομικοί αυτοσυγκράτηση και να φέρουν εμφανή και σαφή στοιχεία ατομικής αναγνώρισης κατά τη διάρκεια διαδηλώσεων, να βελτιωθούν οι εγγυήσεις για όσους κρατούνται και να δημιουργηθεί ένας αληθινά ανεξάρτητος και αποτελεσματικός μηχανισμός υποβολής καταγγελιών για μέλη των σωμάτων ασφαλείας.

amnesty.org

Index: EUR 25/005/2012
Ιούλιος 2012

AMNESTY
INTERNATIONAL

